

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΤΜΗΜΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ

**Η χωρική κατανομή της γυναικείας επιχειρηματικότητας στην
Περιφέρεια Πελοποννήσου**

Πτυχιακή εργασία της **Μανωλά Παναγιώτας**

**ΣΚΟΡΔΙΛΗ ΣΟΦΙΑ
ΣΑΠΟΥΝΤΖΑΚΗ ΚΑΛΛΙΟΠΗ
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ**

Αθήνα, Σεπτέμβριος 2006

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

▪ Ευχαριστίες.....	4
▪ Περίληψη.....	5
▪ Abstract.....	7

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 : ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....8

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 : ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

2.1 Γυναικεία επιχειρηματικότητα σε παγκόσμιο επίπεδο.....	10
2.1.1 Εμπόδια και παράγοντες που επηρεάζουν τη γυναικεία επιχειρηματικότητα.....	14
2.2 Ελληνικός χώρος-γυναικεία επιχειρηματικότητα.....	16
2.2α Η εικόνα των αριθμών της γυναικείας επιχειρηματικότητας στον ελλαδικό χώρο...17	
2.2β Η ανεργία που πλήττει το γυναικείο φύλλο στον ελλαδικό χώρο.....	20

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 : Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

3.1 Προφίλ περιφέρειας.....	22
3.1α Κλίμα- μορφολογία – υδρογραφία.....	23
3.2 Συνοπτική περιγραφή των Νομών- Η αναπτυξιακή φυσιογνωμία της Περιφέρειας...25	
3.3 Δημογραφικά στοιχεία.....	41
3.3.1 Εξέλιξη πληθυσμού.....	41
3.3.2 Διάρθρωση πληθυσμού ανά φύλο και ηλικία.....	43
3.3.3 Διάρθρωση πληθυσμού ανά επίπεδο εκπαίδευσης.....	44
3.3.4 Διάρθρωση των νοικοκυριών στην Περιφέρεια Πελοποννήσου.....	46
3.4 Απασχόληση.....	47
3.4.1 Οικονομικά και μη ενεργός πληθυσμός.....	47
3.4.2 Οικονομικά και μη ενεργός πληθυσμός ανάλογα με την αιτία που δεν εργάζονται.....	49
3.4.3 Απασχόληση ανά τομέα δραστηριότητας.....	50
3.4.4 Οικονομικά ενεργός πληθυσμός κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας.....	51
3.4.5 Ανεργία.....	53

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 : Η ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

4.1 Πρόγραμμα ενίσχυσης γυναικείας επιχειρηματικότητας.....	55
4.1.1 Στόχοι- απολαβές και κριτήρια του προγράμματος.....	56
4.1.2 Σχολιασμός του προγράμματος.....	57
4.2 Έδρες εγκεκριμένων επιχειρήσεων στο σύνολο της χώρας.....	58
4.3 Έδρες εγκεκριμένων επιχειρήσεων στην Περιφέρεια της Πελοποννήσου.....	63
4.4 Προϋπολογισμός προγράμματος ενίσχυσης της γυναικείας επιχειρηματικότητας....	67

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 : ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

5.1 Συμπεράσματα-Παρατηρήσεις.....	72
5.2 Προτάσεις για την ενίσχυση της γυναικείας επιχειρηματικότητας.....	76
■ Βιβλιογραφία.....	78
■ Παράρτημα.....	81

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Με την παρούσα εργασία ολοκληρώνεται η φοίτηση μου στο Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο. Γι' αυτό το λόγο θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους εκείνους που με βοήθησαν και συντέλεσαν στο να φέρω αυτή την εργασία σε πέρας.

Αρχικά θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τη Λέκτορα του τμήματος Γεωγραφίας, κ. Σοφία Σκορδίλη η οποία ήταν υπεύθυνη για την επίβλεψη αυτής της πτυχιακής εργασίας. Η βοήθεια της και η συνεχής υποστήριξη της στάθηκε πολύτιμη για την εκπόνηση της εργασίας και οι παρατηρήσεις και συμβουλές της υπήρξαν άκρως καθοριστικές για την τελική έκβαση αυτής της προσπάθειας.

Ακόμα θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους φίλους και ασφαλώς την οικογένεια μου για την συνεχή ψυχολογική υποστήριξη τους και ενθάρρυνση.

Μανωλά Παναγιώτα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Αρχικά προσπαθήσαμε να περιγράψουμε το αντικείμενο της εν λόγω εργασίας, το πλαίσιο έρευνας και τις μεθόδους τις οποίες ακολουθήσαμε για την συγκέντρωση των απαιτούμενων στοιχείων και για την συγγραφή του κειμένου. Αναλύοντας την έννοια της γυναικείας επιχειρηματικότητας όχι μόνο στον ελλαδικό χώρο αλλά σε παγκόσμιο επίπεδο καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι η επιχειρηματικότητα των γυναικών εξακολουθεί και σήμερα να έχει περιορισμένη θέση και οι γυναίκες σε όλον τον κόσμο αντιμετωπίζονται με διαφορετικές παραμέτρους από ότι οι άντρες σε ότι αφορά την επιχειρηματική δραστηριότητα.

Παρόλα αυτά γίνονται προσπάθειες σε παγκόσμιο επίπεδο για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας των γυναικών από κυβερνητικούς και μη οργανισμούς και για την διείσδυση τους στον επιχειρηματικό κόσμο. Ωστόσο οι παράγοντες και τα εμπόδια που λειτουργούν ανατρεπτικά για την δραστηριοποίηση των γυναικών, υπάρχουν σε κάθε χώρα, σε άλλες περισσότερα και σε άλλες λιγότερα ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούν. Το θετικό στοιχείο είναι ότι με την πάροδο των χρόνων τα ποσοστά των γυναικών που αναλαμβάνουν επιχειρηματική δράση ολοένα και αυξάνονται και οι προοπτικές για τις γυναίκες συνεχώς και καλύτερεύουν.

Κατόπιν εξετάσαμε την εικόνα που παρουσιάζει η Περιφέρεια της Πελοποννήσου για να καταγράψουμε τη δυναμικότητα της περιοχής, το διαχωρισμό του πληθυσμού σε άνδρες και γυναίκες, το μορφωτικό τους επίπεδο και όλους εκείνους τους παράγοντες που μπορούν να διαμορφώσουν τη δυνητική εξέλιξη της Περιφέρειας, ειδικά όσον αφορά την έναρξη νέων επιχειρήσεων που διοικούνται από γυναίκες.

Αυτό ακριβώς ήταν και το κίνητρο για να καταγράψουμε την προσπάθεια του Ελληνικού Οργανισμού Μικρών-μεσαίων Επιχειρήσεων και Χειροτεχνίας (EOMMEX) ο οποίος συγχρηματοδότησε με τη βοήθεια και άλλων φορέων την έναρξη επιχειρήσεων που διοικούνται από γυναίκες σε όλη την Ελλάδα. Καταγράψαμε τη χωρική κατανομή των εγκεκριμένων επιχειρήσεων στο σύνολο της χώρας και παρατηρήσαμε όπως ήταν

αναμενόμενο ότι ο αριθμός τους ήταν σαφώς μεγαλύτερος στις περιοχές που βρίσκονται γύρω από μεγάλα αστικά κέντρα. Όταν εστιάσαμε στην Περιφέρεια Πελοποννήσου παρατηρήσαμε ότι ο κάθε νομός έχει διαφορετικά χαρακτηριστικά και ότι οι εγκεκριμένες επιχειρήσεις και ο εγκεκριμένος προϋπολογισμός δεν κατανεμήθηκαν ανάλογα μεταξύ των νομών.

Τα κριτήρια για τη χρηματοδότηση της έναρξης μιας επιχείρησης ποικίλουν. Όπως και να έχει πρέπει να γίνουν προσπάθειες για να παρακαμφθούν όλα εκείνα τα εμπόδια που αποθαρρύνουν την γυναίκες από το να ξεκινήσουν επιχειρηματική δράση και αυτό μπορεί να επιτευχθεί με τη συνεχή στήριξη τους από τους αρμόδιους φορείς και οργανισμούς τόσο οικονομικά όσο και ψυχολογικά.

ABSTRACT

At first we try to describe the main object of the project, the frame of research and the methods that we follow in order to collect the componets that we need for the writing of the text. Analysing the meaning of women's enterprise, not only in Greece but all over the world, we came to conclusion that the contribution of women's entrepreneurs is encountered with reservation, women have to deal with totally different parametres and conditions that men have, as far as concerned with bussines.

However efforts run worldwide, with aim the reinforcement of women's enterprise, from governmental and no-governmental organisations for the effective participation of women in enterprising environment. Still the deterrents and the elements that work with a subversively way for women exist almost in every country . The fact that is positive is that with the passage of time the percentages of those women that undertake enterprising action are continually increasing and the prospects for women at every turn getting better. Then we examined the figure that the region of Peloponnesus represents in order to write down the efficciency of the area, the dissagregation in men and women, their educational level and all those factors that can modulate the possible development of the periphery, specially as far as concerned the initiation of new enterprises that are administered from women.

That exactly was the motive for us to mark the effort of the Hellenic Organisation of Small Medium Enterprises and Handicraft S.A (EOMMEX). Eommex financed, together with other organisations, the initiation of enterprises that are managed by women all over Greece. We wrote down the territorial distribution of the approved enterprises in every country of Greece and we observed that every country has different attributes and that the approved enterprises and the approved budget was not allocated proportionately among the countries.

The standards for the financing of the initiation of a new bussines vary. By all means there must begin efforts to sidestep all those obstacles that discountenance women from begining enterprising activity. That can be achieved with the consecutive support of relevants conveyors and organisations financially and psychologically.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 : ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η γυναικεία επιχειρηματικότητα είναι ένα θέμα το οποίο, τουλάχιστον στην Ελλάδα, δεν έχει μελετηθεί αρκετά. Εξαιτίας του γεγονότος ότι πρόκειται για ένα φαινόμενο που τράβηξε τα φώτα της δημοσιότητας τα τελευταία χρόνια, τα διαθέσιμα στοιχεία είναι λιγοστά και οι παράμετροι της γυναικείας επιχειρηματικότητας ακόμα διαμορφώνονται. Αυτός ήταν και ο λόγος που η εν λόγω μελέτη στηρίχθηκε σε μεγάλο βαθμό σε μελέτες που αφορούν την επιχειρηματικότητα των γυναικών, σε σχετικά άρθρα από εφημερίδες και αρμόδιους φορείς, καθώς και στο διαδίκτυο που μπορέσαμε να αντλήσουμε πληροφορίες σχετικά την δράση των γυναικών σε παγκόσμιο επίπεδο.

Στα πλαίσια της εργασίας αρχικά έγινε προσπάθεια σύγκρισης του φαινομένου όπως λαμβάνει χώρα σε διαφορετικά κράτη. Έπειτα επικεντρωθήκαμε στην Ελλάδα και ειδικότερα στην Περιφέρεια Πελοποννήσου. Για να εξαχθούν τα απαιτούμενα πορίσματα χρησιμοποιήθηκαν πίνακες, διαγράμματα αλλά και χάρτες, έτσι ώστε να γίνουν οι ζητούμενες συγκρίσεις.

Ειδικότερα η μελέτη μας σχετικά με την γυναικεία επιχειρηματικότητα ξεκίνησε στο δεύτερο κεφάλαιο από ένα ευρύτερο πλαίσιο. Αρχικά προσπαθήσαμε να παρουσιάσουμε την εικόνα που εμφανίζει η επιχειρηματική δράση των γυναικών σε παγκόσμιο επίπεδο. Παρατηρήσαμε ότι διαφέρει από χώρα σε χώρα καθώς οι συνθήκες είναι διαφορετικές και οι γυναίκες δεν χρίζουν της ίδιας αντιμετώπισης σε όλες τις χώρες. Το κοινό σημείο όμως είναι ότι παγκόσμια οι ανισότητες μεταξύ των δυο φύλων εξακολουθούν να υπάρχουν, ωστόσο σε σημαντικά διαφοροποιημένο βαθμό. Τα εμπόδια για να ξεκινήσει μια γυναίκα τη δική της επιχείρηση είναι αρκετά και σε ορισμένες περιπτώσεις ίσως είναι και ανυπέρβλητα. Πρόκειται όμως για εμπόδια που πρέπει να ξεπεραστούν αν αναλογιστεί κανείς πόσο πολύ έχει συνεισφέρει η επιχειρηματική δράση των γυναικών στις οικονομίες του κόσμου έστω και κάτω από αυτές τις περιορισμένες συνθήκες. Όσον αφορά την εικόνα στον ελλαδικό χώρο οι αριθμοί επιβεβαιώνουν την ύπαρξη χάσματος μεταξύ των δυο φύλων αλλά ταυτόχρονα φανερώνουν και τις θετικές αλλαγές που έχουν συμβεί στην Ελλάδα όσον αφορά αυτό το θέμα.

Στο επόμενο κεφάλαιο γίνεται προσπάθεια να καταγραφεί η γενικότερη εικόνα που παρουσιάζει η Περιφέρεια Πελοποννήσου. Για το λόγο αυτό αξιοποιήθηκαν τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά δεδομένα που διαθέταμε. Εξετάσαμε τα δημογραφικά χαρακτηριστικά της Περιφέρειας Πελοποννήσου όπως την εξέλιξη του πληθυσμού της, την ηλικιακή κατανομή και το επίπεδο εκπαίδευσης του πληθυσμού, αλλά και χαρακτηριστικά όπως η απασχόληση και η ανεργία, και αυτά τα συγκρίναμε με τα αντίστοιχα που ισχύουν για το σύνολο της χώρας.

Στο τέταρτο κεφάλαιο επικεντρωθήκαμε στο πρόγραμμα ενίσχυσης της γυναικείας επιχειρηματικότητας που υποστηρίζεται από τον ΕΟΜΜΕΧ. Εξετάσαμε τις παραμέτρους του προγράμματος, τα κριτήρια ένταξης και τις ενισχύσεις που παρέχει. Έπειτα προσπαθήσαμε να καταγράψουμε την χωρική κατανομή των επιχειρήσεων που έχουν πάρει έγκριση για την έναρξη επιχειρηματικής δραστηριότητας αλλά και του αντίστοιχου εγκεκριμένου προϋπολογισμού τόσο στην Περιφέρεια Πελοποννήσου όσο και στο σύνολο της Ελλάδας.

Τέλος στο πέμπτο κεφάλαιο διατυπώθηκαν τα συμπεράσματα στα οποία καταλήξαμε από την ανάλυση που προηγήθηκε καθώς και κάποιες προτάσεις, η εφαρμογή των οποίων θα μπορούσε να συνεισφέρει στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας των γυναικών. Έπειτα ακολουθεί αναλυτικός κατάλογος βιβλιογραφίας.

Στο τέλος της εργασίας παρατίθεται ένα τεχνικό σημείωμα, Στο τεχνικό σημείωμα εξηγούμε τον τρόπο με τον οποίο διαχειριστήκαμε τα στατιστικά στοιχεία που διαθέταμε καθώς υπήρξαν κάποιες δυσκολίες στο να γίνουν συγκρίσεις και γενικότερα στην εξαγωγή συμπερασμάτων, εξαιτίας της διαφορετικότητας των στοιχείων. Επίσης στο τεχνικό σημείωμα έχουν περιέχονται και αναλυτικοί πίνακες που δεν έχουν ενσωματωθεί στο κυρίως κείμενο για να μη διακόπτεται συχνά η ροή του κειμένου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

2.1 Η γυναικεία επιχειρηματικότητα : το διεθνές πλαίσιο

Η γυναικεία επιχειρηματικότητα είναι ένα φαινόμενο που διαφέρει από χώρα σε χώρα και του οποίου οι παράμετροι διαφέρουν ανάλογα με τη χώρα η οποία μελετάται. Οι γυναίκες όταν πρόκειται να πάρουν επιχειρηματικές αποφάσεις επηρεάζονται σχεδόν από τους ίδιους παράγοντες που επηρεάζονται και οι άνδρες. Ωστόσο η συστηματικά χαμηλότερη αναλογία της γυναικείας συμμετοχής υποδηλώνει ότι κάποιες διαφορές όντως εξακολουθούν να υπάρχουν.

Στοιχεία πρόσφατης έκθεσης του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (OECD) δείχνουν ότι η επιχειρηματικότητα συμβάλλει με πολλούς τρόπους στην οικονομική ανάπτυξη και στη δημιουργία απασχόλησης. Όπως είναι κατανοητό, οι ενήλικες γυναίκες αντιπροσωπεύουν μια άμεσα διαθέσιμη πηγή της δυνητικής επιχειρηματικής δραστηριότητας την οποία οι χώρες μπορούν να χρησιμοποιήσουν ως πηγή αύξησης των εσόδων τους για να βελτιώσουν τις οικονομίες τους και κυρίως να αυξήσουν την απασχόληση. Σύμφωνα με την οπτική της δημόσια πολιτικής, η καλύτερη αξιοποίηση του επιχειρηματικού δυναμικού μιας χώρας πρέπει να είναι ένα αναπόσπαστο στοιχείο κάθε κυβερνητικής προσπάθειας για την προώθηση της οικονομικής ευημερίας (OECD,2004).

Η γυναικεία επιχειρηματικότητα εξαπλώνεται σε όλον τον κόσμο. Μελέτες δείχνουν ότι η πιθανότητα έναρξης καινούριας επιχείρησης είναι σημαντικά υψηλότερη μεταξύ εκείνων των γυναικών που πιστεύουν ότι έχουν τα απαραίτητα προσόντα και τη γνώση για ένα τέτοιο εγχείρημα, σε σχέση με εκείνες που πιστεύουν ότι στερούνται τέτοιων προσόντων.

Οι αλλαγές στην οικονομία και οι αλλαγές στη δομή των αγορών εργασίας έχουν ανεβάσει ψηλότερα τον πήχη και τη σπουδαιότητα της επιχειρηματικότητας στην παγκόσμια οικονομία. Παρά την ταχύτατη ανάπτυξη της εισόδου των γυναικών στην

κατοχύρωση ανώτατων διοικητικών θέσεων, το χάσμα ανάμεσα στα δυο φύλλα παραμένει σημαντικό. Είναι ξεκάθαρο, ιδιαίτερα σε συγκεκριμένες χώρες, ότι η διάκριση μεταξύ των δυο φύλων είναι υπαρκτή και παίζει έναν ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στον επαγγελματικό διαχωρισμό των γυναικών. Η συμπεριφορά των γυναικών επιχειρηματιών είναι πλασμένη σύμφωνα με διάφορα καλούπια των οικογενειακών δομών και των κοινωνικών δεσμών, τόσο στα κράτη υψηλών εισοδημάτων όσο και στον χαμηλών. Αν η ενίσχυση της γυναικείας επιχειρηματικότητας αντιμετωπιστεί με τον ίδιο τρόπο σε διαφορετικές χώρες τότε, στην περίπτωση αυτή ένα πρόγραμμα ή μια πολιτική τα οποία έχουν επιτυχία σε μια χώρα μπορούν να αποτύχουν σε κάποια άλλη.

Η γυναικεία επιχειρηματικότητα είναι ένα διαπολιτισμικό φαινόμενο με συγκεκριμένες πολιτισμικές όψεις. Οι γυναίκες είναι λιγότερο πιθανό να ξεκινήσουν τη δική τους επιχείρηση απ'ότι οι άντρες, παρότι τα ποσοστά των τελευταίων ετών που προκύπτουν από αυτήν τη σύγκριση είναι σαφώς καλύτερα από ότι ήταν στο παρελθόν. Ταυτόχρονα, η διαπίστωση ότι οι γυναίκες επιχειρηματίες είναι περισσότερο πρόθυμες να τοποθετούν ανώτατα όρια στην επιχειρηματική τους δράση πέρα από τα οποία προτιμούν να μην επεκτείνονται έχει σημαντικές επιπτώσεις για τις πολιτικές της αγοράς, τους ερευνητές και τους επιχειρηματίες.

Γενικότερα τα κύρια χαρακτηριστικά της γυναικείας επιχειρηματικότητας, που περισσότερο ή λιγότερο ισχύουν σχεδόν, σε κάθε χώρα είναι το γεγονός ότι παρόλη την ταχύτατη είσοδο των γυναικών στις επιχειρήσεις τα τελευταία χρόνια το χάσμα που υπάρχει μεταξύ των δυο φύλων και ο διαχωρισμός συνεχίζουν να υπάρχουν και η επιρροή τους είναι ιδιαίτερα σημαντική αν αναλογιστεί κανείς ότι για τους άντρες είναι 50% πιθανότερο από τις γυναίκες να γίνουν επιχειρηματίες (OECD, 2004). Ένα άλλο χαρακτηριστικό είναι ότι σε σύγκριση με τους άντρες οι γυναίκες επιχειρηματίες χρησιμοποιούν μικρότερα ποσά κεφαλαίου για την εκκίνηση της επιχείρησης και περισσότερα τραπεζικά δάνεια. Ταυτόχρονα, στις χώρες χαμηλών εισοδημάτων, η πληθυσμιακή αύξηση και αναλφαριθμισμός που πλήττει περισσότερο τις γυναίκες, είναι συνδεδεμένα με υψηλότερα επίπεδα επιχειρηματικής δράσης και για τα δυο φύλα. Αντίστροφα, η οικονομική ασφάλεια, στα πλαίσια επιδομάτων κοινωνικής πρόνοιας ή σταθερής απασχόλησης, φαίνεται να αποθαρρύνει την επιχειρηματικότητα μεταξύ των γενών τόσο στα κράτη υψηλών όσο και στα χαμηλών εισοδημάτων. Ακόμα, η διανομή

της γυναικείας επιχειρηματικότητας μεταξύ των τομέων και η συμμετοχή των γυναικών σε διοικητικές θέσεις, είναι επίσης συσχετισμένη με το επίπεδο της γυναικείας επιχειρηματικότητας, παρόλο που οι επιδράσεις τους διαφέρουν.

Ταυτόχρονα υπάρχουν και κάποια δεδομένα τα οποία παρατηρούνται όταν επιχειρείται να γίνει προσπάθεια αποτίμησης της οικονομικής επιρροής της γυναικείας επιχειρηματικότητας, δεδομένα τα οποία στις περισσότερες των περιπτώσεων είναι ίδια για σε όλες τις προσπάθειες. Το βασικότερο όλων είναι ότι η γυναικεία επιχειρηματικότητα ναι μεν έχει μια σημαντική οικονομική επιρροή και όλες οι μελέτες σημειώνουν ότι η σπουδαιότητα αυξάνεται, αλλά όλες οι μελέτες και οι έρευνες που διαθέτουμε είναι σχετικά πρόσφατες και έτσι είναι δύσκολο να ειπωθεί οτιδήποτε συγκεκριμένο στη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη. Την ίδια στιγμή είναι δύσκολο να βρεθούν δεδομένα και στατιστικές για την επιχειρηματικότητα των γυναικών μεταξύ διαφορετικών οικονομιών. Επιπρόσθετα, ένα άλλο χαρακτηριστικό είναι ότι η ύπαρξη σαφήνειας και συλλογή δεδομένων των μεθόδων τείνουν να διαφέρουν κάπως από χώρα σε χώρα και έτσι οι άμεσες συγκρίσεις γίνονται δύσκολα.

Υπάρχει μια ποικιλία τρόπων για να μετρήσουμε και να εκτιμήσουμε τη γυναικεία επιχειρηματικότητα και όσον αφορά το ατομικό επίπεδο, δηλαδή στον αριθμό των αυτοαπασχολούμενων, αλλά και σε ότι αφορά το επιχειρησιακό επίπεδο, δηλαδή στον αριθμό των επιχειρήσεων που κατέχουν γυναίκες και την οικονομική τους επιρροή. Έρευνες έχουν δείξει ότι η αυτοαπασχόληση αντιπροσωπεύει μια σημαντική εναλλακτική απασχόληση για πολλές γυναίκες και ίσως ειδικότερα για τις γυναίκες στις αναπτυσσόμενες οικονομίες.

Όσον αφορά τις ΗΠΑ η οικονομία και η βελτίωση της εκπαίδευσης ισχυροποιούν τη θέση του «ασθενούς φύλου», οι γυναίκες ενισχύουν την παρουσία τους στην αγορά και η γυναικεία επιχειρηματικότητα ανθεί. Σύμφωνα με παλαιότερη έκθεση (ΤΟ ΒΗΜΑ, 8-4-2001) ο αριθμός των επιχειρήσεων που ελέγχονται από γυναίκες στις ΗΠΑ αυξήθηκε κατά 16%, φτάνοντας τα 5,4 εκατομμύρια επιχειρήσεις. Παράλληλα, οι εταιρείες που διοικούνται από γυναίκες σημείωσαν έσοδα ύψους 818,7 δις δολαρίων κατά το 1997 και παρατηρήθηκε αύξηση της τάξης 33% σε σύγκριση με το 1992. «Κατά τη διάρκεια των τελευταίων πέντε-δέκα ετών υπάρχει μια ισχυρή κυβερνητική υποστήριξη προς τις γυναίκες που ξεκινούν τη δική τους επιχείρηση, σε σημείο μάλιστα που γίνεται

υπερβολικό και κάτω από αυτές τις συνθήκες είναι λογική και αναμενόμενη η βελτίωση της γυναικείας επιχειρηματικότητας», όπως υποστηρίζει η Carolin Elman.¹ Είναι δηλαδή αναμενόμενο να βελτιωθεί η γυναικεία επιχειρηματικότητα όταν οι γυναίκες βλέπουν πως έχουν την υποστήριξη της κυβέρνησης (χρηματοδοτήσεις, επιδοτήσεις, διάφορα κίνητρα έναρξης επιχείρησης) και ότι δεν αντιμετωπίζονται αρνητικά εξαιτίας της διάκρισης των δυο φύλων αλλά αντιμετωπίζονται ισότιμα με τους άντρες επιχειρηματίες.

Επιπλέον στις ΗΠΑ το 24% των γυναικών που είναι πάνω από 25 ετών διαθέτει τουλάχιστον ένα πανεπιστημιακό πτυχίο έναντι των αντρών που το αντίστοιχο ποσοστό είναι 28%. Οι επιχειρήσεις των γυναικών συνηθίζεται να είναι μικρότερες από εκείνες των ανδρών, καθώς μόνο το 2% των 'γυναικοκρατούμενων επιχειρήσεων' έχουν τζίρο υψηλότερο του 1 εκατ. δολαρίων ετησίως έναντι του 5% των επιχειρήσεων που ελέγχονται από άντρες (ΤΟ ΒΗΜΑ,08-04-2001). Με εξαίρεση τις ΗΠΑ και τη Γερμανία, ακόμη δεν είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε την πραγματική οικονομική επιρροή της γυναικείας επιχειρηματικότητας στα περισσότερα από τα κράτη μέλη του OECD.

Σύμφωνα με αναφορά του OECD οι γυναίκες επιχειρηματίες παίζουν σημαντικό ρόλο στο επιχειρηματικό περιβάλλον και στην οικονομία τόσο δημιουργώντας απασχόληση για εκείνες αλλά όσο και με το να δημιουργούν θέσεις εργασίας για άλλους. Στην Ευρώπη, (και στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και σε άλλες Ευρωπαϊκές χώρες), εκτιμάται ότι υπάρχουν περισσότερες από 10 εκατομμύρια αυτοαπασχολούμενες γυναίκες. Στις ΗΠΑ 6,4 εκατ. αυτοαπασχολούμενες γυναίκες εξασφαλίζουν απασχόληση για 9,2 εκατ. ανθρώπους και δημιουργούν σπουδαίες πωλήσεις. Χρησιμοποιώντας την αναλογία των ΗΠΑ μεταξύ του αριθμού των υπαλλήλων και των αυτοαπασχολούμενων, μπορεί να εκτιμηθεί ότι οι εργαζόμενες γυναίκες στις ευρωπαϊκές χώρες μπορούν να δώσουν εργασία σε 15 εκατομμύρια άτομα και αυτό αποτελεί μια συντηρητική εκτίμηση (OECD,2004).

Ακόμα σύμφωνα με στοιχεία του Center for Women's Business Research (Κέντρο Επιχειρηματικής Έρευνας Γυναικών) που ασχολείται με έρευνες για την απασχόληση και την αγορά εργασίας στην Αμερική, παρατηρούμε ότι 6,2 εκατ. ιδιωτικές επιχειρήσεις απασχολούν 9,2 εκατ. εργαζόμενους και δημιουργούν 1,15 τρισεκατομμύρια δολάρια σε πωλήσεις. Σύμφωνα με στοιχεία του 2002 ο αριθμός των επιχειρήσεων στις οποίες η

¹ Carolin Elman, εκτελεστική διευθύντρια Αμερικάνικης Ένωσης Γυναικών Επιχειρηματιών

γυναίκα είναι κύριος μέτοχος ή τουλάχιστον κατά το ήμισυ, ανέρχεται σε 10,1 ιδιωτικές επιχειρήσεις ή το 46% όλων των ιδιωτικών επιχειρήσεων της Αμερικής. Επίσης, περίπου ένας στους επτά Αμερικάνους εργαζόμενους απασχολείται σε ιδιωτική επιχείρηση που ανήκει εξ' ολοκλήρου σε γυναίκες ή κατά 50%. Παράλληλα, έρευνες του Κέντρου δείχνουν ότι οι επιχειρήσεις αυξάνονται και επεκτείνονται ταχύτερα από ότι η οικονομία στο σύνολο της. Μεταξύ 1997 και 2002 ο αριθμός των επιχειρήσεων που διοικούνται από γυναίκες αυξήθηκε σχεδόν 11% ή 1 /2 φορά παραπάνω απ' ότι όλες οι ιδιωτικές επιχειρήσεις (ΗΜΕΡΗΣΙΑ, 07/09/2003).

Ωστόσο, ενώ στην αμερικάνικη αγορά ισχύουν αυτά τα συντριπτικά ποσοστά, οι ευρωπαϊκές οικονομίες φαίνεται να «ανδροκρατούνται» περισσότερο. Σε χώρες της Ευρώπης όπως είναι η Γαλλία, η Ολλανδία, το Λουξεμβούργο, Βέλγιο και η Ελβετία, πάνω από το 25% των ΜΜΕ ανήκει σε γυναίκες επιχειρηματίες. Χαμηλότερα ποσοστά της τάξεως του 14%- 16% αντιστοιχούν σε χώρες όπως η Ελλάδα, η Δανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, κ.α.

2.1.1 Εμπόδια και παράγοντες που επηρεάζουν τη γυναικεία επιχειρηματικότητα

Μια από τις βασικότερες προαπαιτούμενες συνθήκες για την εκκίνηση μιας νέας επιχείρησης είναι να έχει κανείς κεφάλαιο στα πλαίσια του οικονομικού ενεργητικού της επιχείρησης καθώς και να είναι γνώστης των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης. Η ήδη διαμορφωμένη θέση της γυναίκας στην κοινωνία έχει οδηγήσει στην έλλειψη αυτών των στοιχείων και από τις δυο οπτικές. Οι δεσμεύσεις που προέρχονται από τις οικογενειακές υποχρεώσεις δυσκολεύουν τις γυναίκες να δουλέψουν σε ένα πλήρες ωράριο και να δεσμευτούν με μια καριέρα. Το γεγονός αυτό με τη σειρά του μειώνει το εύρος των πιθανών επαγγελματικών ευκαιριών για τις γυναίκες και τις οδηγεί σε τομείς εργασιών χαμηλότερα αμειβόμενους. Από την άλλη πλευρά η εναλλακτική λύση της ημιαπασχόλησης δεν αποτελεί καλή βάση που μπορεί να οδηγήσει σε προσωπικό πλούτο. Η διαθεσιμότητα του χρηματικού κεφαλαίου είναι ζωτικής σημασίας για την

επιχειρηματική διαδικασία. Οι επιχειρηματίες αλλά και οι δυνητικοί επιχειρηματίες προτιμούν να επενδύσουν τα λεφτά τους στα δικά τους τολμηρά εγχειρήματα και να καινοτομήσουν. Προτιμούν πρώτα να επενδύσουν τα δικά τους χρήματα, έπειτα να δανειστούν και στο τέλος να χρησιμοποιήσουν εξωτερικά μετοχικά κεφάλαια ως κεφάλαια καινοτομίας. Αυτή η σειρά στη επιχειρησιακή διαδικασία είναι γνωστή ως η ‘οικονομική κοινωνική ιεραρχία’ (Myers, 1984, Mayers & Majluf, 1984).

Ένα άλλο εμπόδιο για την προώθηση της γυναικείας επιχειρηματικότητας είναι η έλλειψη του χρόνου και οι απαιτήσεις σε χρόνο που ζητούνται από μια γυναίκα για να είναι επιχειρηματίας. Οι γυναίκες είναι υπεύθυνες για πολλά είδη δραστηριοτήτων, όπως είναι το μεγάλωμα των παιδιών και οι οικιακές εργασίες, τα οποία δυσχεραίνουν τις πιθανότητες των γυναικών να αναπτύξουν τις επιχειρησιακές τους ικανότητες ή να αναπτύξουν μια ήδη υπάρχουσα επιχείρηση. Η έλλειψη χρόνου αποτελεί ένα φραγμό για τις περισσότερες γυναίκες, στις περισσότερες οικονομίες, ανεξάρτητα από το επίπεδο της ανάπτυξης.

Παράλληλα, ένας από τους πιο ευρέως γνωστούς παράγοντες που επηρεάζουν τη συμμετοχή των γυναικών στην επιχειρηματική διαδικασία είναι οι εξωτερικές χρηματοδοτήσεις και η διάκριση των φύλων. Κατά μέσο όρο οι γυναίκες συνηθίζεται να έχουν χαμηλότερα προσωπικά κεφάλαια από ότι έχουν οι άντρες. Αυτό σημαίνει ότι σε μια δοθείσα ευκαιρία και εξίσου ικανά άτομα, οι γυναίκες θα πρέπει να εξασφαλίσουν επιπλέον πόρους σε σύγκριση με τους άντρες προκειμένου να εκμεταλλευτούν την ευκαιρία εφόσον διαχειρίζονται μικρότερο κεφάλαιο.

Επίσης ένας ακόμα παράγοντας που αποτελεί τροχοπέδη για τη γυναικεία επιχειρηματικότητα είναι η δυσκολία πρόσβασης των γυναικών στα σχετικά δίκτυα και η αδυναμία βελτίωσης της κοινωνικής τους θέσης. Η χαμηλότερη κοινωνική θέση που κατέχουν οι γυναίκες συγκρινόμενες με τους άνδρες, επηρεάζει το είδος των δικτύων που μπορεί να έχουν πρόσβαση οι γυναίκες και να είναι μέρος αυτών. Τα δίκτυα με τα οποία παραδοσιακά δεσμεύονται οι γυναίκες είναι καλά προσαρμοσμένα σε σκοπούς που συνδέονται με καθήκοντα σχετικά με την οικογένεια και μπορούν να αποτελέσουν εμπόδιο στη σφαίρα του ανταγωνισμού. Επειδή επομένως είναι διαφορετικά τα δίκτυα που χρησιμοποιούν οι γυναίκες, έχουν μειωμένη πρόσβαση στις πηγές, την υποστήριξη

και τις πληροφορίες που απαιτούνται για ξεκινήσουν επιτυχώς και να διοικήσουν μια νέα επιχείρηση, κάτι το οποίο δεν ισχύει στην περίπτωση των ανδρών.

Ταυτόχρονα, εμπόδιο αποτελεί και η έλλειψη της εμπειρίας. Όλα τα στάδια στην επιχειρηματικότητα εξαρτώνται από σχετική εμπειρία, από την αναγνώριση των ευκαιριών ως την εκτέλεση της διοίκησης μιας επιχείρησης. Η θεωρία του κεφαλαίου επιβεβαιώνει ότι τα άτομα με περισσότερη ή υψηλότερη ποιότητα ανθρώπινου κεφαλαίου πετυχαίνουν καλύτερες επιδόσεις στο να εκτελούν σχετικά καθήκοντα. Το ανθρώπινο κεφάλαιο σε αυτή την περίπτωση αναφέρεται στη γνώση και στις ικανότητες οι οποίες βοηθούν τα άτομα στο να ανακαλύπτουν με επιτυχία και στο να εκμεταλλεύονται τις ευκαιρίες (Davidsson & Honig, Forthcoming; Snell and Dean, 1992).

Γενικά πολλοί είναι οι παράγοντες που μπορούν να λειτουργήσουν ανασταλτικά στο να αναλάβουν οι γυναίκες επιχειρηματική δράση. Μερικοί ακόμα είναι η έλλειψη κινήτρων στις γυναίκες επιχειρηματίες, η υπάρχουσα δομή της αγοράς, το σύστημα φόρων, τα επιδόματα ανεργίας και η κοινωνική ασφάλιση των ανέργων, κ.α.

2.2 Ελληνικός χώρος-γυναικεία επιχειρηματικότητα

Γενική κατάσταση

Στις περισσότερες χώρες η θέση της γυναίκας στην αμειβομένη εργασία είναι υποδεέστερη, όχι μόνο στον ελλαδικό χώρο αλλά και σε χώρες όπως είναι ο Καναδάς, η Σκανδιναβία, χώρες στις οποίες η γυναίκα αντιμετωπίζεται με πολύ καλύτερο τρόπο από ότι σε άλλες.. Ωστόσο οι ρυθμοί της κοινωνίας είναι ταχύτατοι και οι συνθήκες που αφορούν τη γυναικεία επιχειρηματικότητα αλλάζουν καθημερινά.

Όσον αφορά τα ελληνικά δρώμενα πολλές είναι οι αλλαγές που έχουν συντελεστεί, ιδιαίτερα στη διάρκεια των τελευταίων 30 ετών, και έχουν οδηγήσει στο μετασχηματισμό της εικόνας που παρουσιάζει η γυναικεία επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα.

Το 1975 κατοχυρώθηκε συνταγματικά η ισότητα των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων και το δικαίωμα των εργαζομένων για ίση αμοιβή, ανεξαρτήτως φύλου (Υπουργείο

Εργασίας-Τμήμα Ισότητας, 1985). Ταυτόχρονα από το 1984 απαγορεύεται οποιαδήποτε διάκριση στις εργασιακές σχέσεις με βάση το φύλο, καθιερώνεται ίση αμοιβή για εργασία ίσης αξίας και προβλέπεται ίδιος επαγγελματικός προσανατολισμός για αγόρια και κορίτσια (Υπουργείο Προεδρίας - Γενική Γραμματεία Ισότητας, 1995).

Ωστόσο η εφαρμογή αυτών των θεσμικών και νομοθετικών αλλαγών δεν συνεπάγεται την άμεση κατάργηση των διακρίσεων και των αντιφάσεων που χαρακτηρίζουν το επιχειρηματικό περιβάλλον σε ότι αφορά τη γυναικεία συμμετοχή στην επιχειρηματική δράση. Η πρόσβαση στην αγορά εργασίας εξακολουθεί να αποτελεί μια δύσκολη και άκρως ανταγωνιστική διαδικασία για τις γυναίκες. Οι γυναίκες εξακολουθούν να αντιμετωπίζονται ως φθηνή εργατική δύναμη και εισάγονται στην παραγωγή κυρίως όταν υπάρχει ανάγκη, ενώ ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά της επαγγελματικής κατάστασης στην Ελλάδα, το οποίο οδηγεί και στις διαφοροποιήσεις των αμοιβών ανάλογα με το φύλο, είναι ο καταμερισμός της εργασίας κατά φύλο. Ταυτόχρονα δεν είναι αμελητέος και εκείνος ο αριθμός των γυναικών οι οποίες εργάζονται χωρίς υγειονομική περίθαλψη, νομική κατοχύρωση ή ωράριο.

2.2α Η εικόνα των αριθμών της γυναικείας επιχειρηματικότητας στον ελληνικό χώρο

Σύμφωνα με μελέτη που εκπονήθηκε από το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ), η οποία εξετάζει τα βασικά χαρακτηριστικά της θέσης των γυναικών στην αγορά εργασίας, παρατηρούμε ότι στο διάστημα 1993-1999 σημειώνεται μια δυναμική είσοδος των γυναικών στην αγορά. Ταυτόχρονα το 78% της αύξησης των θέσεων απασχόλησης αντιστοιχεί σε νέες θέσεις εργασίας των γυναικών. Με την ταυτόχρονη αύξηση συμμετοχής παρατηρείται αντίστοιχα απόλυτη μείωση του μη ενεργού πληθυσμού των γυναικών ηλικίας 15-64 ετών, την ίδια στιγμή όπου η αντίστοιχη μεταβολή στην περίπτωση των ανδρών είναι θετική. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι αυτές οι θετικές αλλαγές στις επιχειρηματικές συνθήκες των γυναικών εκφράζονται με τη μεγαλύτερη συμμετοχή των γυναικών στον τριτογενή τομέα και αντίστοιχη μείωση

της συμμετοχής τους στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα. Επίσης, παρατηρείται αύξηση απασχόλησης των γυναικών σε όλους τους τομείς του δημοσίου και αναλογική υπεροχή των γυναικών που διαθέτουν πτυχίο ΑΕΙ.

Κατά τη διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου, οι γυναίκες αποτελούν το 51,5% του συνόλου του πληθυσμού και οι άνδρες το 48,5%. Το 1999 το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό αυξάνεται σε 39,2% από 37,3% που ήταν το 1993. Το αντίστοιχο ποσοστό για τους άνδρες την ίδια περίοδο μειώνεται από 64,6% (1993) σε 61% (1999) κάτι το οποίο ίσως μπορεί να ερμηνευτεί σαν κατοχύρωση όλο και περισσότερων θέσεων εργασίας από τις γυναίκες, θέσεις που μέχρι πρότινος άνηκαν σε άνδρες. Το αντιφατικό στοιχείο είναι ότι ενώ κατά τη διάρκεια του 1999 η συμμετοχή των γυναικών στο εργατικό δυναμικό της χώρας παρουσιάζει μια πολύ θετική εικόνα έχοντας εξασφαλίσει περισσότερο από το 40% του εργατικού δυναμικού και το 37% των απασχολούμενων, την ίδια στιγμή το σύνολο των γυναικών αντιπροσωπεύει το 61% των ανέργων και που η ανεργία των γυναικών είναι υπερδιπλάσια από αυτή των ανδρών.

Στην εξεταζόμενη περίοδο, δηλαδή το διάστημα 1993-1999, η συμμετοχή των γυναικών στο εργατικό δυναμικό της χώρας παρουσιάζει απόλυτη αύξηση 17,2% ενώ η απόλυτη αύξηση για τους άνδρες είναι 3,4%. Οι γυναίκες απορροφούνται ως επί το πλείστον στον τριτογενή τομέα, καθώς δημιουργούνται 357.000 νέες θέσεις εργασίας ενώ παράλληλα μειώνονται οι θέσεις εργασίας σε πρωτογενή και δευτερογενή τομέα κατά 137.000. Η απόλυτη αύξηση της απασχόλησης των γυναικών για την εν λόγω περίοδο είναι 13,3%, ενώ αυτή των ανδρών είναι 1,9%. Τη στιγμή που το ποσοστό απασχόλησης των γυναικών παρουσιάζει αύξηση 2,4 ποσοστιαίων μονάδων (από 29,8% το 1993 σε 32,2% το 1999), το αντίστοιχο ποσοστό των ανδρών εμφανίζει μείωση της τάξης των 2,1 ποσοστιαίων μονάδων (από 60,5% σε 58,4%). Στο διάστημα 1998-1999, οι γυναίκες καταλαμβάνουν 10.300 νέες θέσεις εργασίας ενώ οι άνδρες απασχολούμενοι μειώνονται κατά 37.700.

Ακολουθώντας μελέτη που εκπονείται από το ΚΕΘΙ σχετικά με τις συνθήκες της γυναικείας απασχόλησης στην Ελλάδα την περίοδο 1980-2000 δείχνει ότι η συμμετοχή των γυναικών στο σύνολο του εργατικού δυναμικού της χώρας κυμαίνεται ανάμεσα στο 31% με 34%. Ταυτόχρονα την εξεταζόμενη περίοδο παρατηρείται αύξηση της απασχόλησης και της συμμετοχής των γυναικών στο εργατικό δυναμικό, μείωση της

ανεργίας, μεγαλύτερη συμμετοχή στον τριτογενή τομέα και ταυτόχρονη μείωση στο δευτερογενή τομέα ,και επίσης την ίδια στιγμή σημειώνεται οριακή ανάκαμψη στη γεωργική απασχόληση των γυναικών μετά από συνεχή μείωση και τέλος βελτίωση του επιπέδου εκπαίδευσης των οικονομικά ενεργών γυναικών (Υπουργείο Εσωτερικών-Γενική Γραμματεία Ισότητας, 1999). Τα κύρια συμπεράσματα που προέκυψαν από τη μελέτη του ΚΕΘΙ, ως προς τις αλλαγές που έχουν συμβεί στο χώρο της γυναικείας επιχειρηματικότητας, είναι τα εξής :

- Μείωση των ποσοστών ανεργίας.
- Αύξηση της απασχόλησης και της συμμετοχής των γυναικών στο εργατικό δυναμικό της χώρας.
- Αύξηση των ποσοστών των οικονομικά ενεργών γυναικών και αντίστοιχη μείωση των ποσοστών του μη οικονομικά ενεργού γυναικείου πληθυσμού.
- Αυξημένη συμμετοχή και μεγαλύτερη απορρόφηση των γυναικών στον τριτογενή τομέα.
- Αυξημένη συμμετοχή των γυναικών σε τομείς του δημοσίου.
- Δημιουργία ολοένα και περισσότερων νέων θέσεων εργασίας.

Επιπρόσθετα, σύμφωνα με πρόσφατη έκθεση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, (στοιχεία 1999-2000), διαπιστώνουμε ότι η γυναικεία επιχειρηματικότητα είναι αυξημένη στην Ελλάδα σε σύγκριση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Η Ελλάδα με ποσοστό 16,7% έχει το μεγαλύτερο ποσοστό αυτοαπασχολούμενων γυναικών στην Ε.Ε και μετά από την Ιταλία και την Πορτογαλία, η Ελλάδα κατέχει το μεγαλύτερο ποσοστό (3,7%) γυναικών επιχειρηματιών, δηλαδή αυτοαπασχολούμενων γυναικών με εξαρτημένους εργαζόμενους. Το 2002 το 1 /3 των απασχολούμενων γυναικών είτε ήταν αυτοαπασχολούμενες είτε εργάζονταν σε οικογενειακή επιχείρηση.

Όσον, όμως, αφορά τις αποδοχές των γυναικών από την εργασία τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση υπολείπονται σημαντικά αυτές των αντρών. Σύμφωνα με στοιχεία της περιόδου 1995-1999 οι μέσες αποδοχές των γυναικών στην Ε.Ε ήταν στο 75% των ανδρών και στην Ελλάδα ήταν στο 70%. Τα νούμερα αυτά επιβεβαιώνουν το φαινόμενο της άνισης κατανομής των αμοιβών μεταξύ αντρών και γυναικών. Αντίστοιχα στην Ελλάδα στον τομέα των χρηματοοικονομικών και του λιανεμπορίου, οι αποδοχές των γυναικών φτάνουν στο 80%-90% των ανδρών. Επίσης, το ποσοστό απασχόλησης των

γυναικών, ηλικίας 15-64 ετών, αποτελεί το 54% του γυναικείου πληθυσμού στην Ε.Ε ενώ το αντίστοιχο ποσοστό της Ελλάδας είναι 41% και παρόλο που αυξήθηκε σε 43% το 2002 εξακολουθεί να υπολείπεται αυτού της Ε.Ε. Το ποσοστό μερικής απασχόλησης για τις γυναίκες στο σύνολο της Ε.Ε είναι 34% ενώ στην Ελλάδα είναι περίπου 8%. Αξίζει να αναφερθεί ότι στην Ελλάδα η συμμετοχή των γυναικών σε προγράμματα στήριξης ΜΜΕ φέρνει τη χώρα να είναι η δεύτερη υψηλότερη στην Ευρωπαϊκή Ένωση μετά την Φινλανδία (Εκθεση Ευρωπαϊκής Ένωσης 1999-2000).

Ταυτόχρονα, άξιο αναφοράς λόγου είναι το γεγονός του έντονου ελλείμματος συμμετοχής των γυναικών στα κέντρα λήψης αποφάσεων. Είναι χαρακτηριστικό ότι το 10% των μελών του διοικητικού συμβουλίου του ΣΕΒ είναι γυναίκες, ενώ από τα 45 μέλη της διοίκησης της ΓΣΕΕ, μόνο μια είναι γυναίκα. Επίσης, σε σύνολο 336 εταιρειών που είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο, μόνο οι 25 διοικούνται από γυναίκες, ενώ στην ΕΑΣΕ οι γυναίκες αποτελούν μόνο το 6% των μελών της.

2.2β Η ανεργία που πλήττει το γυναικείο φύλλο στον ελλαδικό χώρο

Στα περισσότερα κράτη- μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης το ποσοστό ανεργίας παραμένει σημαντικά υψηλότερο για τις γυναίκες απ' ότι για τους άνδρες, γι' αυτό συχνά λέγεται ότι η ανεργία είναι γένους θηλυκού.

Το ποσοστό της ανεργίας των γυναικών κατά το διάστημα 1993-1999 (στοιχεία ΚΕΘΙ), αυξήθηκε κατά 2,7% και από 15,2% έφτασε στο 17,9%. Η ανεργία των ανδρών την ίδια περίοδο αυξήθηκε κατά 1,2. Οι άνεργες γυναίκες, αυξήθηκαν κατά 38% και έφτασαν τις 322.000. Το 1999 το 33% του συνόλου των ανέργων γυναικών είναι ηλικίας μεταξύ 30 και 44 ετών και το 13% του συνόλου είναι μεταξύ 45 έως 64 ετών. Την ίδια περίοδο οι άνδρες άνεργοι αυξήθηκαν κατά 23% και έφτασαν τους 202.000 ανέργους, ενώ το 26% του συνόλου των ανέργων ανδρών είναι μεταξύ 30 και 44 ετών και το 19,5% είναι σε ηλικία μεταξύ 45 έως 64 ετών. Οι γυναίκες αντιμετωπίζουν προβλήματα επαγγελματικής κατάρτισης, καταλαμβάνουν τα κατώτερα κλιμάκια στην ιεραρχία των επαγγελμάτων, απασχολούνται ευκαιριακά με μειωμένο ωράριο, εργολαβίες, κ.α, και

αμείβονται λιγότερο από τους άνδρες συναδέλφους τους υφιστάμενες διακρίσεις εξαιτίας του φύλλου τους.

Υψηλότερο κίνδυνο ανεργίας παρουσιάζουν οι νέες γυναίκες ηλικίας 15-24 ετών, οι φοιτήτριες, οι ανειδίκευτες εργάτριες και όσες διαμένουν σε αστικές περιοχές (Καραντίνος, 1988). Σε δείγμα 2000 γυναικών ηλικίας 18 ετών και άνω διαπιστώθηκε ότι η ανεργία των γυναικών είναι διπλάσια των ανδρών, με ποσοστά 12,14% και 6,03% αντίστοιχα (έρευνα Γενικής Γραμματείας Ισότητας). Ακόμη ότι, ιδιαίτερα μετά τα 45 έτη, αρκετές γυναίκες εγκαταλείπουν την επαγγελματική τους ενασχόληση.

Σύμφωνα με στοιχεία που διεξήχθησαν ύστερα από έρευνα της Γ.Σ.Ε.Ε, το 1990, διαπιστώνεται ότι οι γυναίκες αποτελούν το 65% των ανέργων μακράς διαρκείας, ότι δεν είναι τόσο ικανοποιημένες από την εργασία τους σε σύγκριση με τους άνδρες και ότι στον ιδιωτικό τομέα είναι μεγαλύτερα τα ποσοστά των ανασφάλιστων γυναικών απ' ότι είναι των ανδρών. Το διάστημα της δεκαετίας 1991-2000 σημειώνονται περαιτέρω αλλαγές όσον αφορά τη γυναικεία απασχόληση. Το 1991 οι γυναίκες αποτελούν το 35,7% του εργατικού δυναμικού, ενώ το ποσοστό των ανέργων γυναικών φθάνει το 60% και των μακροχρόνια ανέργων το 68,5% (Γαλατά, 1995). Η ανεργία των γυναικών με ποσοστό 15,9% εξακολουθεί να είναι διπλάσια από αυτή των ανδρών. Την ίδια στιγμή η μακροχρόνια ανεργία πλήττει περισσότερο τις νέες γυναίκες σε σύγκριση με τους νέους άνδρες. Γενικότερα, όσον αφορά την ανεργία κάτω των 25 ετών, η Ελλάδα ξεχωρίζει απ' όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εφόσον είναι η μόνη χώρα που έχει το μεγαλύτερο ποσοστό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 : Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

➤ 3.1 Προφίλ περιφέρειας

Η Πελοπόννησος πήρε το όνομα της από το μυθικό βασιλιά της Ήλιδας, Πέλοπα. Βρίσκεται στο νοτιότερο μέρος της ηπειρωτικής Ελλάδας, έχει έκταση 21.439 m² και ενώνεται με τη Στερεά Ελλάδα μέσω της διώρυγας της Κορίνθου. Στα βόρεια βρέχεται από τον Πατραϊκό και Κορινθιακό κόλπο, νότια βρέχεται από το Μεσσηνιακό, Λακωνικό και Αργολικό κόλπο. Επίσης ανατολικά και νότια από το Σαρωνικό, το Μυρτώο Πέλαγος και συνορεύει με το Νομό Αττικής. Προς τα δυτικά βρέχεται από το Ιόνιο Πέλαγος. Το Γεωγραφικό Διαμέρισμα της Πελοποννήσου διαιρείται σε επτά νομούς : το νομό Κορινθίας, το νομό Αχαΐας, το νομό Ηλείας, το νομό Μεσσηνίας, το νομό Λακωνίας, το νομό Αρκαδίας και τέλος το νομό Αργολίδας.

➤ 3.1α Κλίμα- μορφολογία – υδρογραφία

Το κλίμα της Πελοποννήσου χαρακτηρίζεται ως εύκρατο. Το δυτικό της μέρος έχει πλούσια βλάστηση καθώς προσβάλλεται από νοτιοδυτικούς ανέμους και δέχεται περισσότερες βροχές. Το δυτικό κομμάτι της Πελοποννήσου έχει γλυκό χειμώνα και δροσερό καλοκαίρι. Το κεντρικό κομμάτι της Πελοποννήσου δέχεται πολλές βροχές και χιόνια, έχει πλούσια βλάστηση ενώ κυριαρχείται από ψυχρό χειμώνα και δροσερό καλοκαίρι. Τέλος το ανατολικό κομμάτι δέχεται λίγες βροχές καθώς είναι εκτεθειμένο στους βόρειους ξερούς ανέμους.

Όσον αφορά τη μορφολογία του εδάφους της Πελοποννήσου το μήκος των ακτών της ανέρχεται σε 1.379 km. Τα νότια και νοτιοανατολικά αποτελούνται από απότομες ακτές και πλούσιο διαμελισμό ενώ τα βόρεια και τα δυτικά χαρακτηρίζονται ομαλά όπου και κυριαρχούν οι χαμηλές παραλίες και ωραίες ακρογιαλιές. Στην Πελοπόννησο ανήκουν ο Κορινθιακός, ο Πατραϊκός, ο Κυπαρισσιακός, ο Μεσσηνιακός, ο Λακωνικός, ο Αργολικός και ο Σαρωνικός κόλπος.

Η Πελοπόννησος χαρακτηρίζεται ορεινή, ένα μεγάλο ορεινό συγκρότημα καλύπτει τα δυο τρίτα της επιφάνειας της και σχηματίζει μεγάλες οροσειρές με διεύθυνση από βορρά προς νότο, σαν συνέχεια της οροσειράς της Πίνδου. Τα όρη πλησιάζοντας στη θάλασσα ή στις πεδιάδες σχηματίζουν λόφους και αποτελούν τις ημιορεινές περιοχές. Οι λόφοι και τα όρη καλύπτονται από καλλιεργημένες εκτάσεις, λόγκους, δάση από πεύκα, βελανιδιές, έλατα, κ.α, ενώ οι ψηλές κορυφές είναι γυμνές και το χειμώνα καλύπτονται από χιόνια. Τα πιο γνωστά όρη είναι ο Ταΰγετος (2.407m), ο Χελμός (2.340m), ο Πάρνωνας (1.839m), κ.α. Σε όλα σχεδόν τα παράλια της η Πελοπόννησος είναι πεδινή, με μεγαλύτερες πεδιάδες αυτές της Ηλείας, της Μεσσηνίας, Λακωνίας και τα οροπέδια της Μεγαλόπολης και της Τρίπολης.

Η δυτική Πελοπόννησος έχει πιο μεγάλους ποταμούς και με άφθονα νερά απ'ότι η ανατολική καθώς δέχεται περισσότερες βροχές. Οι μεγαλύτεροι ποταμοί είναι ο Αλφειός (μήκος 110km) που έχει τις πηγές του στην Αρκαδία και έχει πολλούς παραποτάμους όπως ο Λάδωνας (μήκος 70km), ο Ερύμανθος, και χύνεται στον Κυπαρισσιακό κόλπο. Ο Πηνειός (70km) εκβάλλει στο Ιόνιο Πέλαγος. Ο Ευρώτας (μήκος 82km) πηγάζει από την Αρκαδία και χύνεται στο Λακωνικό κόλπο. Ταυτόχρονα, η Πελοπόννησος δεν έχει

αξιόλογες λίμνες. Οι πιο γνωστές είναι η Στυμφαλία και η Τάκα που ξεραίνεται το καλοκαίρι, και η τεχνητή λίμνη του Λάδωνα.

Όσον αφορά τα λιμάνια της Πελοποννήσου πρώτο σε κίνηση είναι το λιμάνι της Πάτρας του οποίου σημαντική είναι η συνεισφορά στην περιφέρεια της Πελοποννήσου, και όχι μόνο, καθώς συνδέεται με τα λιμάνια της Ιταλίας. Ακολουθούν τα λιμάνια της Καλαμάτας, Κατάκολου, Πύλου, Κυλλήνης, Ρίου, Αιγίου, κ.α.

3.2 Συνοπτική περιγραφή των Νομών- Η αναπτυξιακή φυσιογνωμία της Περιφέρειας

Η Διοικητική Περιφέρεια της Πελοποννήσου αποτελείται από τους Νομούς Αργολίδας, Κορινθίας, Αρκαδίας, Λακωνίας και Μεσσηνίας.

■ Νομός Αργολίδας

Ο Νομός Αργολίδας με έκταση 2.154 Km², έχει πρωτεύουσα το Ναύπλιο και συγκεντρώνει ποσοστό 1% του πληθυσμού της χώρας. Κατά τη δεκαετία 1991-2001 ο πληθυσμός του νομού αυξήθηκε 8,3%. Ο Νομός Αργολίδας κατατάσσεται 27^{ος} έχοντας κατά κεφαλή ΑΕΠ 3,6 εκατομμύρια δρχ το 2001 και ταυτόχρονα στην περιοχή αντιστοιχεί το 0,9% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος. Το 2001 το ΑΕΠ του νομού ανερχόταν σε 10.653€ και η συμμετοχή του νομού στο ΑΕΠ της Ελλάδος ήταν 0,8%. Στη γεωργία αναλογεί το 18% του προϊόντος του νομού και εκεί παράγεται το 1,9% της συνολικής γεωργικής παραγωγής της Ελλάδας. Την ίδια στιγμή στη μεταποίηση αναλογεί το 5,4% του προϊόντος του νομού και στις επιχειρήσεις αντιστοιχεί το 0,5% των επενδύσεων των βιομηχανικών επιχειρήσεων της χώρας για το χρονικό διάστημα 1999-2000 (Ετήσια Βιομηχανική Έρευνα ΕΣΥΕ).

ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΑΕΠ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Τομέας	Επίπεδο Νομού	Επίπεδο χώρας
Πρωτογενής τομέας	16,80%	7,00%
Δευτερογενής τομέας	16,10%	22,20%
Τριτογενής τομέας	67,10%	70,80%

Πηγή: infopeloponnisos

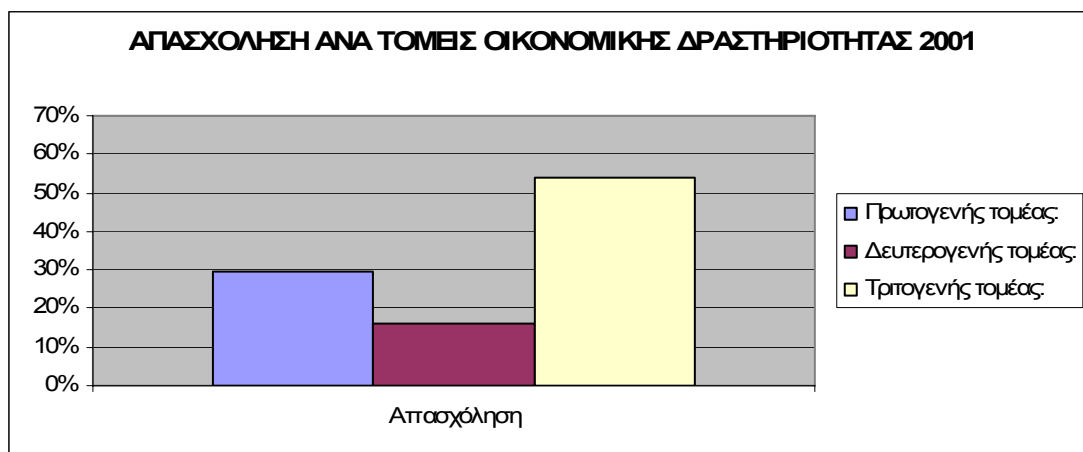
Δείκτες Ευημερίας

		Νομός		Μέσος όρος χώρας	Κατάταξη σε σχέση με τους 52 νομούς
		Αργολίδας			
ΑΕΠ κατά κεφαλή	2001	3,58	εκατ.δρχ.	4,05	27
Κατά κεφαλή αποταμιευτικές καταθέσεις	2000	1,4	εκατ.δρχ.	1,79	21
Δηλωθέν εισόδημα ανά κάτοικο	2001	1,18	εκατ.δρχ.	1,69	33
Φόρος εισοδήματος ανά κάτοικο	2001	72	χιλ.δρχ.	142	32
Φυσική αύξηση πληθυσμού/ 1000 κατοίκους	2001	-1,34		-0,01	24
Μαθητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης/ 1000 κατοίκους	2001	72		68	10
Μαθητές δημοτικού/ 1000 κατοίκους	2001	59		59	24
Συμμετοχή στα συνολικά μεγέθη της χώρας					
ΑΕΠ	1998	0,9	%		30
Φορολογούμενοι	2002	0,9	%		31
Δηλωθέν στην εφορία εισόδημα	2002	0,7	%		31
Φόρος εισοδήματος φ.π.	2002	0,5	%		28
Αποταμιευτικές καταθέσεις	2000	0,8	%		30

Πηγή: economics

ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΑΕΠ / ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΙΣ (%):		
	ΑΕΠ	Απασχόληση
Πρωτογενής τομέας:	16,80 %	29,79%
Δευτερογενής τομέας:	16,10 %	16,10%
Τριτογενής τομέας:	67,10 %	54,11%

Πηγή: infopeloponnisos

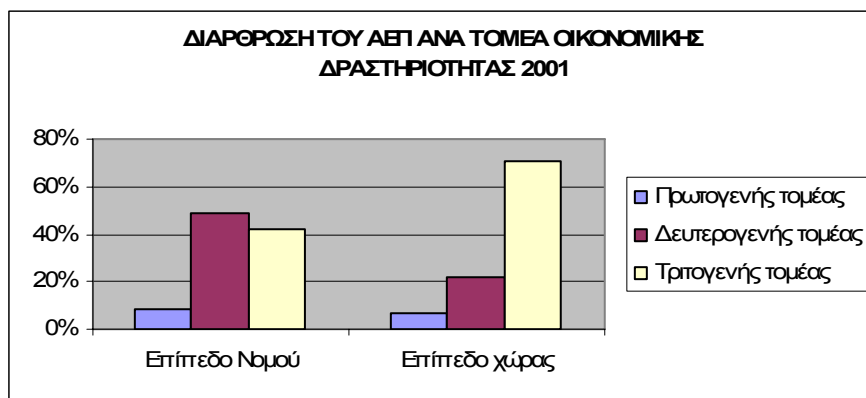
■ Νομός Κορινθίας

Ο Νομός Κορινθίας με έκταση 2.290 Km², έχει πρωτεύουσα την Κόρινθο και συγκεντρώνει το 1,4% του πληθυσμού της χώρας. Είναι ένας από τους νομούς στους οποίους παρατηρείται φυσική μείωση του πληθυσμού. Μεταξύ των απογραφών 1991 και 2001 καταγράφεται αύξηση του πληθυσμού κατά 9%. Το ΑΕΠ του νομού το 2001 ανέρχόταν σε 15.612€ και η συμμετοχή του στο ΑΕΠ της Ελλάδας αντιστοιχούσε σε 1,7%. Στο Νομό Κορινθίας παράγεται το 1,8% του ΑΕΠ, στη γεωργία αναλογεί το 10% του προϊόντος του νομού, στη μεταποίηση το 37% και στις επιχειρήσεις αναλογεί το 6-9% των επενδύσεων των βιομηχανικών επιχειρήσεων της χώρας για το 1999-2000. Ο Νομός Κορινθίας έχει κατά κεφαλή ΑΕΠ 5 εκατομμύρια δρχ και κατατάσσεται δεύτερος έχοντας το 124% του μέσου όρου της χώρας για το έτος 2001.

ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΑΕΠ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Τομέας	Επίπεδο Νομού	Επίπεδο χώρας
Πρωτογενής τομέας	8,60%	7,00%
Δευτερογενής τομέας	48,90%	22,20%
Τριτογενής τομέας	42,50%	70,80%

Πηγή: infopeloponnisos

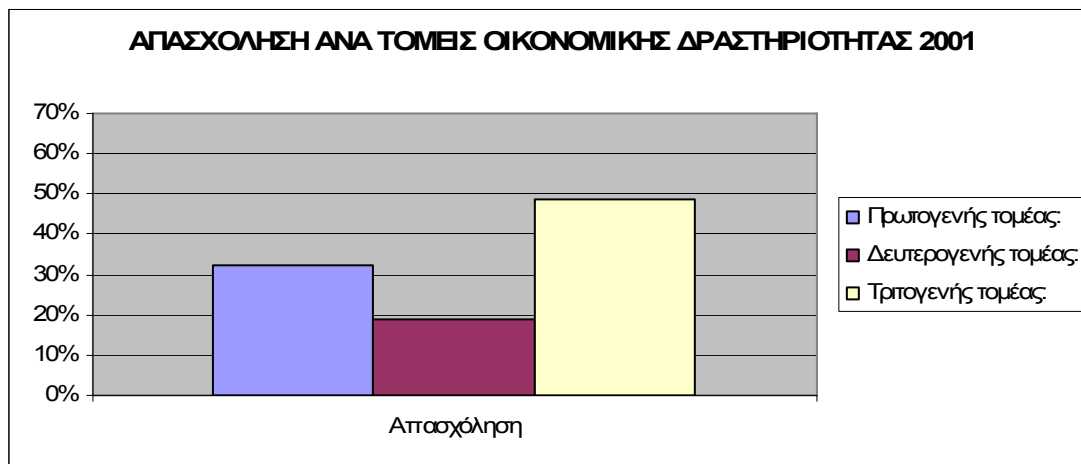
Δείκτες Ευημερίας

		Νομός Κορινθίας		Μέσος όρος χώρας	Κατάταξη σε σχέση με τους 52 νομούς
ΑΕΠ κατά κεφαλή	2001	5,03	εκατ.δρχ.	4,05	2
Κατά κεφαλή αποταμιευτικές καταθέσεις	2000	1,26	εκατ.δρχ.	1,79	34
Δηλωθέν εισόδημα ανά κάτοικο	2001	1,22	εκατ.δρχ.	1,69	28
Φόρος εισοδήματος ανά κάτοικο	2001	81	χιλ.δρχ.	142	22
Φυσική αύξηση πληθυσμού/ 1000 κατοίκους	2001	-0,98		-0,01	20
Μαθητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης/ 1000 κατοίκους	2001	61		68	35
Μαθητές δημοτικού/ 1000 κατοίκους	2001	54		59	38
Συμμετοχή στα συνολικά μεγέθη της χώρας					
ΑΕΠ	1998	1,8	%		11
Φορολογούμενοι	2002	1,2	%		21
Δηλωθέν στην εφορία εισόδημα	2002	1	%		19
Φόρος εισοδήματος φ.π.	2002	0,8	%		17
Αποταμιευτικές καταθέσεις	2000	1,1	%		19

Πηγή: economics

ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΑΕΠ / ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΙΣ (%):		
	ΑΕΠ	Απασχόληση
Πρωτογενής τομέας:	8,60 %	32,31%
Δευτερογενής τομέας:	48,90 %	18,85%
Τριτογενής τομέας:	42,50 %	48,84%

Πηγή: infopeloponnisos

■ Νομός Αρκαδίας

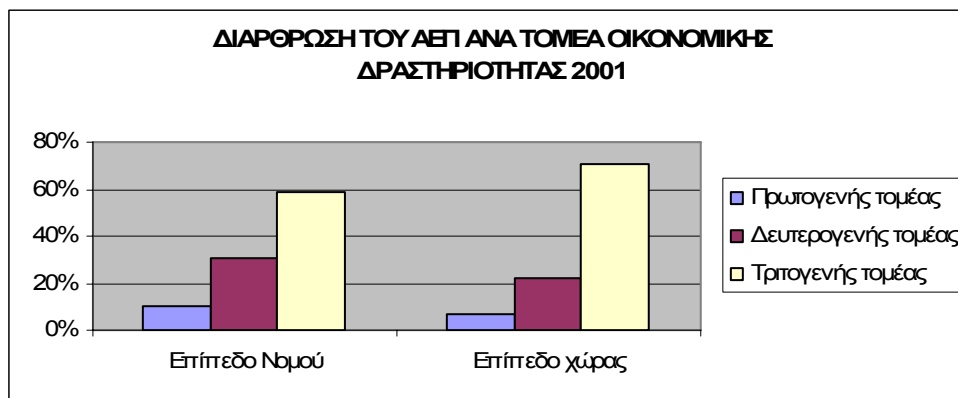
Ο Νομός έχει πρωτεύουσα την Τρίπολη με έκταση 4.419 Km² και συγκεντρώνει το 0,9% του συνολικού πληθυσμού της χώρας. Είναι ένας από τους νομούς με το υψηλότερο και αυξανόμενο ποσοστό φυσικής μείωσης του πληθυσμού και η σύγκριση των απογραφών 1991 και 2001 έδειξαν ότι ο πληθυσμός του νομού μειώθηκε κατά 3,1%. Το ΑΕΠ του νομού Αρκαδίας το 2001 ανερχόταν σε 13.294,2€ και συμμετείχε στο ΑΕΠ της Ελλάδος με ποσοστό 0,9%. Με βάση το κριτήριο του κατά κεφαλή ΑΕΠ

ο Νομός Αρκαδίας έχοντας 4,18 εκατομμύρια δρχ κατατάσσεται 11^{ος} το 2001 με 103% του μέσου όρου της χώρας το 2001. Ο εν λόγω νομός παράγει το 1% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος. Το 14% του προϊόντος προέρχεται από την ενέργεια, και συγκεκριμένα από το σταθμό ηλεκτροπαραγωγής στη Μεγαλόπολη. Το 13% του προϊόντος προέρχεται από τη γεωργία και παράγεται το 1,6% της συνολικής γεωργικής παραγωγής της χώρας.

ΔΙΑΦΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΑΕΠ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Τομέας	Επίπεδο Νομού	Επίπεδο χώρας
Πρωτογενής τομέας	10,40 %	7,00%
Δευτερογενής τομέας	30,90 %	22,20%
Τριτογενής τομέας	58,70 %	70,80%

Πηγή: infopeloponnisos

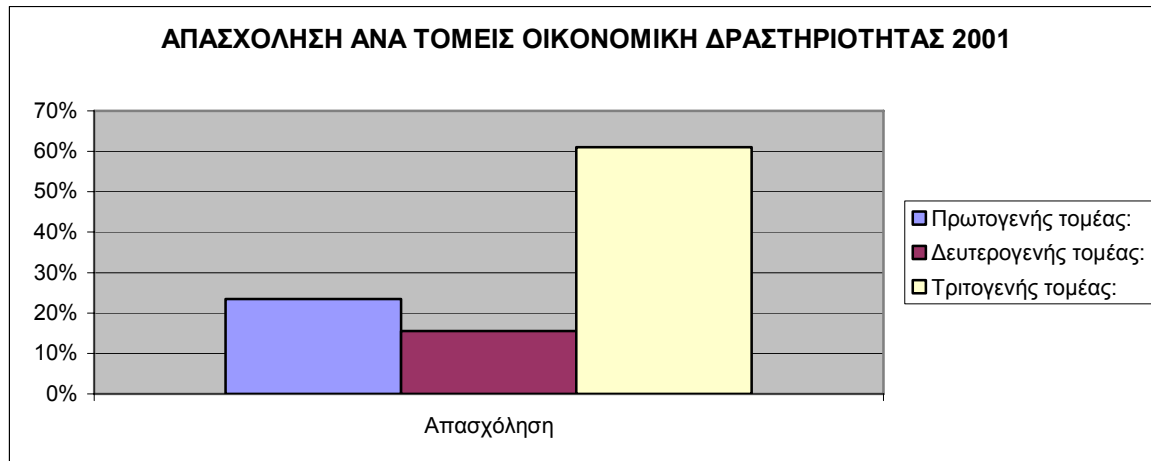
Δείκτες Ευημερίας

		Νομός		Μέσος όρος χώρας	Κατάταξη σε σχέση με 52 νομούς
		Αρκαδίας			
ΑΕΠ κατά κεφαλή	2001	4,18	εκατ.δρχ.	4,05	11
Κατά κεφαλή αποταμιευτικές καταθέσεις	2000	1,63	εκατ.δρχ.	1,79	14
Δηλωθέν εισόδημα ανά κάτοικο	2001	1,19	εκατ.δρχ.	1,69	32
Φόρος εισοδήματος ανά κάτοικο	2001	84	χιλ.δρχ.	142	19
Φυσική αύξηση πληθυσμού/ 1000 κατοίκους	2001	-6,49		-0,01	52
Μαθητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης/ 1000 κατοίκους	2001	57		68	43
Μαθητές δημοτικού/ 1000 κατοίκους	2001	50		59	44
Συμμετοχή στα συνολικά μεγέθη της χώρας					
ΑΕΠ	1998	1	%		27
Φορολογούμενοι	2002	0,7	%		36
Δηλωθέν στην εφορία εισόδημα	2002	0,7	%		34
Φόρος εισοδήματος φ.π.	2002	0,6	%		25
Αποταμιευτικές καταθέσεις	2000	1	%		22

Πηγή: economics

ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΑΕΠ / ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΙΣ (%):		
	ΑΕΠ	Απασχόληση
Πρωτογενής τομέας:	10,40 %	23,47%
Δευτερογενής τομέας:	30,90 %	15,50%
Τριτογενής τομέας:	58,70 %	61,03%

Πηγή: infopeloponnisos

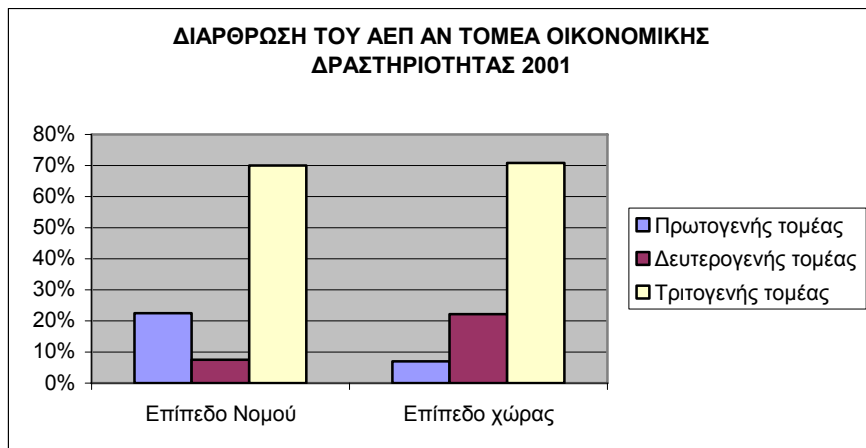
■ Νομός Λακωνίας

Ο Νομός Λακωνίας έχει πρωτεύουσα τη Σπάρτη. Έχει έκταση 3.636 Km² και συγκεντρώνει το 0,9% του πληθυσμού του συνόλου της χώρας και έχει αρκετά υψηλό ποσοστό φυσικής μείωσης του πληθυσμού και σύμφωνα με τις απογραφές του 1991 και 2001 ο πληθυσμός του νομού αυξήθηκε κατά 4,1%. Το ΑΕΠ του νομού το 2001 αντιστοιχούσε σε 8.481,29 € και συμμετείχε στο ΑΕΠ της χώρας με ποσοστό 0,6%. Ο νομός παράγει το 0,7% του ΑΕΠ της χώρας και έχει κατά κεφαλή προϊόν 2,9 εκατομμύρια δρχ και έτσι κατατάσσεται 42^{ος} με βάση το κριτήριο του κατά κεφαλή ΑΕΠ με 72% του μέσου όρου της χώρας του 2001. Στη γεωργία αναλογεί το 29% του προϊόντος του νομού και σε αυτόν παράγεται το 2,3% της συνολικής γεωργικής παραγωγής της Ελλάδας, στη μεταποίηση αντιστοιχεί το 1,8% του προϊόντος του νομού με πολύ μικρή συμμετοχή του νομού στη συνολική μεταποιητική παραγωγή της χώρας

ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΑΕΠ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Τομέας	Επίπεδο Νομού	Επίπεδο χώρας
Πρωτογενής τομέας	22,50%	7,00%
Δευτερογενής τομέας	7,50%	22,20%
Τριτογενής τομέας	70,00%	70,80%

Πηγή: infopeloponnisos

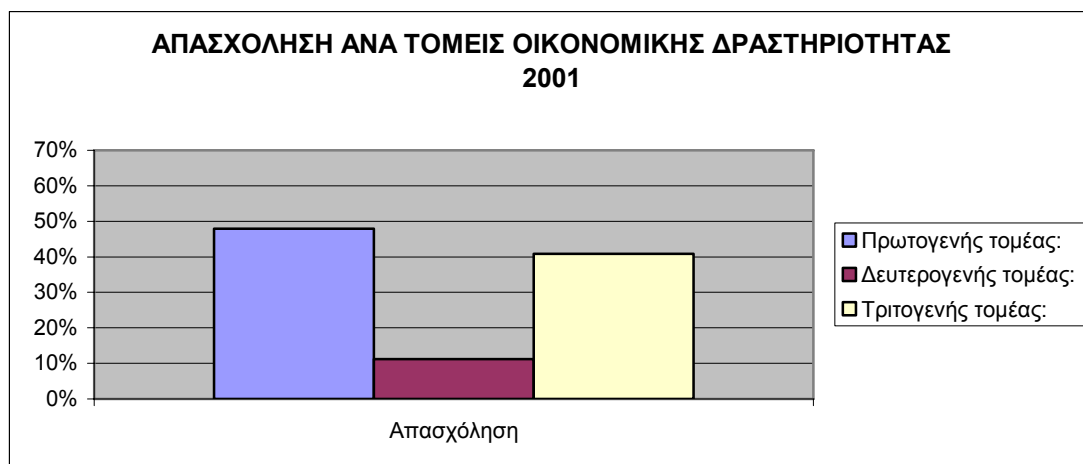
Δείκτες Ευημερίας

		Νομός		Μέσος όρος χώρας	Κατάταξη σε σχέση με τους 52 νομούς
		Λακωνίας			
ΑΕΠ κατά κεφαλή	2001	2,91	εκατ.δρχ.	4,05	42
Κατά κεφαλή αποταμιευτικές καταθέσεις	2000	1,61	εκατ.δρχ.	1,79	15
Δηλωθέν εισόδημα ανά κάτοικο	2001	0,94	εκατ.δρχ.	1,69	49
Φόρος εισοδήματος ανά κάτοικο	2001	55	χιλ.δρχ.	142	43
Φυσική αύξηση πληθυσμού/ 1000 κατοίκους	2001	-3,5		-0,01	40
Μαθητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης/ 1000 κατοίκους	2001	56		68	44
Μαθητές δημοτικού/ 1000 κατοίκους	2001	48		59	49
Συμμετοχή στα συνολικά μεγέθη της χώρας					
ΑΕΠ	1998	0,7	%		37
Φορολογούμενοι	2002	0,8	%		35
Δηλωθέν στην εφορία εισόδημα	2002	0,5	%		39
Φόρος εισοδήματος φ.π.	2002	0,4	%		37
Αποταμιευτικές καταθέσεις	2000	0,9	%		25

Πηγή: economics

ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΑΕΠ / ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΙΣ (%):		
	ΑΕΠ	Απασχόληση
Πρωτογενής τομέας:	22,50%	47,92%
Δευτερογενής τομέας:	7,50%	11,22%
Τριτογενής τομέας:	70,00%	40,86%

Πηγή: infopeleponnisos

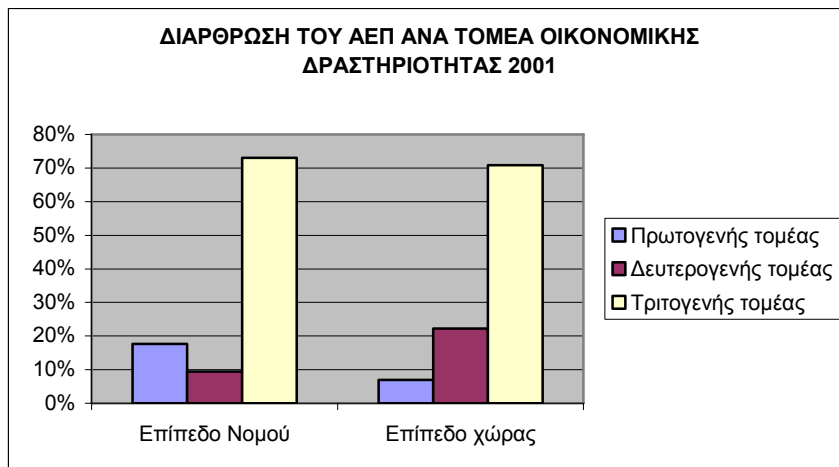
■ Νομός Μεσσηνίας

Ο Νομός Μεσσηνίας έχει πρωτεύουσα την Καλαμάτα. Συγκεντρώνει ποσοστό 1,6% του πληθυσμού της χώρας και έχει και αυτός από τα υψηλότερα ποσοστά φυσικής μείωσης του πληθυσμού και ο πληθυσμός του νομού μεταξύ 1991 και 2001 αυξήθηκε 5,9%. Το 2001 το ΑΕΠ του νομού Μεσσηνίας ανερχόταν στα 8.451,94 € και συμμετείχε στο συνολικό ΑΕΠ της Ελλάδας με ποσοστό 1,11%. Παράγει το 1,1% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος, Στη γεωργία αναλογεί το 1/5 του προϊόντος του νομού στον οποίο και παράγεται το 2,9% του συνολικού γεωργικού προϊόντος της χώρας . Στη μεταποίηση αναλογεί το 1,6% και στο Νομό Μεσσηνίας παράγεται μόνο το 0,1% της συνολικής μεταποιητικής παραγωγής. Ο νομός κατατάσσεται 47^{ος} έχοντας κατά κεφαλήν προϊόν 2,8 εκατομμύρια

ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΑΕΠ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Τομέας	Επίπεδο Νομού	Επίπεδο χώρας
Πρωτογενής τομέας	17,60%	7,00%
Δευτερογενής τομέας	9,40%	22,20%
Τριτογενής τομέας	73,00%	70,80%

Πηγή: infopeloponnisos

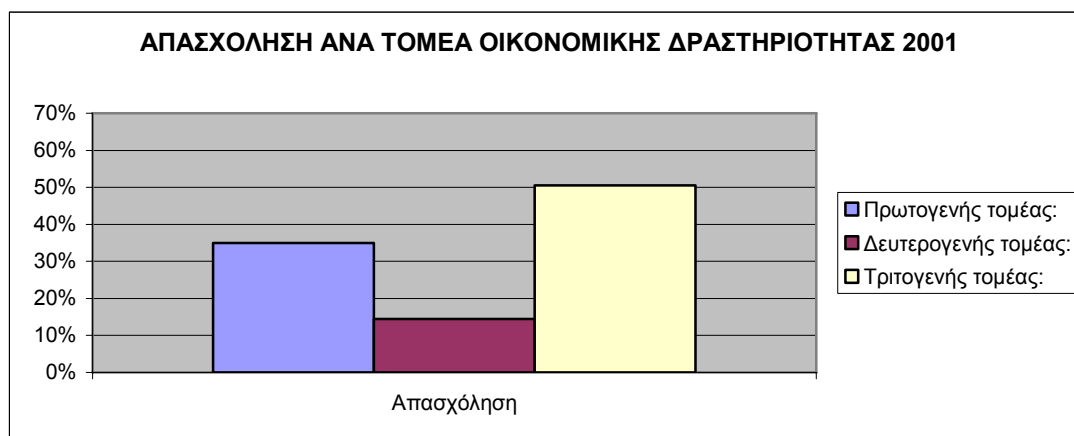
Δείκτες Ευημερίας

		Νομός		Μέσος ώρος χώρας	Κατάταξη σε σχέση με τους 52 νομούς
		Μεσσηνίας			
ΑΕΠ κατά κεφαλή	2001	2,77	εκατ.δρχ.	4,05	47
Κατά κεφαλή αποταμιευτικές καταθέσεις	2000	1,4	εκατ.δρχ.	1,79	23
Δηλωθέν εισόδημα ανά κάτοικο	2001	1,11	εκατ.δρχ.	1,69	37
Φόρος εισοδήματος ανά κάτοικο	2001	68	χιλ.δρχ.	142	34
Φυσική αύξηση πληθυσμού/ 1000 κατοίκους	2001	-4,61		-0,01	48
Μαθητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης/ 1000 κατοίκους	2001	64		68	32
Μαθητές δημοτικού/ 1000 κατοίκους	2002	52		59	40
Συμμετοχή στα συνολικά μεγέθη της χώρας					
ΑΕΠ	1998	1,1	%		21
Φορολογούμενοι	2002	1,3	%		16
Δηλωθέν στην εφορία εισόδημα	2002	1,1	%		18
Φόρος εισοδήματος φ.π.	2002	0,8	%		18
Αποταμιευτικές καταθέσεις	2000	1,3	%		13

Πηγή: economics

ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΑΕΠ / ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΙΣ (%):		
	ΑΕΠ	Απασχόληση
Πρωτογενής τομέας:	17,60%	34,95%
Δευτερογενής τομέας:	9,40%	14,49%
Τριτογενής τομέας:	73,00%	50,56%

Πηγή: infopeloponnisos

■ Η αναπτυξιακή φυσιογνωμία της Περιφέρειας Πελοποννήσου

Η Περιφέρεια Πελοποννήσου είναι μια από τις φτωχότερες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όπως φαίνεται και παρακάτω στο χάρτη 3Α, η Πελοπόννησος είναι ανάμεσα στις Περιφέρειες που έχουν πολύ χαμηλές τιμές όσον αφορά το κατά κεφαλήν ΑΕΠ (2001). Στην ίδια κατηγορία εντάσσονται περιφέρειες της Ιταλίας, της Ισπανίας και της Πορτογαλίας.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της απογραφής του 2001 από την ΕΣΥΕ, προκύπτει ότι ο ρυθμός μεταβολής του πληθυσμού της Περιφέρειας Πελοποννήσου για την περίοδο 1991-2001 είναι 5,2% και υπολείπεται του αντίστοιχου εθνικού που είναι 6,9% για την ίδια περίοδο, γεγονός που επιβεβαιώνει την πληθυσμιακή αποδυνάμωση της Περιφέρειας.

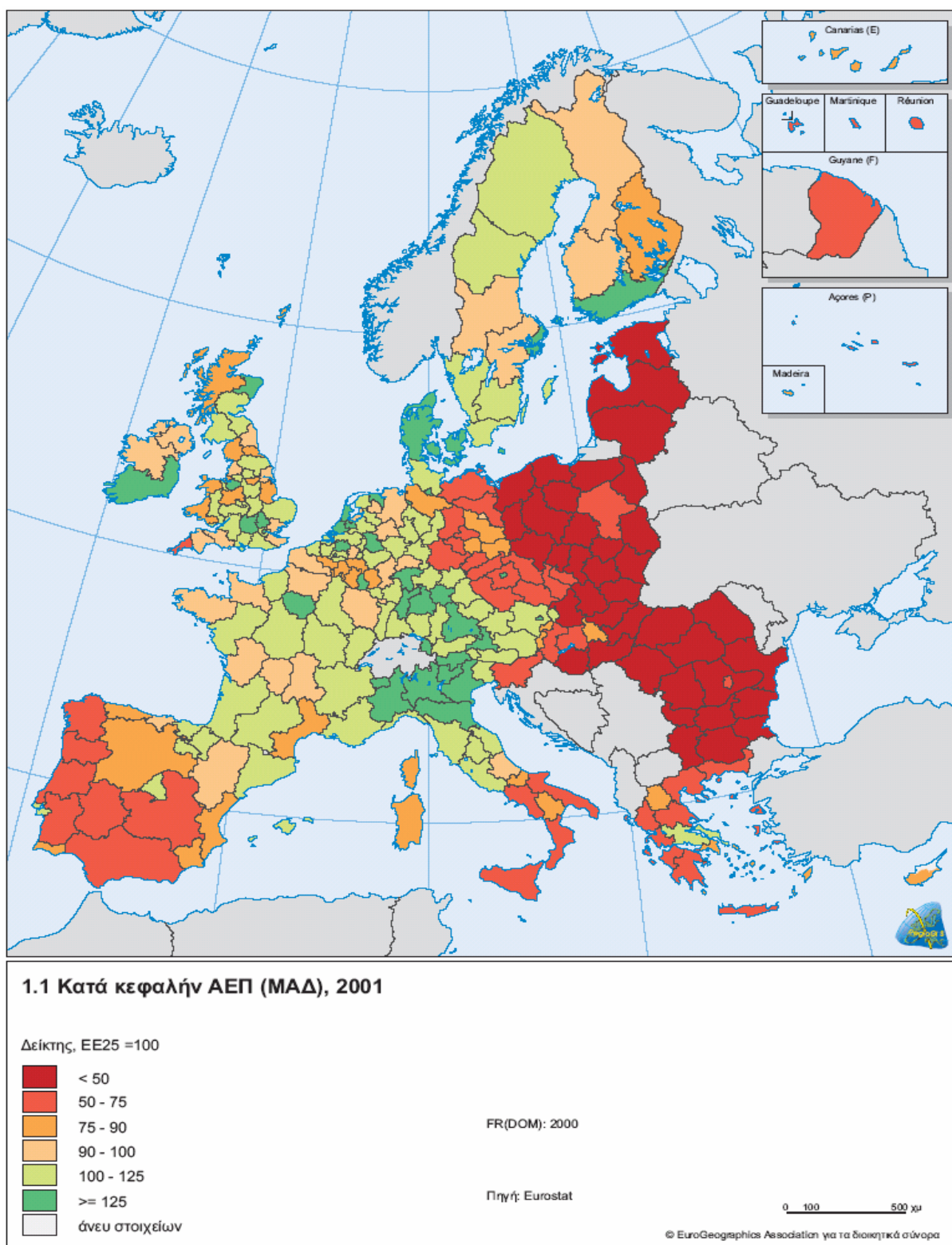
Η εξέλιξη του Περιφερειακού Ακαθάριστου Προϊόντος εμφανίζεται θετική. Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΣΥΕ (2001), η απόκλιση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Περιφέρειας σε σύγκριση με το αντίστοιχο της χώρας, μειώνεται. Παρόλα αυτά όμως το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Περιφέρειας εξακολουθεί να είναι χαμηλό. Η Περιφέρεια Πελοποννήσου παράγει το 5,4% του συνολικού ΑΕΠ της χώρας. Όσον αφορά τους τομείς παραγωγής και τη συμβολή τους στο περιφερειακό ΑΕΠ υπάρχουν πολλές διαφοροποιήσεις.

Στον πρωτογενή τομέα παρατηρείται φθίνουσα πορεία και χαμηλή παραγωγικότητα, γεγονός το οποίο προστίθεται στις αδυναμίες που έχει η Περιφέρεια. Η συμβολή του ΑΕΠ της Περιφέρειας που προέρχεται από τον πρωτογενή τομέα έχει μειωθεί από 30,5% που ήταν το 1994 σε 16,6% το 1999, όμως το ποσοστό αυτό είναι διπλάσιο από το αντίστοιχο εθνικό που είναι 8,19%.

Σχετικά με το ποσοστό συμμετοχής του δευτερογενή τομέα στο περιφερειακό ΑΕΠ, παρατηρείται αύξηση από 23,2% το 1994 σε 27,08% το 1999 και είναι και αυτό το ποσοστό υψηλότερο από το αντίστοιχο εθνικό που είναι 21,59%.

Ταυτόχρονα, αύξηση παρατηρείται και στο ποσοστό συμμετοχής στο ΑΕΠ που προέρχεται από τον τριτογενή τομέα, το οποίο διαμορφώνεται στο 56,32% το 1999 έναντι του 46,3% το 1994. Ωστόσο η συμμετοχή της Περιφέρειας Πελοποννήσου στο ΑΕΠ που προέρχεται από τον τριτογενή τομέα υπολείπεται του αντίστοιχου εθνικού το οποίο ανέρχεται στο 70,22%.

ΧΑΡΤΗΣ 3Α

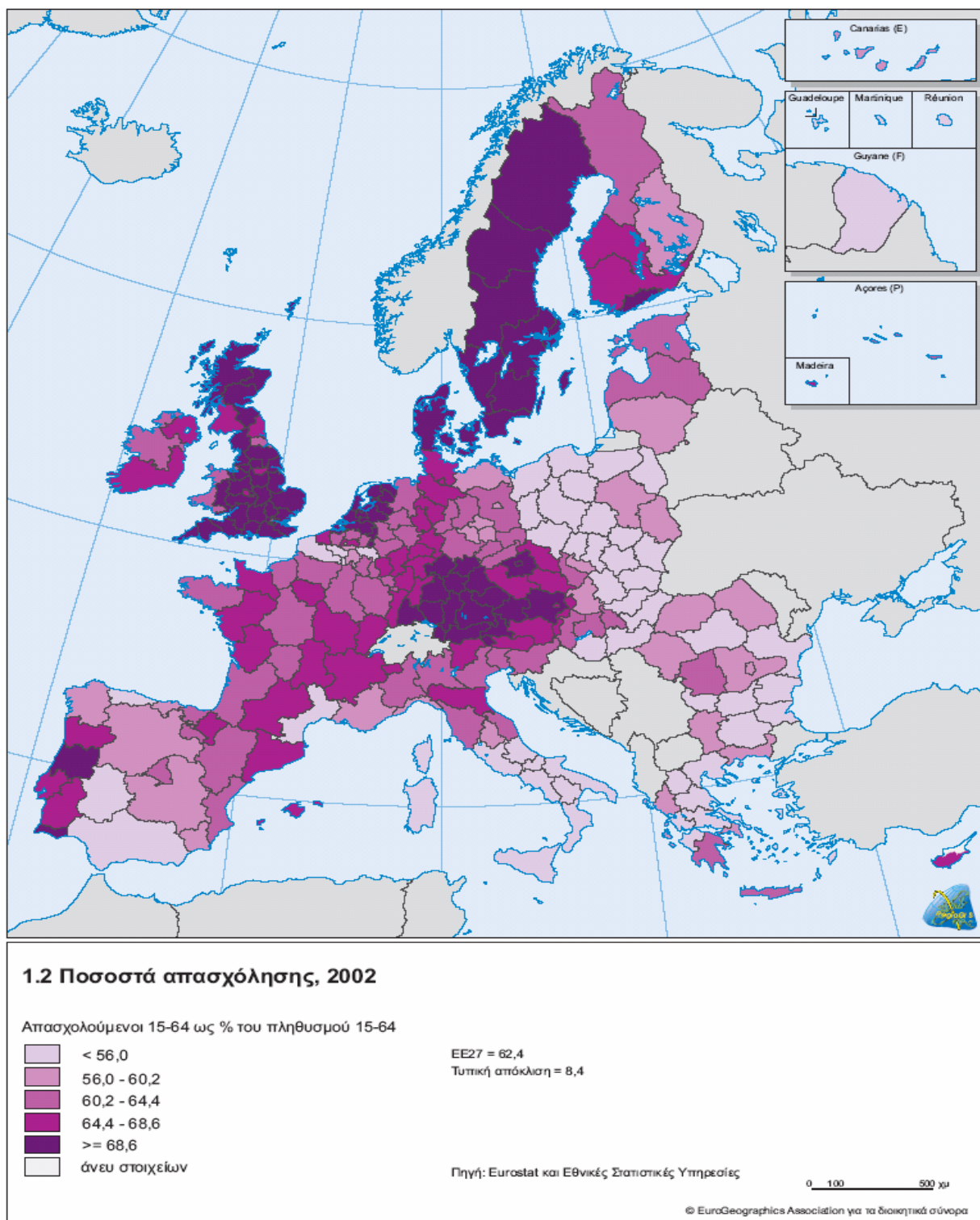
Πηγή: Ε.Ε./DGRegio/ Τρίτη Έκθεση για την Οικονομική & Κοινωνική Συνοχή (Φεβρουάριος 2004)

Όσον αφορά τη χωρική κατανομή του ΑΕΠ στην Περιφέρεια το μεγαλύτερο ποσοστό προέρχεται από το Νομό Κορινθίας και το ποσοστό συμμετοχής του νομού ανέρχεται στο 32,89%. Ακολουθεί ο Νομός Αρκαδίας με ποσοστό συμμετοχής 18,04% ενώ τα ποσοστά συμμετοχής των άλλων νομών δεν παρουσιάζουν σημαντικές διαφοροποιήσεις (ΕΣΥΕ,2001).

Στο χάρτη 3B εμφανίζονται τα ποσοστά απασχόλησης που παρουσιάζει η Περιφέρεια Πελοποννήσου συγκρινόμενη με τις περιφέρειες των υπόλοιπων κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παρατηρούμε πως σε ότι αφορά τον ενεργό πληθυσμό ως ποσοστό επί του συνόλου του πληθυσμού ηλικίας 15-64 ετών , η Περιφέρεια Πελοποννήσου έχει ποσοστό 65,84% το οποίο υπερτερεί του ποσοστού του συνόλου της χώρας το οποίο ανέρχεται στο 62,1%. Το ποσοστό που αντιστοιχεί σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης βρίσκεται στο 69,05%.

Στον τομέα της απασχόλησης η Περιφέρεια Πελοποννήσου έχει να επιδείξει δεδομένα τα οποία προστίθενται στις αδυναμίες της Περιφέρειας. Τα κυριότερα από αυτά είναι η αύξηση της ανεργίας, η μείωση του εργατικού δυναμικού και η δυσκολία των γυναικών στην αγορά εργασίας. Το ποσοστό της ανεργίας των γυναικών στην Περιφέρεια, παρόλο που τα τελευταία χρόνια έχει αρχίσει και μειώνεται, εξακολουθεί να παραμένει διπλάσιο από αυτό των ανδρών. Η ίδια κατάσταση επικρατεί τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο Ε.Ε. Στοιχεία της ΕΣΥΕ για το 2001 δείχνουν ότι το 6^ο,6 των ανέργων στο σύνολο της χώρας είναι γυναίκες και το ποσοστό που αντιστοιχεί για την Ε.Ε το ίδιο έτος είναι 50,75%.

ΧΑΡΤΗΣ 3B

Πηγή: Ε.Ε./DGRegio/ Τρίτη Έκθεση για την Οικονομική & Κοινωνική Συνοχή (Φεβρουάριος 2004)

➤ 3.3 Δημογραφικά στοιχεία

3.3.1 Εξέλιξη πληθυσμού

Όπως δείχνουν τα δεδομένα του πίνακα 3.1 που ακολουθεί, η περιφέρεια Πελοποννήσου στο διάστημα 1961-2001 χαρακτηρίζεται από αρκετές πληθυσμιακές αυξομειώσεις. Οι μεταβολές αυτές στο σύνολο τους δεν είναι κατά κανόνα ίδιες για όλους τους νομούς της περιφέρειας και δεν πραγματοποιούνται ταυτόχρονα. Για παράδειγμα γίνεται αντιληπτή η γενικότερη πτωτική πορεία που ακολουθούν οι νομοί της Πελοποννήσου, όσον αφορά στον πληθυσμό τους, στο διάστημα της δεκαετίας από το 1961 έως το 1971. Εξαίρεση παρόλα αυτά αποτελούν οι νομοί Αχαΐας και Κορινθίας που αυξάνουν τον πληθυσμό τους κατά 0,27% και 0,54% αντίστοιχα.

Στο ακόλουθο διάστημα, δηλαδή την περίοδο 1971 με 1981 οι μεταβολές που πραγματοποιούνται στον πληθυσμό της Πελοποννήσου είναι διαφοροποιημένες, με τους μισούς από τους νομούς της να εμφανίζουν αύξηση του πληθυσμού τους και τους υπόλοιπους να μειώνουν το πληθυσμιακό τους δυναμικό. Το χαρακτηριστικό στοιχείο αυτής της δεκαετίας είναι υπάρχει μια έντονη διαφοροποίηση και είτε πρόκειται για αύξηση είτε για μείωση πληθυσμού τα νούμερα αλλάζουν κατά πολύ και οι αλλαγές στο τοπίο της περιφέρειας είναι εμφανείς. Αξιοσημείωτη είναι η μεταβολή που πραγματοποιείται στο νομό Αχαΐας ο οποίος αυξάνει τον πληθυσμό του στο εν λόγω διάστημα κατά 14,73% (35.334 κατοίκους) την ίδια στιγμή που στο νομό Μεσσηνίας μειώνεται ο πληθυσμός κατά 7,66% (13.259 κατοίκους).

Στην επόμενη δεκαετία, 1981-1991, όλοι οι νομοί της Περιφέρειας αυξάνουν τον πληθυσμό τους εκτός από τους νομούς Αρκαδίας και Λακωνίας στους οποίους μειώνεται ο πληθυσμός κατά 11,11% και 2,89% αντίστοιχα. Η μεγαλύτερη πληθυσμιακή αύξηση παρουσιάζεται στο νομό Αχαΐας όπου και παρατηρούμε μια αύξηση κατά 7,84% (21.582 κάτοικοι) μέσα στο διάστημα 1981-1991.

Η επόμενη δεκαετία, όπως είναι αναμενόμενο, είναι η δεκαετία των μεγάλων πληθυσμιακών αλλαγών. Στο διάστημα 1991-2001 η περιφέρεια της Πελοποννήσου ακολουθεί το γενικότερο ρεύμα που επικρατεί στο σύνολο της χώρας και αυξάνει τον πληθυσμό της κατά πολύ στο σύνολο των νομών της με αποτέλεσμα να αντιστοιχούν το 2001 στην περιφέρεια Πελοποννήσου 1.155.019 κάτοικοι. Φυσικά δε μπορούμε να αγνοήσουμε τη μαζική εισροή αλλοδαπών στη χώρα μας την περίοδο αυτή, ιδιαίτερα μετά από το 1993, οι οποίοι κατέκλυσαν την ελληνική ύπαιθρο αναζητώντας ένα νέο καλύτερο τρόπο ζωής.

Ταυτόχρονα, μελετώντας της αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν στον πληθυσμό της περιφέρειας της Πελοποννήσου στο διάστημα των πέντε αυτών δεκαετιών (1961-2001) μπορούμε να παρατηρήσουμε ότι κάποιοι από τους νομούς της Πελοποννήσου έχουν ένα παραπάνω δυναμισμό. Για παράδειγμα παρατηρούμε ότι οι νομοί Αχαΐας και Κορινθίας αυξάνουν τον πληθυσμό του σε όλο το διάστημα των σαράντα αυτών ετών δίχως να εμφανίζουν καμία μείωση. Επίσης παρατηρούμε ότι οι νομοί Αρκαδίας και Λακωνίας είναι αυτοί που παραμένουν στάσιμοι πληθυσμιακά και κατά καιρούς μειώνουν τον πληθυσμό τους, καθώς επίσης είναι και οι νομοί με τον μικρότερο πληθυσμό συγκρινόμενοι με τους υπόλοιπους.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.1 : ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ 1961-2001

ΝΟΜΟΙ/ΕΤΗ	1961	1971	1981	1991	2001	61-71	71-81	81-91	91-01
						(%)	(%)	(%)	(%)
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	1.096.390	986.912	1.012.528	1.045.020	1.155.019	-9,98	2,59	3,2	10,53
Ν.ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ	90.145	88.698	93.020	94.755	105.770	-1,61	4,87	1,87	11,62
Ν.ΑΡΚΑΔΙΑΣ	135.042	111.263	107.932	95.941	102.035	-17,61	-2,99	-11,11	6,35
Ν.ΑΧΑΪΑΣ	239.206	239.859	275.193	296.775	322.789	0,27	14,73	7,84	8,77
Ν.ΗΛΕΪΑΣ	188.861	165.056	160.305	174.287	193.288	-12,6	-2,88	8,72	10,9
Ν.ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	112.505	113.115	123.042	132.139	154.624	0,54	8,78	7,39	17,02
Ν.ΛΑΚΩΝΙΑΣ	118.661	95.844	93.218	90.522	99.637	-19,23	-2,74	-2,89	10,07
Ν.ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	211.970	173.077	159.818	160.601	176.876	-18,35	-7,66	0,49	10,13

*σε χιλιάδες

Πηγή: ΕΣΥΕ (απογραφές πληθυσμού 61-71-81-91-01)

3.3.2 Διάρθρωση πληθυσμού ανά φύλο και ηλικία

Μια άλλη διάσταση από την οποία μπορούμε να εξετάσουμε τον πληθυσμό της περιφέρειας Πελοποννήσου είναι αυτή του φύλου, δηλαδή το πώς διανέμεται ο πληθυσμός σε άρρενες και θήλειες. Μελετώντας ενδεικτικά το διάστημα από το 1991 ως το 2001 (πίνακες 3.2, βλ. παράρτημα & 3.3) συμπεραίνουμε ότι ο ανδρικός πληθυσμός υπερτερεί του γυναικείου και στις δυο δεκαετίες. Το ενδιαφέρον στοιχείο είναι ότι το γεγονός αυτό αλλάζει και αντιστρέφεται μετά από κάποιο σημείο, δηλαδή οι γυναίκες είναι περισσότερες των αντρών μετά την ηλικία των 65 ετών για το 1991 και για το 2001. Από αυτό το γεγονός μπορούμε να διεξάγουμε δυο ενδιαφέροντα συμπεράσματα. Πρώτον, ότι το προσδόκιμο ζωής των γυναικών είναι υψηλότερο από αυτό των αντρών και δεύτερον ότι με την πάροδο των χρόνων έχει αυξηθεί.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.3: ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΙΩΝ 2001

ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΙΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΡΡΕΝΕΣ	ΘΗΛΕΙΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΓΥΝΑΙΚΩΝ (%)
				ΑΝΑΡΩΝ (%)	
ΣΥΝΟΛΟ	638.942	326.026	312.916	51,02	48,97
0-29	221.080	116.491	104.589	52,69	47,3
30-44	135.451	70.285	65.166	51,88	48,11
45-64	151.099	76.735	74.364	50,78	49,21
65 κα άνω	131.312	62.515	68.797	47,6	52,39

πηγή ΕΣΥΕ(απογραφή 2001)

Μια άλλη παρατήρηση που μπορούμε να κάνουμε μελετώντας τους πίνακες 3.2 και 3.3 είναι ότι αρχικά στη δεκαετία του 1990 (πίνακας 3.2, βλ. παράρτημα) παρατηρούμε ότι ο μεγαλύτερος όγκος του πληθυσμού, όσον αφορά τους άνδρες, συγκεντρώνεται στην ομάδα ηλικίας από 30 έως 44 ετών και αμέσως μετά στην ομάδα ηλικίας από 0 έως 29 ετών. Αυτό σημαίνει ότι το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού τη συγκεκριμένη περίοδο ανήκει σε μια ομάδα ηλικίας ιδιαίτερα ενεργή καθώς είναι η περισσότερο αποδοτική και ικανή για εργασία καθώς ανήκει μέσα στο ηλικιακό φάσμα του εργατικού δυναμικού των 15-64 ετών που είναι καταλληλότερο για εργασία.. Όσον αφορά το 2001(πίνακας 3.3) ο μεγαλύτερος όγκος του αντρικού πληθυσμού συγκεντρώνεται στην ηλικιακή ομάδα των 0-29 ετών και ακολουθεί η ομάδα των 30-44 ετών. Στην περίπτωση των γυναικών

αλλάζουν τα πράγματα. Παρατηρούμε λοιπόν ότι και για το 1991 αλλά και για το 2001 ο μεγαλύτερος όγκος του πληθυσμού συγκεντρώνεται στην ηλικιακή ομάδα των 65 ετών και άνω και αμέσως μετά ακολουθεί η ομάδα που αντιστοιχεί στις ηλικίες των 45 -64 ετών.

Από την άλλη πλευρά εξετάζοντας τον πληθυσμό κατά φύλο και ηλικία στο σύνολο της χώρας, για το ίδιο διάστημα 1991-2001 (πίνακες 3.4 & 3.5, βλ. παράρτημα), παρατηρούμε ότι τα στοιχεία που έχουμε συγκρινόμενα με την Περιφέρεια Πελοποννήσου διαφέρουν ως προς το εξής : στην περίπτωση της Πελοποννήσου πλειοψηφούν οι άνδρες έναντι των γυναικών τόσο το 1991 όσο και το 2001, με ποσοστό 50,85% οι άνδρες και 49,14% οι γυναίκες για το 1991 και 51,02% οι άνδρες και 48,97% οι γυναίκες για το 2001. Αντιθέτως, στο σύνολο της χώρας και το 1991 αλλά και το 2001 πλειοψηφούν κατά μέσο όρο οι γυναίκες με ποσοστά 49,27% οι άνδρες και 50,72% οι γυναίκες το 1991 και 49,5% οι άνδρες και 50,49% οι γυναίκες για το 2001.

3.3.3 Διάρθρωση πληθυσμού ανά επίπεδο εκπαίδευσης

Μια άλλη ενδιαφέρουσα πτυχή που μπορούμε να εξετάσουμε είναι αυτή του επιπέδου εκπαίδευσης του πληθυσμού. Έτσι λοιπόν ενδεικτικά για τις δεκαετίες 1991 και 2001 παρατηρούμε ξεκάθαρα ότι έχει αυξηθεί ο αριθμός των ατόμων που ακολουθούν ανώτερη εκπαίδευση απ' ότι τα παλιότερα χρόνια. Πιο συγκεκριμένα παρατηρώντας τους πίνακες 3.6 (βλ. παράρτημα) και 3.7 βλέπουμε ότι το 1991 ήταν πολύ περισσότερα τα άτομα τα οποία ήταν αγράμματα, δεν τελείωσαν το δημοτικό ή είχαν τη στοιχειώδη εκπαίδευση. Το 2001 το τοπίο της εκπαίδευσης και οι συνθήκες έχουν αλλάξει και έτσι παρατηρούμε ότι ολοένα και περισσότερα άτομα ακολουθούν βαθμίδες ανώτερης εκπαίδευσης. Αντίστοιχα οι αγράμματοι και εκείνοι που δεν τελείωσαν δημοτικό, στο πέρασμα μιας δεκαετίας από το 1991 στο 2001 έχουν μειωθεί κατά πολύ (από 105.191 σε 81.774).

Το πραγματικά εντυπωσιακό γεγονός και στην περίπτωση του επιπέδου εκπαίδευσης είναι ότι αν προσπαθήσουμε να διακρίνουμε την αναλογία των ανδρών και των γυναικών που ακολουθούν τις βαθμίδες της ανώτερης εκπαίδευσης θα παρατηρήσουμε ότι τα ηνία τα κρατούν για μια ακόμα φορά οι άνδρες και ότι την πρωτιά την κατέχουν οι γυναίκες μόνο στα ποσοστά που αναφέρονται σε εκείνους που δεν τελείωσαν το δημοτικό ή στους

αγράμματους. Το γεγονός αυτό, που ισχύει σε όλο το διάστημα από το 1991 ως και το 2001, μας φανερώνει ότι παρόλη την πάροδο των χρόνων υπάρχουν ακόμα παράγοντες και κατάλοιπα του παρελθόντος, όπως είναι η θέση της γυναίκας στην κοινωνία, η οικογένεια, η μητρότητα, κ.α, τα οποία λειτουργούν ανασταλτικά στη μόρφωση της γυναίκας και κατά επέκταση στην είσοδο της στην αγορά εργασίας και πόσο μάλλον στον επιχειρηματικό στίβο.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.7: ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΗΛΙΚΙΑΣ 10 ΕΤΩΝ ΚΑΙ ΑΝΩ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΙΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ 2001

Επίπεδο εκπαίδευσης και ομάδες ηλικιών	2001 Πραγματικός πληθυσμός		
	Σύνολο	Αρρενες	Θήλεις
Σύνολο	354.601	179.574 (50,64%)	175.027 (49,35%)
Κάτοχοι Μεταπτυχιακού - Διδακτορικού Τίτλου/Ανώτερη-Ανώτατη Εκπαίδευση	54.703	29.755 (54,39%)	24.948 (45,6%)
10-29 ετών	15.079	6.682 (44,31%)	8.397 (55,68%)
30-64 ετών	35.897	20.220 (56,32%)	15.677 (43,67%)
65 ετών και άνω	3.727	2.853 (76,54%)	874 (23,45%)
Απόφοιτοι Μέσης εκπαίδευσης/τελείωσαν τη Γυμνασίου	218.124	120.098 (55,05%)	98.026 (44,94%)
10-29 ετών	90.792	48.553 (53,47%)	42.239 (46,52%)
30-64 ετών	111.077	60.066 (54,07%)	51.011 (45,92%)
65 ετών και άνω	16.255	11.479 (70,61%)	4.776 (29,38%)
Δεν τελείωσαν το Δημοτικό αλλά γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση & αγράμματοι	81.774	29.721 (36,34%)	52.053 (63,65%)
10-29 ετών	15.748	8.418 (53,45%)	7.330 (46,54%)
30-64 ετών	17.446	6.156 (35,28%)	11.290 (64,71%)
65 ετών και άνω	48.580	15.147 (31,17%)	33.433 (68,82%)

πηγή ΕΣΥΕ (απογραφή 2001)

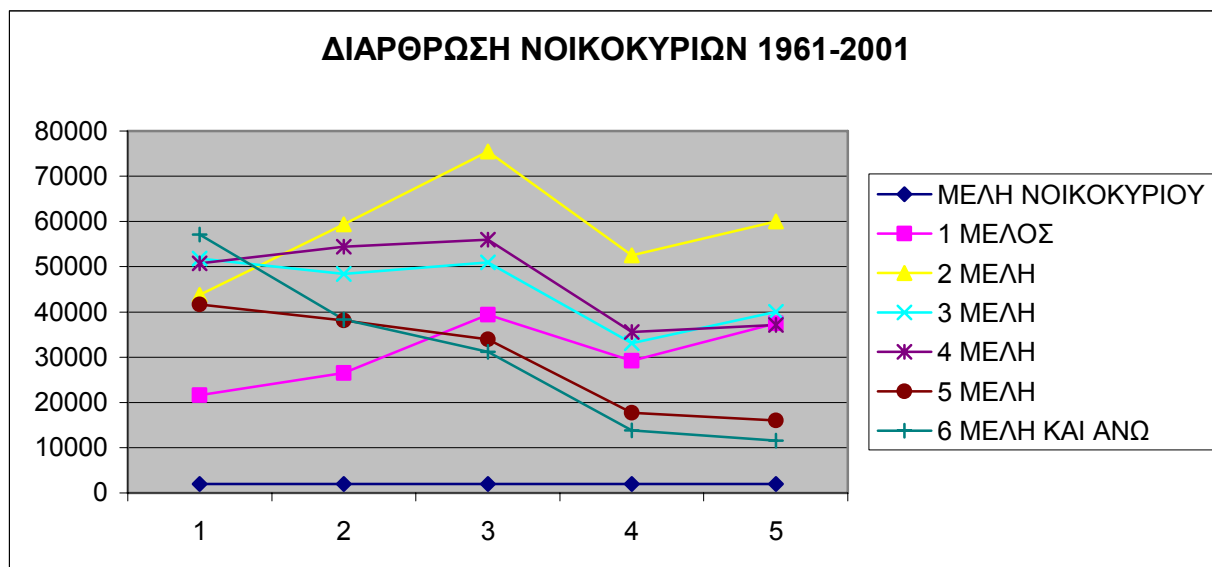
3.3.4 Διάρθρωση των νοικοκυριών στην Περιφέρεια Πελοποννήσου

Παράλληλα μπορούμε να εξετάσουμε το πώς κατανέμεται ο πληθυσμός της Περιφέρειας Πελοποννήσου σε νοικοκυριά. Μελετώντας αρχικά τον πίνακα 3.8 παρατηρούμε ότι από τη δεκαετία του 60' και έπειτα υπερτερούν τα νοικοκυριά που απαρτίζονται από 2 μέλη. Παρατηρούμε ότι όσον αφορά τη σύνθεση των νοικοκυριών διαφέρει μονάχα η δεκαετία του 60', κατά την οποία τα χαρακτηριστικό στοιχείο είναι ότι συναντώνται νοικοκυριά με 5-6 μέλη ή και περισσότερα ενώ σπανίζουν τα μονομελή νοικοκυριά.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.8 ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ 1961-2001

ΜΕΛΗ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΟΥ	1961	1971	1981	1991	2001	61-71 (%)	71-81 (%)	81-91 (%)	91-01 (%)
1 ΜΕΛΟΣ	21.600	26.476	39.410	29.212	37.517	22,57	48,85	-25,88	28,43
2 ΜΕΛΗ	43.800	59.360	75.430	52.523	59.983	35,53	27,07	-30,37	14,2
3 ΜΕΛΗ	51.800	48.400	50.950	33.068	40.038	-6,56	5,27	-35,1	21,08
4 ΜΕΛΗ	50.700	54.420	55.970	35.543	37.117	7,33	2,84	-36,49	4,42
5 ΜΕΛΗ	41.700	38.088	33.960	17.735	16.048	-8,66	-10,83	-47,77	-9,51
6 ΜΕΛΗ ΚΑΙ ΑΝΩ	57.100	38.300	31.200	13.823	11.528	-32,92	-18,53	-55,69	-17
ΣΥΝΟΛΟ	266.700	265.044	286.920	181.904	202.231				

πηγή ΕΣΥΕ(απογραφές 61'-71'-81'-91'-01')

Εν συνεχεία από το 1971 και έπειτα παρατηρούμε ότι τα πολυπληθή νοικοκυριά των 5 και 6 μελών τείνουν να μειώνονται ολοένα και περισσότερο (10,83% και 18,53% για το διάστημα 1971-1981) και τα νοικοκυριά αρχίζουν να σχηματίζουν μια άλλη εικόνα, αυτή των νοικοκυριών των δυο ή τριών ατόμων. Το γεγονός αυτό μπορεί να αποδοθεί σε πολλούς παράγοντες, όμως ο σημαντικότερος όλων είναι ότι και η Περιφέρεια Πελοποννήσου, όσον αφορά τη σύνθεση των νοικοκυριών της, ακολουθεί τη γενικότερη τάση που κυριαρχεί και στο σύνολο της χώρας, δηλαδή τη δημιουργία μικρών αριθμητικά νοικοκυριών, εξαιτίας των αλλαγών στις συνθήκες ζωής, ιδιαίτερα των οικονομικών και εργασιακών. Η αλλαγή αυτή φαίνεται ξεκάθαρα συγκρίνοντας την εικόνα που επικρατεί στα νοικοκυριά το 1961 και αυτή που έχει δημιουργηθεί σαράντα χρόνια μετά, το 2001 όπου τα περισσότερα νοικοκυριά απαρτίζονται από ένα το πολύ δυο άτομα, το αντίθετο δηλαδή από ότι συνέβαινε το 1961 όπου ο τρόπος ζωής, οι συνθήκες, τα έθιμα και οι απαιτήσεις ήταν διαφορετικές

3.4 Απασχόληση

3.4.1 Οικονομικά και μη ενεργός πληθυσμός

Η πρώτη παρατήρηση που μπορούμε να κάνουμε μελετώντας τον πίνακα 3.9 (βλ. παράρτημα) είναι ότι ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός της Πελοποννήσου το διάστημα 1961-1981 παρουσιάζει αυξομειώσεις, αρχικά μειώνεται ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός το 1971 κατά 92.701 χιλιάδες (από ότι το 1961) και μετά αυξάνεται πάλι το 1981 κατά 7.272. Ταυτόχρονα όμως δε συμβαίνει το ίδιο και στην περίπτωση του οικονομικά μη ενεργού πληθυσμού της Περιφέρειας όπου παρατηρούμε ξεκάθαρα ότι από το 1961 ως και το 1981 ο αριθμός των οικονομικά μη ενεργών αυξάνεται συνεχώς.

Παράλληλα μια άλλη ενδιαφέρουσα παρατήρηση μελετώντας τον πίνακα είναι αυτή που φανερώνει ότι οι αριθμοί είναι αντιστρόφως ανάλογοι αν προσπαθήσουμε να εξετάσουμε τους οικονομικά ενεργούς ή μη ως προς το φύλο. Πιο συγκεκριμένα βλέπουμε ότι στο διάστημα και των τριών δεκαετιών (1961-1981) ο αριθμός των οικονομικά ενεργών που αντιστοιχεί στους άνδρες είναι κατά πολύ μεγαλύτερος από αυτόν που αντιστοιχεί στις γυναίκες. Το ακριβώς αντίθετο συμβαίνει στην περίπτωση των οικονομικά μη ενεργών όπου ο αριθμός που υπερτερεί είναι αυτός των γυναικών έναντι των ανδρών.

Στον πίνακα 3.10 που ακολουθεί και αναφέρεται στο 1991-2001 παρατηρούμε ότι και στις δυο περιπτώσεις και των οικονομικά ενεργών αλλά και των μη ενεργών οι αριθμοί αυξάνονται και δεν υπάρχουν αυξομειώσεις. Επίσης και σε αυτό το διάστημα είναι ξεκάθαρη η υπεροχή των ανδρών στους οικονομικά ενεργούς αλλά και η πρωτιά των γυναικών συνεχίζεται σε ότι αφορά των οικονομικά μη ενεργό πληθυσμό, έχοντας βέβαια μειωθεί το ποσοστό τους ελάχιστα με την πάροδο των δέκα ετών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.10: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΜΗ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ 1991-2001

	1991			2001		
ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ/ΕΤΗ	ΑΡΡΕΝΕΣ	ΘΗΛΕΙΣ	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΡΡΕΝΕΣ	ΘΗΛΕΙΣ	ΣΥΝΟΛΟ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	165.640 (65,37%)	69.713 (27,51%)	253.353	170.019 (63,99%)	95.645 (36%)	265.664
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΗ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	101.829 (34,27%)	195.250 (65,72%)	297.079	125.672 (40,01%)	188.396 (59,98%)	314.068

πηγή ΕΣΥΕ(απογραφές 1991-2001)

3.4.2 Οικονομικά και μη ενεργός πληθυσμός ανάλογα με την αιτία που δεν εργάζονται

Μπορούμε ακόμα να μελετήσουμε τους οικονομικά μη ενεργούς ανάλογα με την αιτία που δεν εργάζονται, εξετάζοντας ενδεικτικά τα έτη 1961-1981 και τον πίνακα 3.11 Αρχικά παρατηρούμε ότι και στις τρεις δεκαετίες ο πληθυσμός που οικονομικά είναι ανενεργός απαρτίζεται, όπως είναι αναμενόμενο, μοναχά από γυναίκες. Ταυτόχρονα οι η οικιακές ασχολίες είναι και ο κυριότερος λόγος που ένα μέρος του πληθυσμού της Περιφέρειας είναι οικονομικά μη ενεργό. Ο αμέσως επόμενος λόγος είναι ότι μεγάλο μέρος του πληθυσμού είναι μαθητές ή σπουδαστές με άμεση συνέπεια οικονομικά να μην είναι ενεργό. Και σε αυτή την περίπτωση, των σπουδαστών, το ποσοστό του ανδρικού πληθυσμού είναι μεγαλύτερο του γυναικείου καθ' όλο το διάστημα από το 1961 μέχρι και το 1981. Άλλες αιτίες είναι που μπορεί να οδηγήσουν το πληθυσμό στο να είναι οικονομικά ανενεργός είναι τα γηρατειά, κάποια αναπηρία και διάφοροι άλλοι λόγοι που ποικίλλουν αναλόγως της ηλικίας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.11:ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΗ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΙΤΙΑ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΡΓΑΖΕΤΑΙ

	1961			1971			1981		
	ΑΡΡΕΝΕΣ	ΘΗΛΕΙΣ	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΡΡΕΝΕΣ	ΘΗΛΕΙΣ	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΡΡΕΝΕΣ	ΘΗΛΕΙΣ	ΣΥΝΟΛΟ
ΟΙΚΙΑΚΕΣ ΑΣΧΟΛΙΕΣ	0	50.451	50.451	0	202.476	202.476	0	228.581	228.581
ΜΑΘΗΤΗΣ/ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΣ	11.511	7.947	19.458	55.824	49.032	104.856	62.125	53.612	115.737
ΕΧΕΙ ΑΠΟΣΥΡΘΕΙ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	2.243	361	2.604	Not available	Not available	Not available	Not available	Not available	Not available
ΑΝΙΚΑΝΟΣ ΛΟΓΩ ΓΗΡΑΤΟΣ	2.752	3.731	6.483	Not available	Not available	Not available	Not available	Not available	Not available
ΑΝΙΚΑΝΟΣ ΛΟΓΩ ΝΟΣΟΥ Η ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ	2.698	1.042	3.740	15.092	16.320	31.412	Not available	Not available	Not available
ΑΛΛΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ	1.593	70	1.663	35.980	34.612	70.592	62.607	41.633	104.240

πηγή ΕΣΥΕ(απογραφές 1961-1971-1981)

3.4.3 Απασχόληση ανά τομέα δραστηριότητας

Όσον αφορά την απασχόληση σύμφωνα με τον κλάδο οικονομικής δραστηριότητας υπάρχουν σημαντικές διαφοροποιήσεις που σημειώνονται με την πάροδο των χρόνων. Ο κάθε ένας από τους τρεις τομείς παραγωγής έχει τα δικά του χαρακτηριστικά και συνεισφέρει με διαφορετικό τρόπο στην Περιφέρεια της Πελοποννήσου. Ο πρωτογενής τομέας είναι σημαντικός για την Περιφέρεια. Υπολογίζεται ότι ο αγροτικός πληθυσμός αντιπροσωπεύει το 11,7% του αγροτικού πληθυσμού της χώρας. Ωστόσο η μείωση που παρατηρείται στον αριθμό των απασχολούμενων του πρωτογενή τομέα αφορά τόσο το μόνιμο όσο και το εποχιακό εργατικό δυναμικό, αλλά ακόμα και εκείνα τα άτομα της οικογένειας τα οποία εργάζονται στη εκμετάλλευση, δηλαδή τα συμβοληθούντα μέλη.

Στον δευτερογενή τομέα παρατηρείται μείωση της απασχόλησης τόσο σε απόλυτα όσο και σε ποσοστιαία μεγέθη. Θα πρέπει πάντα να λαμβάνονται υπόψη, σε οποιαδήποτε συμπεράσματα διεξάγονται σχετικά με τις συνθήκες του δευτερογενή τομέα, δυο ιδιαιτερότητες που χαρακτηρίζουν την Περιφέρεια της Πελοποννήσου. Η πρώτη έγκειται στο γεγονός της ύπαρξης της βιομηχανικής ζώνης της Αθήνας , η οποία διοικητικά υπάγεται στον Νομό Κορινθίας, όπου είναι εγκατεστημένες διάφορου είδους βιομηχανικές δραστηριότητες όπως διυλιστήρια, μεταλλουργικές βιομηχανίες κ.α. Τα πλεονεκτήματα, και κυρίως τα οικονομικής φύσεως, όλων αυτών των βιομηχανικών επιχειρήσεων, δεν τα απολαμβάνει η Περιφέρεια της Πελοποννήσου και ταυτόχρονα δε συμβάλλουν και στην οικονομία της. Η δεύτερη ιδιαιτερότητα η οποία θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη, είναι αυτή της ύπαρξης του δεύτερου σημαντικότερου ενεργειακού κέντρου της χώρας στο Νομό Αρκαδίας, στη Μεγαλόπολη.

Όπως είναι αναμενόμενο τη μεγαλύτερη δυναμική μεταξύ των τριών τομέων παραγωγής εμφανίζει ο τριτογενής τομέας. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στον κλάδο του χονδρικού και λιανικού εμπορίου, των οποίων ο ρόλος στην οικονομία της Περιφέρειας ενισχύεται συνεχώς. Παρόλα αυτά στον τομέα του τουρισμού παρατηρείται σχετική μείωση της τουριστικής κίνησης και γενικότερα ο τομέας του τουρισμού χαρακτηρίζεται από στασιμότητα παρόλο που μπορεί να αποτελέσει έναν από τους καταλυτικούς παράγοντες που μπορούν να οδηγήσουν στην ανάπτυξη της Περιφέρειας.

(infopeloponnisos)

3.4.4 Οικονομικά ενεργός πληθυσμός κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας

Παρατηρώντας τον πίνακα 3.12 (βλ. παράρτημα) βλέπουμε πως μοιράζεται ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός της Περιφέρειας Πελοποννήσου σε κάθε ομάδα επαγγελματιών για το διάστημα 1971 έως και το 1981. Αρχικά όσον αφορά το 1971 παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο μέρος του οικονομικά ενεργού πληθυσμού απορροφάται στον πρωτογενή τομέα, στους τομείς της γεωργίας, της κτηνοτροφίας κ.α. Αμέσως μετά ακολουθούν οι τεχνίτες και οι εργάτες και στην συνέχεια οι απασχολούμενοι στην παροχή υπηρεσιών, οι έμποροι και οι πωλητές. Τελευταία στη σειρά όπως είναι φυσικό είναι τα επιστημονικά επαγγέλματα και αυτά των διευθυντών και των ανώτερων στελεχών. Φυσικά σε όλες τις ομάδες επαγγελματιών οι άνδρες κατέχουν πολλές περισσότερες θέσεις από ότι κατέχουν οι γυναίκες.

Εν συνεχεία εξετάζοντας το έτος 1981 βλέπουμε ότι υπάρχουν διαφορές ως προς τον τρόπο που μοιράζεται ο πληθυσμός στα επαγγέλματα και ότι υπάρχουν μετακινήσεις από κλάδο σε κλάδο. Εν πρώτης παρατηρούμε ότι ο τομέας της γεωργίας και κτηνοτροφίας που κατείχε την πρώτη θέση κατά το 1971 έχει χάσει μεγάλο μέρος του πληθυσμού του ο οποίος έχει μειωθεί κατά πολύ και πιθανότατα έχει μετατοπιστεί σε άλλους τομείς. Επίσης λιγότερο πληθυσμό έχει μια δεκαετία μετά ο τομέας που απαρτίζεται από εργάτες και τεχνίτες έχοντας εν τούτοις ακόμα μεγάλο πληθυσμό του οικονομικά ενεργού πληθυσμού. Όλοι οι υπόλοιποι τομείς παρατηρούμε ότι έχουν αυξήσει τον πληθυσμό τους και ότι εξαιτίας της αλλαγής του τρόπου ζωής είναι προτιμότερα επαγγέλματα όπως υπάλληλοι γραφείου, ανώτερα διοικητικά στελέχη, επιστημονικά επαγγέλματα ή απασχόληση στον τομέα παροχής υπηρεσιών. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι η ψαλίδα που υπάρχει μεταξύ των ανδρών και των γυναικών μεγαλώνει κι άλλο με το πέρασμα μιας δεκαετίας και τα νούμερα συγκρινόμενα κάνουν πιο εμφανή και έντονη τη διαφορά αυτή.

Την ίδια στιγμή μελετώντας τους πίνακες 3.13 (βλ. παράρτημα) και 3.14 που αφορούν τους οικονομικά ενεργούς σύμφωνα με τον κλάδο οικονομικής δραστηριότητας και την θέση στο επάγγελμα, για την περίοδο 1991-2001, παρατηρούμε ότι και στις δυο δεκαετίες οι περισσότεροι συγκεντρώνονται στον κλάδο της γεωργίας και κτηνοτροφίας.

Ακολουθεί ο κλάδος του χονδρικού και λιανικού εμπορίου και έπειτα ο τομέας των κατασκευών.

Η κατάσταση είναι ίδια με τα προηγούμενα έτη όσον αφορά την αναλογία ανδρών και γυναικών στους διάφορους τομείς της οικονομικής δραστηριότητας. Το γεγονός όμως που είναι άξιο λόγου είναι ότι ενώ κατά το έτος 1991 οι περισσότεροι εργάζονται για δικό τους λογαριασμό και ακολουθούν οι μισθωτοί, κατά το 2001 την πρώτη θέση κατέχουν οι μισθωτοί και ακολουθούν οι εργαζόμενοι για δικό τους λογαριασμό.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.14: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ 2001

Κλάδος οικονομικής δραστηριότητας και θέσης στο επάγγελμα	2001 Πραγματικός πληθυσμός			Ποσοστό ανδρών (%)	Ποσοστό γυναικών (%)
	Σύνολο	Άρρενες	Θήλεις		
Σύνολο	265.664	170.019	95.645	64,00	36,00
Εργοδότες	30.482	23.092	7.390	75,76	24,24
Εργαζόμενοι για δικό τους λογαριασμό	65.984	49.890	16.094	75,61	24,39
Μισθωτοί	134.530	85.012	49.518	63,19	36,81
Συμβοληθούντα & μη αμειβόμενα μέλη	21.263	4.191	17.072	19,71	80,29
Δεν δήλωσαν επάγγελμα & νέοι	13.405	7.834	5.571	58,44	41,56
Γεωργία κτηνοτροφία θήρα και δασοκομία, αλιεία	79.402	48.338	31.064	60,88	39,12
Ορυχεία και λατομεία	465	421	44	90,54	9,46
Μεταποιητικές βιομηχανίες	18.940	14.184	4.756	74,89	25,11
Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος φυσικού αερίου και νερού	3.620	3.135	485	86,60	13,40
Κατασκευές	20.372	19.977	395	98,06	1,94
Χονδρικό και λιανικό εμπόριο επισκευή αυτοκινήτων οχημάτων μοτοσικλετών και ειδών προσωπικής και οικιακής χρήσης	28.701	17.982	10.719	62,65	37,35
Ξενοδοχεία και εστιατόρια	13.092	7.431	5.661	56,76	43,24
Μεταφορές αποθήκευση και επικοινωνίες	12.850	11.509	1.341	89,56	10,44
Ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί, διαχείριση ακίνητης περιουσίας	14.820	7.512	7.308	50,69	49,31
Δημόσια διοίκηση και άμυνα. Υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	16.006	10.667	5.339	66,64	33,36
Εκπαίδευση	12.524	4.815	7.709	38,45	61,55
Υγεία και κοινωνική μέριμνα	8.344	2.895	5.449	34,70	65,30
Λοιπές υπηρεσίες	9.759	4.348	5.411	44,55	55,45
Νέοι, Μη δυνάμενοι να καταταγούν κατά κλάδο	26.769	16.805	9.964	62,78	37,22

πηγή ΕΣΥΕ(απογραφή2001

3.4.5 Ανεργία

Στους πίνακες 3.15 και 3.16 αποτυπώνεται η κατάσταση του οικονομικά ενεργού πληθυσμού για το διάστημα 1991-2001. Για το 1991 παρατηρούμε ότι από το σύνολο των 235.353 οικονομικά ενεργού πληθυσμού το 93,28% απασχολείται, ενώ το 6,71% είναι άνεργοι από τους οποίους το 3,88% αναφέρεται σε νέους. Επίσης παρατηρούμε ότι οι περισσότεροι άνεργοι είναι γυναίκες και μάλιστα συγκεντρώνονται στην παραγωγικότερη ηλικία για εργασία αυτή των 30-44 ετών και αμέσως μετά στην ηλικία των 20-24 ετών. Στην περίπτωση των ανδρών οι περισσότεροι άνεργοι συγκεντρώνονται στην ηλικία των 10-24 ετών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.15: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ-ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΟΙ 1991

Φύλο και Ομάδες ηλικιών	1991 Πραγματικός πληθυσμός			
	Οικονομικώς ενεργός πληθυσμός	Οικονομικώς ενεργοί		
		Απασχολούμενοι	Άνεργοι	Άνεργοι νέοι
Σύνολο	235.353	219.543 (93,28%)	6.662 (2,83%)	9.148 (3,88%)
Άρρενες	165.640	157.294 (94,96%)	3.865 (2,33%)	4.481 (2,7%)
10-19 ετών	6.556	5.073 (77,37%)	194 (2,95%)	1.289 (19,66%)
20-24 ετών	16.099	13.126 (81,53%)	792 (4,91%)	2.181 (13,54%)
25-29 ετών	19.382	17.741 (91,53%)	848 (4,37%)	793 (4,09%)
30-44 ετών	57.394	55.923 (97,43%)	1.273 (2,21%)	198 (0,34%)
45-64 ετών	58.573	57.809 (98,69%)	744 (1,27%)	20 (0,034%)
65+ ετών	7.636	7.622 (99,81%)	14 (0,18%)	0 (0%)
Θήλειες	69.713	62.249 (89,29%)	2.797 (4,01%)	4.667 (6,69%)
10-19 ετών	3.723	1.907 (51,22%)	176 (4,72%)	1.640 (44,05%)
20-24 ετών	8.947	6.158 (68,82%)	709 (7,92%)	2.080 (23,24%)
25-29 ετών	9.258	7.966 (86,04%)	600 (6,48%)	692 (7,47%)
30-44 ετών	24.336	23.089 (94,87%)	1.003 (4,12%)	244 (1%)
45-64 ετών	20.812	20.496 (98,48%)	305 (1,46%)	11 (0,05%)
65+ ετών	2.637	2.633 (99,84%)	4 (0,15%)	0 (0%)

πηγή ΕΣΥΕ(απογραφή 1991)

Κατά το έτος 2001 βλέπουμε ότι οι άνεργοι στο σύνολο τους σχεδόν έχουν διπλασιαστεί, ο αριθμός των άνεργων νέων ναι μεν έχει αυξηθεί αλλά όχι με τους ρυθμούς που αυξήθηκαν οι άνεργοι στο σύνολο τους. Αυτό που έχει αλλάξει σε σύγκριση με το 1991 είναι ότι και στους άνδρες αλλά και στις γυναίκες τα μεγαλύτερα ποσοστά ανέργων κατά το 2001 συγκεντρώνονται σε μεγαλύτερες ηλικίες. Οι περισσότεροι άνεργοι δηλαδή εντοπίζονται στις ηλικίες των 30-65 ετών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.16: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ-ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΟΙ 2001

Ομάδες ηλικιών	2001 Πραγματικός πληθυσμός			
	Οικονομικώς ενεργός πληθυσμός	Οικονομικώς ενεργοί		
		Απασχολούμενοι	Άνεργοι	Άνεργοι νέοι
Σύνολο	265.664	241.228 (90,8%)	11.031 (4,15%)	13.405 (5,04%)
Άρρενες	170.019	155.995 (91,75%)	6.190 (3,64%)	7.834 (4,6%)
10-19 ΕΤΩΝ	4.837	2.922 (60,4%)	164 (3,39%)	1.751 (36,2%)
20-24 ΕΤΩΝ	16.926	12.916 (76,3%)	782 (4,62%)	3.228 (19,07%)
25-29 ΕΤΩΝ	21.574	18.992 (88,03%)	920 (4,26%)	1.662 (7,7%)
30-44 ΕΤΩΝ	66.222	62.708 (94,69%)	2.321 (3,5%)	1.193 (1,8%)
45-64 ΕΤΩΝ	55.139	53.136 (96,36%)	2.003 (3,63%)	0 (0%)
65+ ΕΤΩΝ	5.321	5.321 (100%)	0 (0%)	0 (0%)
Θήλεις	95.645	85.233 (89,11%)	4.841 (5,06%)	5.571 (5,82%)
10-19 ΕΤΩΝ	2.289	1.159 (50,63%)	116 (5,06%)	1.014 (44,29%)
20-24 ΕΤΩΝ	10.471	7.587 (72,45%)	612 (5,84%)	2.272 (21,69%)
25-29 ΕΤΩΝ	13.607	11.631 (85,47%)	809 (5,94%)	1.167 (8,57%)
30-44 ΕΤΩΝ	39.681	36.849 (92,86%)	1.842 (4,64%)	990 (2,49%)
45-64 ΕΤΩΝ	27.697	26.107 (94,25%)	1.462 (5,27%)	128 (0,46%)
65+ ΕΤΩΝ	1.900	1.900 (100%)	0 (0%)	0 (0%)

πηγή ΕΣΥΕ(απογραφή 2001)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 : Η ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

Με τη Συνταγματική Αναθεώρηση του 1975 ορίστηκε η νομική ισότητα των φύλων, η αρχή της ισότητας των αμοιβών και η υποχρέωση να αναπροσαρμοστεί η τότε υπάρχουσα νομοθεσία στην αρχή της ισότητας. Η πολιτική αυτή για την ισότητα των δυο φύλων ασκείται στην Ελλάδα από το 1981 με την είσοδο της χώρας, ως μέλος, στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Αργότερα με το νόμο 14141/84 καθορίστηκαν όλες εκείνες οι συνθήκες που επιτρέπουν σε όλους τους πολίτες, ανεξαρτήτου φύλου, την ελεύθερη πρόσβαση στην εργασία, την επαγγελματική κατάρτιση και τον επαγγελματικό προσανατολισμό. Σε όλες αυτές τις κινήσεις της κυβέρνησης για την προώθηση πολιτικών ισότητας, ήρθαν αργότερα να συνεισφέρουν τη βοήθεια τους διάφοροι μηχανισμοί με την μορφή οργανισμών, σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο. Οι σημαντικότεροι από αυτούς είναι η Γενική Γραμματεία Ισότητας (ΓΓΙ), το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ) και οι Περιφερειακές Επιτροπές Ισότητας (ΠΕΙ). Ένα από τα προγράμματα που αντικατοπτρίζει την προσπάθεια για την κατοχύρωση της ισότητας στον εργασιακό χώρο είναι αυτό που θα μελετήσουμε, το Πρόγραμμα Ενίσχυσης της Γυναικείας Επιχειρηματικότητας.

4.1 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Το πρόγραμμα για την ενίσχυση της γυναικείας επιχειρηματικότητας υπάγεται στο Γ΄ Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης 2000-2006 (ΚΠΣ) και υλοποιείται μέσω του ΕΟΜΜΕΧ. Η συνολική δημόσια χρηματοδότηση συγχρηματοδοτείται κατά 65% από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και κατά 35% από το Ελληνικό Δημόσιο.

Ο Ελληνικός Οργανισμός Μικρών-Μεσαίων Επιχειρήσεων και Χειροτεχνίας Ανώνυμη Εταιρεία (ΕΟΜΜΕΧ Α.Ε) ιδρύθηκε το 1977 και οι δραστηριότητες του περιλαμβάνουν υπηρεσίες τεχνικο-οικονομικού συμβούλου, όσον αφορά τη συστηματική διοίκηση των επιχειρήσεων και την οργάνωση εργασίας στον χώρο των ΜΜΕ. Επίσης ο ρόλος του Οργανισμού επεκτείνεται και στην ίδρυση εργαστηρίων ποιοτικού ελέγχου και στην αξιολόγηση και αξιοποίηση των καινοτομιών καθώς και στην ίδρυση και

συμμετοχή σε επιχειρήσεις παραγωγής και εμπορίας βιοτεχνικών προϊόντων. Ταυτόχρονα ασχολείται με δάνεια, οικονομικές ενισχύσεις και εγγυητικές επιστολές σχετικά με τις ΜΜΕ. Από το 1999 και μετά ο ΕΟΜΜΕΧ αναπροσαρμόζει το ρόλο του και έχει σα στόχο να συμβάλλει στο σχεδιασμό και την εφαρμογή τη εθνικής πολιτικής για την ανάπτυξη των ΜΜΕ και να προωθήσει το επιχειρηματικό πνεύμα. Για να επιτευχθούν οι παραπάνω στόχοι ο Οργανισμός εξυπηρέτησε περισσότερες από 50.000 μικρομεσαίες επιχειρήσεις με έργα που περίπου κόστισαν 100 δις δρχ., σε όλη την Ελλάδα. Τα έργα αυτά υλοποιήθηκαν σε τομείς που αφορούσαν την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και δημιουργίας νέων επιχειρήσεων, τις δράσεις για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ, την υποστήριξη των επενδυτικών δραστηριοτήτων των ΜΜΕ καθώς και σε άλλους τομείς.

4.1.1 ΣΤΟΧΟΙ-ΑΠΟΛΑΒΕΣ ΚΑΙ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Το επιχειρησιακό πρόγραμμα «Ενίσχυση της Γυναικείας Επιχειρηματικότητας» σα βασικό στόχο έχει να προωθήσει την ανάπτυξη και υποστήριξη της επιχειρηματικότητας των γυναικών μέσω χρηματοδοτικών ενισχύσεων για τη δημιουργία νέων και βιώσιμων μικρομεσαίων επιχειρήσεων στους τομείς της μεταποίησης και των λοιπών επιλέξιμων δραστηριοτήτων. Μεγάλη έμφαση δίνεται στη προώθηση σύγχρονων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων που στοχεύουν στη δημιουργία εξελίξιμων και ανταγωνιστικών επιχειρήσεων. Σκοπός είναι να συντελέσει στην ενθάρρυνση όλο και περισσότερων πρωτοβουλιών από γυναίκες σε ότι αφορά την έναρξη μιας επιχείρησης. Η παρότρυνση αυτή δεν είναι εύκολη καθώς τα επιχειρηματικά σχέδια των γυναικών είναι περιορισμένα εξαιτίας μιας πληθώρας παραγόντων (βλ. κεφάλαιο 2.1.1).

Στο εν λόγω πρόγραμμα προβλέπεται η χορήγηση επιδότησης η οποία μπορεί να φτάσει μέχρι και το 50% του προϋπολογισμού του συνολικού επιχειρηματικού σχεδίου. Η δημόσια χρηματοδότηση καταβάλλεται απευθείας στην επιχείρηση και δεν επιτρέπεται η εκχώρηση της σε τρίτους. Οι επιλέξιμες κατηγορίες δαπανών περιλαμβάνουν τον αναγκαίο παραγωγικό εξοπλισμό, τις ειδικές εγκαταστάσεις καθώς και τις μεταφορές. Περιλαμβάνουν ακόμα τη μεταφορά τεχνογνωσίας, την κατάρτιση του προσωπικού καθώς και όλες τις αναγκαίες επιχειρηματικές συμβουλές.

Ωστόσο για να παραχωρηθούν όλα τα παραπάνω πρέπει να πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις. Έτσι λοιπόν δικαίωμα συμμετοχής στο πρόγραμμα έχουν γυναίκες επιχειρηματίες που η ηλικία τους βρίσκεται μεταξύ 21-55 ετών, είναι άνεργες, μισθωτές ή ελεύθεροι επαγγελματίες. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι να μετέχουν στο κεφάλαιο της εταιρείας γυναίκες με ποσοστό τουλάχιστον το 75% και να έχουν αποκλειστικά τη διαχείριση της εταιρείας. Ταυτόχρονα στο πρόγραμμα εντάσσονται επιχειρηματικές δραστηριότητες σχετικές με τον τομέα της μεταποίησης, των υπηρεσιών και του τουρισμού, μπορούν ωστόσο να συμπεριληφθούν και μη επιλέξιμες δραστηριότητες με την παράμετρο ότι σε αυτή την περίπτωση η επιχορήγηση θα αφορά μονάχα τις δαπάνες που θα σχετίζονται με τις επιλέξιμες δραστηριότητες. Τέλος ο συνολικός προϋπολογισμός του επιχειρηματικού σχεδίου πρέπει να κυμαίνεται από 30.000-150.000 ευρώ για τον τομέα της μεταποίησης και 30.000-90.000 ευρώ για τις υπόλοιπες δραστηριότητες.

Όσον αφορά τα στάδια υλοποίησης του προγράμματος χωρίζονται σε τρεις φάσεις. Αρχικά με απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης ανακοινώνεται δια του Τύπου η πρόκληση ενδιαφέροντος για συμμετοχή στο πρόγραμμα. Κατόπιν ακολουθεί η εξέταση, αξιολόγηση και βαθμολόγηση των υποβαλλόμενων προτάσεων και τέλος ακολουθεί με απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης η ένταξη των προτάσεων που επιλεγούν στο πρόγραμμα. Στα πλαίσια του Γ' ΚΠΣ έχουν ολοκληρωθεί τέσσερις κύκλοι υποβολής προτάσεων.

4.1.2 ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Αναμφισβήτητα το εν λόγω πρόγραμμα θα συμβάλλει κατά πολύ στην ανάληψη όλων και περισσότερων πρωτοβουλιών εκ μέρους των γυναικών όσον αφορά την επιχειρηματική δράση, ιδιαίτερα εφόσον υπάρχουν σημαντικές οικονομικές διευκολύνσεις μέσω των χρηματοδοτήσεων που προβλέπει το πρόγραμμα και σημαντική στήριξη ιδιαίτερα κατά την έναρξη της επιχείρησης.

Ωστόσο υπάρχουν και κάποια σημεία που χαρακτηρίζουν το πρόγραμμα στο σύνολο τους και που ίσως λειτουργούν ανασταλτικά όσον αφορά την άρση επιχειρηματικής

δράσης από τις γυναίκες. Αρχικά ο σχεδιασμός του προγράμματος καθώς και η υλοποίηση του ασκήθηκε αποκλειστικά από όργανα και φορείς του δημοσίου τομέα ενώ είναι σχεδόν βέβαιο ότι η συνεισφορά και οι απόψεις γυναικείων οργανώσεων και σωματείων καθώς και επαγγελματικών ενώσεων, θα ήταν ζωτικής σημασίας για την ορθή και άρτια λειτουργία του προγράμματος. Σε δεύτερο επίπεδο ιδιαίτερα σημαντικό είναι το γεγονός ότι η πληροφόρηση σχετικά με την ύπαρξη και τις συνθήκες του προγράμματος στις δυνητικές δικαιούχους του προγράμματος δεν ήταν τόσο αποτελεσματική όσο αναμενόταν με άμεσο επακόλουθο, ιδιαίτερα στις αγροτικές περιοχές να υπάρχουν γυναίκες που θα ενδιαφερόντουσαν να ενταχθούν στο πρόγραμμα αλλά δεν πληροφορήθηκαν ποτέ για αυτό. Τέλος ένας ακόμα παράγοντας που λειτούργησε ανασταλτικά σε κάποιες περιπτώσεις είναι αυτός των υψηλών απαιτήσεων σχετικά με τα αναγκαία δικαιολογητικά. Όπως συνηθίζεται στα περισσότερα προγράμματα και προκηρύξεις ζητήθηκε από τις γυναίκες να υποβάλλουν λεπτομερές επιχειρηματικό σχέδιο καθώς και να προσκομίσουν πληθώρα βεβαιώσεων, επαγγελματικών πιστοποιητικών και διάφορα άλλα δικαιολογητικά, με αποτέλεσμα να αποθαρρυνθούν και να μην υποβάλλουν καν αίτηση για την ένταξη τους στο πρόγραμμα (Στρατηγάκη,2005:σελ.52).

4.2 ΕΛΡΕΣ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

Μελετώντας τον πίνακα 4.1 παρατηρούμε αρχικά ότι από τον πρώτο κύκλο μέχρι τον τρίτο αυξάνεται κατά πολύ ο αριθμός των εγκεκριμένων επιχειρήσεων. Στον α' κύκλο ο αριθμός των γυναικών που είχαν πάρει έγκριση για την έναρξη επιχειρηματικής δράσης ανερχόταν στα 281 άτομα, στον δεύτερο κύκλο ο αριθμός βρισκόταν στα 357 άτομα ενώ στον τρίτο κύκλο έγκριση πήραν 566 άτομα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.1

κύκλος/ περιφέρεια	α' κύκλος	β' κύκλος	γ' κύκλος
Ανατολική Μακεδονία και Θράκη	13	14	14
Κεντρική Μακεδονία	39	69	102
Δυτική Μακεδονία	6	8	17
Ήπειρος	6	10	26
Θεσσαλία	15	16	36
Νήσοι Ιονίου	11	11	8
Δυτική Ελλάδα	15	21	43
Στερεά Ελλάδα	10	17	31
Αττική	96	120	179
Πελοπόννησος	20	16	23
Νήσοι Βόρειου Αιγαίου	8	11	14
Νήσοι Νότιου Αιγαίου	11	18	23
Κρήτη	31	26	50
ΣΥΝΟΛΟ	281	357	566

Πηγή :EOMMEX

Αμέσως μετά παρατηρούμε ότι οι περισσότερες εγκρίσεις συγκεντρώνονται στις Περιφέρειες Αττικής και Κεντρικής Μακεδονίας. Αυτό φαίνεται καλύτερα και στο χάρτη 4Α που ακολουθεί όπου οι περισσότερες εγκεκριμένες επιχειρήσεις συσσωρεύονται σε μεγάλα αστικά κέντρα όπως στην Αττική και τη Θεσσαλονίκη. Από την άλλη πλευρά οι λιγότερες έδρες εγκεκριμένων επιχειρήσεων βρίσκονται στη Δυτική Μακεδονία, τους νήσους του Βόρειου Αιγαίου και στα Ιόνια νησιά. Ακολουθεί ο πίνακας 4.2 όπου και φαίνεται αναλυτικά πόσες εγκρίσεις υπήρξαν σε κάθε νομό της Ελλάδος στη διάρκεια και των τριών κύκλων του προγράμματος.

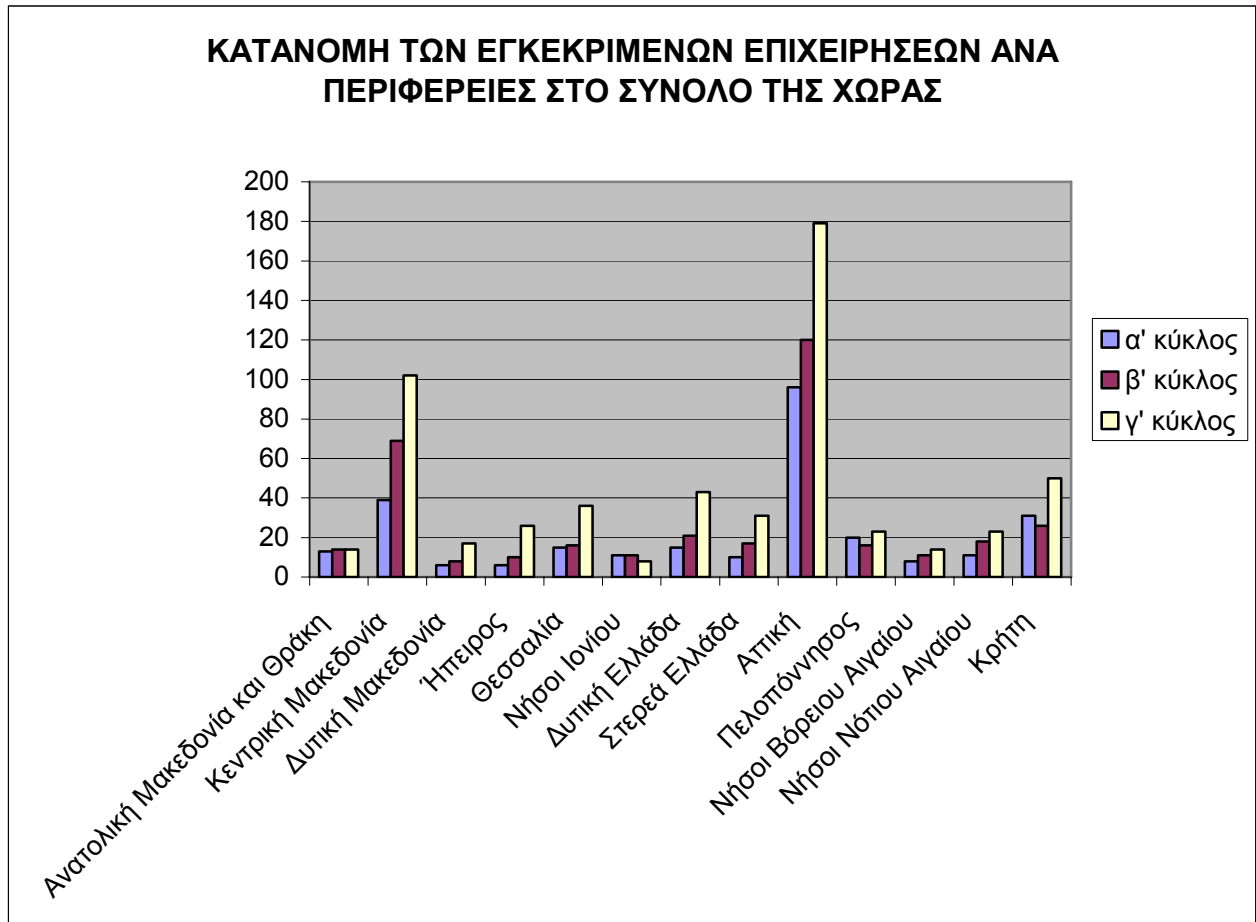
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.2

ΝΟΜΟΙ	ΕΔΡΕΣ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΔΡΑΜΑΣ	7
ΡΟΔΟΠΗΣ	8
ΕΒΡΟΥ	11
ΞΑΝΘΗΣ	4
ΚΑΒΑΛΑΣ	12
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	25
ΑΡΤΑΣ	7
ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	6
ΠΡΕΒΕΖΑΣ	4
ΧΙΟΥ	11
ΛΕΣΒΟΥ	18
ΣΑΜΟΥ	4
ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ	4
ΒΟΙΩΤΙΑΣ	15
ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ	10
ΕΥΒΟΙΑΣ	27
ΦΩΚΙΔΑΣ	2
ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ	13
ΛΕΥΚΑΔΑΣ	5
ΖΑΚΥΝΘΟΥ	2
ΚΕΡΚΥΡΑΣ	4
ΛΑΡΙΣΗΣ	27
ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	12
ΤΡΙΚΑΛΩΝ	17
ΚΑΡΔΙΤΣΗΣ	11
ΚΥΚΛΑΔΩΝ	15
ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ	37
ΚΟΖΑΝΗΣ	15
ΦΛΩΡΙΝΑΣ	4
ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	10
ΓΡΕΒΕΝΩΝ	2
ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	11
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	136
ΣΕΡΡΩΝ	19
ΠΙΕΡΙΑΣ	13
ΗΜΑΘΙΑΣ	12
ΚΙΛΚΙΣ	5
ΠΕΛΛΑΣ	15
ΑΧΑΪΑΣ	43
ΗΛΕΙΑΣ	17
ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	19
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	50
ΡΕΘΥΜΝΗΣ	28
ΧΑΝΙΩΝ	17
ΛΑΣΙΘΙΟΥ	12
ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	19
ΑΡΚΑΔΙΑΣ	6
ΛΑΚΩΝΙΑΣ	10
ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ	9
ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	12
ΑΤΤΙΚΗΣ	395

Πηγή : ΕΟΜΜΕΧ

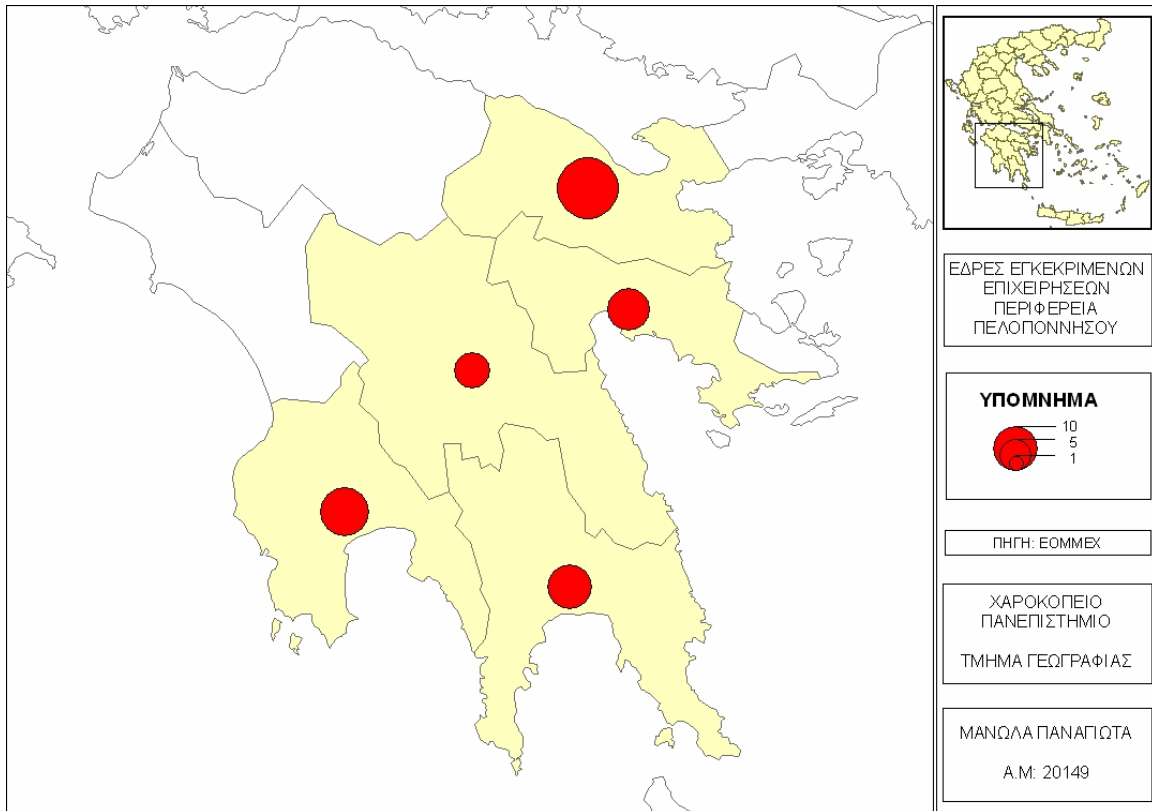
Στο χάρτη 4Α και στο διάγραμμα 4.Ι που ακολουθούν εμφανίζεται η κατανομή των εγκεκριμένων επιχειρήσεων στους νομούς της Ελλάδος και είναι ορατή η διαφοροποίηση που υπάρχει ανάμεσα στα μεγάλα αστικά κέντρα όπως είναι η Αθήνα, η Θεσσαλονίκη, το Ηράκλειο, η Πάτρα κ.α, απ'ότι σε άλλες περιοχές.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.Ι

Πηγή :ΕΟΜΜΕΧ

ΧΑΡΤΗΣ 1

4.3 ΕΔΡΕΣ ΕΓΓΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

Μελετώντας τον πίνακα 4.3 παρατηρούμε ότι με το πρόγραμμα ενίσχυσης της γυναικείας επιχειρηματικότητας όπως αυτό εξελίχθηκε με τους τρεις κύκλους, εγκρίθηκαν 19 έδρες επιχειρήσεων στο Νομό Κορινθίας, 6 έδρες στο Νομό Αρκαδίας, 12 έδρες στο Νομό Μεσσηνίας, 9 στο Νομό Αργολίδος και 10 έδρες στο Νομό Λακωνίας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.3

ΝΟΜΟΙ	ΕΔΡΕΣ ΕΓΓΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	19
ΑΡΚΑΔΙΑΣ	6
ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	12
ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ	9
ΛΑΚΩΝΙΑΣ	10

Πηγή :ΕΟΜΜΕΧ

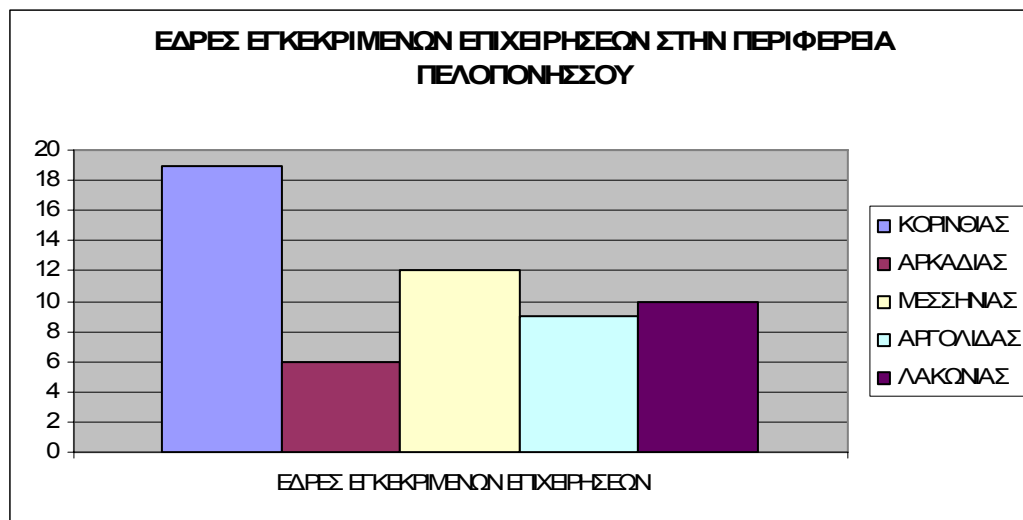
Επομένως σαν πρώτο συμπέρασμα βλέπουμε ότι οι περισσότερες προτάσεις που εγκρίθηκαν, και στους τρεις κύκλους υποβολής αιτήσεων για την έναρξη νέας επιχείρησης από γυναίκες επιχειρηματίες, βρίσκονται στο Νομό Κορινθίας ενώ οι λιγότερες συναντώνται στο Νομό Αρκαδίας. Ακολουθώντας στον πίνακα 4.4 παρατηρούμε ότι οι περισσότερες εγκρίσεις για την έναρξη επιχείρησης στην Περιφέρεια Πελοποννήσου δόθηκαν στα πλαίσια του γ' κύκλου (24), έπειτα του α' κύκλου (20) και τέλος του β' κύκλου (12 επιχειρήσεις).

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.4

ΚΥΚΛΟΙ	ΕΓΚΡΙΣΕΙΣ	ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	ΑΡΚΑΔΙΑΣ	ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ	ΛΑΚΩΝΙΑΣ
α κύκλος	20	8	3	2	4	3
β κύκλος	12	4	1	1	3	3
γ κύκλος	24	7	2	9	2	4

Πηγή :ΕΟΜΜΕΧ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.Π

Πηγή :ΕΟΜΜΕΧ

Παρακάτω στον πίνακα 4.5 παρουσιάζονται αναλυτικά οι επωνυμίες και των 56 επιχειρήσεων που έχουν πάρει έγκριση από το πρόγραμμα γυναικείας επιχειρηματικότητας, καθώς και η ακριβής περιοχή που βρίσκονται και ο νομός στον οποίο ανήκουν.

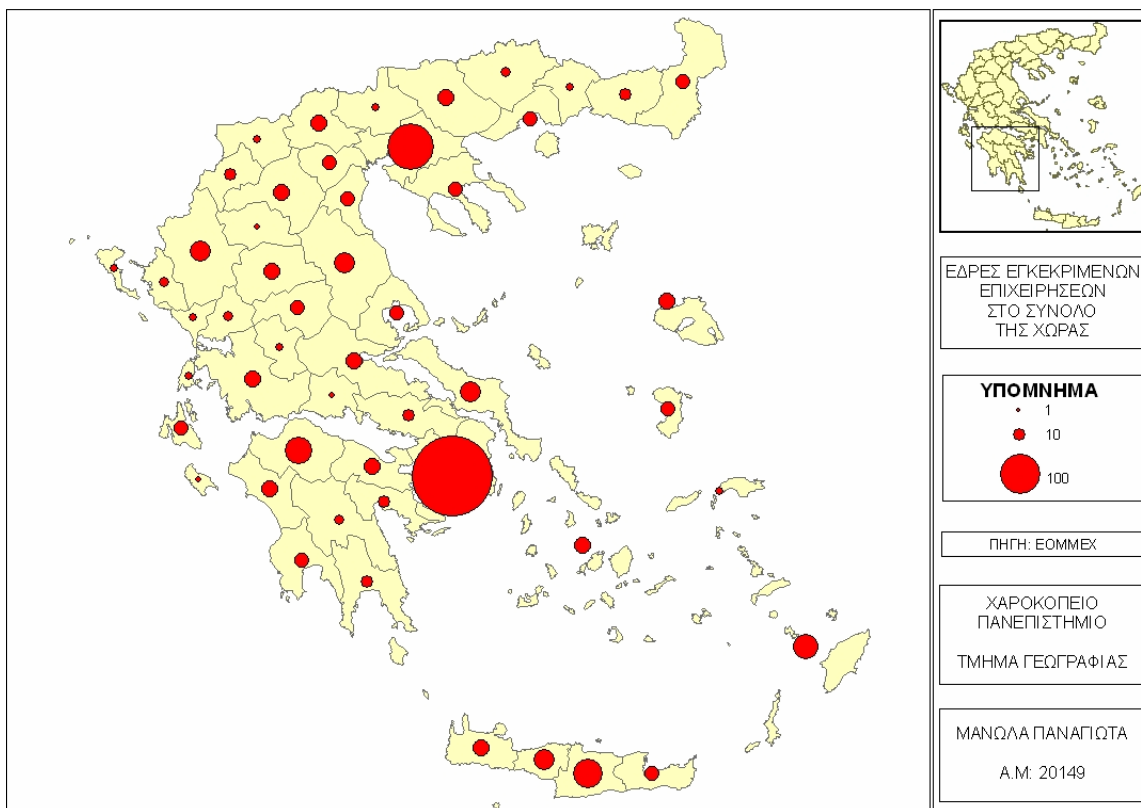
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.5

ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΠΕΡΙΟΧΗ	ΝΟΜΟΣ
ΠΑΣΣΑΛΗ ΜΑΡΙΑ	ΚΟΡΙΝΘΟΣ	ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ
ΚΑΣΤΡΑΝΤΑ ΟΛΓΑ	ΒΛΑΧΟΚΕΡΑΣΙΑ	ΑΡΚΑΔΙΑΣ
ΣΟΥΛΑ ΜΑΡΙΑ-ΣΑΞΙΩΤΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΟΕ	ΔΔ.ΧΟΤΑΣΙΑΣ ΟΙΤΥΛΟΥ	ΛΑΚΩΝΙΑΣ
ΠΕΤΜΕΖΑ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ & ΣΙΑ ΟΕ	ΠΕΡΑΧΩΡΑ ΛΟΥΤΡΑΚΙΟΥ	ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ
ΔΡΙΤΣΑ ΓΛΥΚΕΡΙΑ	ΣΙΚΥΩΝΟΣ ΚΙΑΤΟΥ	ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ
ΑΛΕΞΟΠΟΥΛΟΥ ΔΕΣΠΟΙΝΑ - ΜΟΥΣΤΟΓΙΑΝΝΗ	ΚΙΑΤΟ	ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ
ΞΥΔΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ	ΝΑΥΠΛΙΟ	ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ
ΜΙΧΟΠΟΥΛΟΥ ΚΥΡΙΑΚΗ	ΝΑΥΠΛΙΟ	ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ
ΤΣΑΜΟΥΡΓΚΕΛΗ ΕΛΕΝΗ & ΣΙΑ ΟΕ	ΠΑΝΑΡΙΤΗ ΜΗΔΕΙΑΣ	ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ
ΛΥΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ	ΠΕΤΑΛΙΔΙ	ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ
ΑΘΑΝΑΣΟΥΛΗ ΡΕΝΑΤΙΝΑ	ΚΡΥΟΝΕΡΙ ΝΕΜΕΑΣ	ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ
ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ	ΚΑΣΤΟΡΕΙΟ ΠΕΛΛΑΝΑΣ	ΛΑΚΩΝΙΑΣ
ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΑ	ΝΕΜΕΑ	ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ
ΚΟΚΚΑΛΙΑΡΗ ΒΑΣΙΛΙΚΗ 'LAUNDRY EXPRESS'	ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑ	ΛΑΚΩΝΙΑΣ
ΠΟΥΛΙΤΣΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ	Κ.ΑΣΣΟΣ (ΚΙΑΤΟ)	ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

ΜΑΚΡΗ ΧΡΙΣΤΙΝΑ	ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΗ	ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ
ΔΟΥΡΟΥ ΜΕΛΠΟΜΕΝΗ & ΣΙΑ ΟΕ	ΚΙΑΤΟ	ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ
ΔΑΛΑΜΑΓΚΑ ΕΥΓΕΝΙΑ	ΤΡΙΠΟΛΗ	ΑΡΚΑΔΙΑΣ
ΜΠΕΛΕΣΗ ΔΗΜΗΤΡΑ	ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑ	ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ
ΠΑΝΑΓΕΑ ΜΑΡΙΑ	ΑΓ.ΠΕΤΡΟΣ ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ	ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ
ΜΑΡΙΝΑΚΗ ΣΤΥΛΙΑΝΗ	ΚΑΛΑΜΑΤΑ	ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ
ΜΠΙΡΜΠΙΛΗ ΜΑΡΙΑ	ΚΡΑΝΙΔΙ	ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ
ΡΟΥΣΣΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ	ΛΟΥΤΡΑΚΙ	ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ
ΓΕΡΑΚΙΤΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΟΕ	ΚΡΑΝΙΔΙ	ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ
ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ ΒΑΡΒΑΡΑ BRINKMAN ΒΑΡΒΑΡΑ-ANNE	ΣΠΑΡΤΗ	ΛΑΚΩΝΙΑΣ
ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Α & ΓΚΟΡΙΤΣΑ Θ ΟΕ	ΜΕΛΛΙΣΙ	ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ
ΔΑΓΡΕ ΔΕΣΠΟΙΝΑ	ΤΡΙΠΟΛΗ	ΑΡΚΑΔΙΑΣ
ΤΣΟΥΡΟΥΝΗ ΜΑΡΙΓΙΑΝΝΑ	ΓΥΘΕΙΟ	ΛΑΚΩΝΙΑΣ
ΓΕΡΟΝΤΙΔΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ	ΣΠΑΡΤΗ	ΛΑΚΩΝΙΑΣ
ΚΑΛΑΧΑΝΗ ΕΛΕΝΗ & ΣΙΑ ΟΕ	ΚΟΡΙΝΘΟΣ	ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ
ΚΟΥΣΤΕΡΗ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ & ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΟΕ	ΚΙΑΤΟ	ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ
ΔΡΟΥΓΚΑ-ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΟΕ	ΠΟΡΤΟ ΧΕΛΙ ΕΡΜΙΟΝΗΣ	ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ
ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΑΡΙΑ	ΚΟΡΙΝΘΟΣ	ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ
ΣΤΑΥΡΟΥ ΣΩΤΗΡΙΑ	ΚΑΛΟΝΕΡΟ ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑΣ	ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ
ΡΟΖΟΛΗ ΧΡΥΣΟΒΑΛΑΝΤΟΥ ΕΙΡΗΝΗ	ΑΣΤΡΟΣ	ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ
ΚΑΡΔΑΡΗ ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΟΕ	ΑΡΚΑΔΙΑ	ΑΡΚΑΔΙΑΣ
ΜΑΝΙΑΤΑΚΟΥ ΕΥΔΟΚΙΑ	ΓΛΥΚΟΒΡΥΣΗ	ΛΑΚΩΝΙΑΣ
ΚΑΣΤΡΙΤΗ ΑΓΓΕΛΙΚΗ	ΣΠΑΡΤΗ	ΛΑΚΩΝΙΑΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΜΑΡΙΑ	ΛΟΥΤΡΑΚΙ	ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ
ΜΠΙΤΣΙΚΑΚΗ ΜΑΡΙΑ & ΚΩΣΤΕΑ ΔΗΜΗΤΡΑ ΟΕ	ΚΑΛΑΜΑΤΑ	ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ
ΚΟΛΟΒΟΥ ΔΗΜΗΤΡΑ & ΣΙΑ ΕΕ	ΣΠΑΡΤΗ	ΛΑΚΩΝΙΑΣ
ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ ΕΙΡΗΝΗ	ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑ	ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ
ΝΙΚΟΛΕΤΤΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΑ	ΣΠΑΡΤΗ	ΛΑΚΩΝΙΑΣ
ΖΑΧΟΛΙΤΙΚΑ ΝΕΡΑ ΕΠΕ	ΕΥΡΩΣΤΙΝΗ	ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ
ΣΟΥΛΕΛΕ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ	ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑ	ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ
ΖΕΡΒΑ ΒΑΣΙΛΙΚΗ	ΚΑΛΑΜΑΤΑ	ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ
ΡΑΖΕΝΑ-RAZENA D ΕΕ	ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑ	ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ
ΚΑΡΩΝΗ ΜΑΡΙΑ ΤΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ	ΤΡΙΠΟΛΗ	ΑΡΚΑΔΙΑΣ
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΜΑΡΙΑ	ΚΑΛΑΜΑΤΑ	ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ
ΚΑΡΑΘΑΝΑΣΗ ΙΩΑΝΝΑ	ΔΗΜΟΣ ΒΟΧΑΣ	ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ
ΜΠΙΝΙΑΡΗ Α & ΣΤΑΜΑΤΙΟΥ Κ ΟΕ	ΚΟΡΙΝΘΟΣ	ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ
ΚΥΡΙΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑ	ΔΗΜΟΣ ΑΣΣΟΥ ΛΕΧΑΙΟΥ	ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ
ΠΟΥΛΟΠΟΥΛΟΥ ΑΓΓΕΛΙΚΗ	ΧΙΛΙΟΧΩΡΙ	ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ
ΠΑΠΑΚΥΡΙΑΚΟΥ ΠΑΝΑΓΟΥΛΑ	ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ	ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ
	ΚΙΑΤΟ	ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ
ΚΑΤΣΟΥΛΑΚΟΣ DUSICA & ΚΑΤΣΟΥΛΑΚΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΚΑΛΑΜΑΤΑ	ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ
ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ ΟΕ	ΑΡΓΟΣ	ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ

Πηγή :ΕΟΜΜΕΧ

ΧΑΡΤΗΣ 2

4.4 ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Μελετώντας τον πίνακα 4.6 παρατηρούμε ότι ο υψηλότερος προϋπολογισμός δαπανήθηκε στο Νομό Μεσσηνίας στον οποίο αντιστοιχεί και το μεγαλύτερο μέσο ύψος επενδυτικού σχεδίου (77.611 ευρώ). Ακολουθεί ο Νομός Λακωνίας, ενώ ο νομός με το χαμηλότερο προϋπολογισμό είναι ο Νομός Κορίνθου, κάτι το οποίο δεν είναι αναμενόμενο εφόσον, όπως έχουμε ήδη αναφέρει, ο Νομός Κορινθίας είναι ο νομός με τις περισσότερες εγκεκριμένες έδρες επιχειρήσεων (βλ. πίνακα 4.3). Την ίδια στιγμή παρατηρούμε ότι στο Νομό Αρκαδίας, ο οποίος έχει τις λιγότερες έδρες εγκεκριμένων επιχειρήσεων, αντιστοιχεί μέσο ύψος επενδυτικού σχεδίου που αγγίζει τα 57.896 ευρώ, δηλαδή σχεδόν διπλάσιο από αυτό που αντιστοιχεί στο Νομό Κορινθίας. Επομένως θα περίμενε κανείς ο προϋπολογισμός που έχει εγκριθεί για τον κάθε νομό να είναι ανάλογος με τον αριθμό των εγκεκριμένων επιχειρήσεων του νομού αλλά κάτι τέτοιο δεν ισχύει.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.6

ΝΟΜΟΙ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	ΜΕΣΟ ΥΨΟΣ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ
ΚΟΡΙΝΘΟΥ	236.876	29609,5
ΑΡΚΑΔΙΑΣ	289.481	57896,2
ΛΑΚΩΝΙΑΣ	617.446	68605,11
ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ	455.752	50639,11
ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	1.008.955	77611,92

Πηγή :ΕΟΜΜΕΧ

Οι πιο μεγάλες πόλεις στις οποίες έχουν εγκριθεί επιχειρηματικά σχέδια είναι η Καλαμάτα, η Κυπαρισσία, η Σπάρτη, η Κόρινθος, το Ναύπλιο και το Λουτράκι.

Το ύψος του προϋπολογισμού που αντιστοιχεί στο σύνολο της χώρας ανέρχεται στα 81.493.150 ευρώ και το ποσό που αναλογεί στην περιφέρεια Πελοποννήσου ανέρχεται στα 2.608.510 ευρώ. Μελετώντας τον πίνακα 4.7 παρατηρούμε γύρω από τα μεγάλα αστικά κέντρα συγκεντρώνεται και ο μεγαλύτερος προϋπολογισμός. Για παράδειγμα στο Νομό Αττικής αντιστοιχεί προϋπολογισμός που ανέρχεται στα 26.611.859 ευρώ δηλαδή σχεδόν το 1/4 του συνολικού προϋπολογισμού της χώρας και στο Νομό Θεσσαλονίκης αντιστοιχεί προϋπολογισμός του ύψους των 9.304.336 ευρώ.

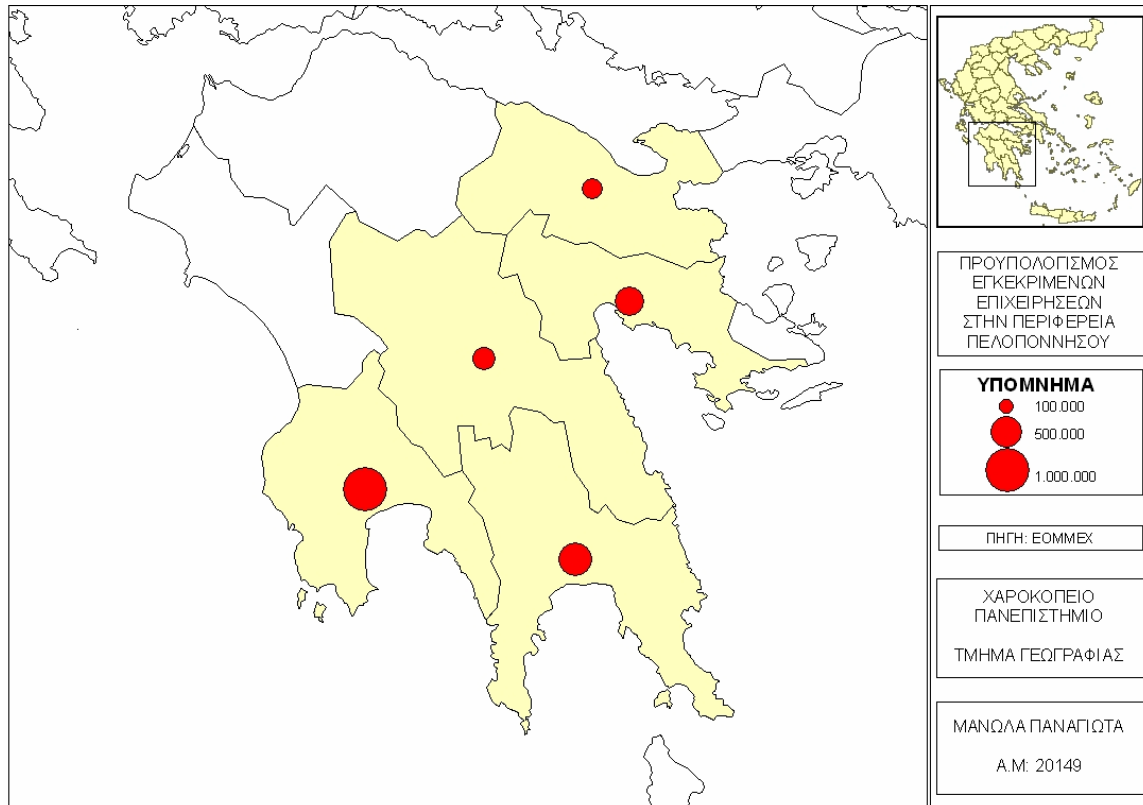
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.7

ΝΟΜΟΙ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	ΜΕΣΟ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ	ΥΨΟΣ
ΔΡΑΜΑΣ	283.929	40.561,29	
ΡΟΔΟΠΗΣ	465.296	58.162,00	
ΕΒΡΟΥ	859.810	78.164,55	
ΞΑΝΘΗΣ	327.716	81.929,00	
ΚΑΒΑΛΑΣ	825.071	68.755,92	
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	1.900.373	76.014,90	
ΑΡΤΑΣ	497.277	71.039,57	
ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	500.277	83.379,50	
ΠΡΕΒΕΖΑΣ	399.360	99.840,00	
ΧΙΟΥ	577.167	52.469,73	
ΛΕΣΒΟΥ	1.295.178	71.954,33	
ΣΑΜΟΥ	244.693	61.173,25	
ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ	377.116	94.279,00	
ΒΟΙΩΤΙΑΣ	1.162.086	77.472,42	
ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ	634.892	63.489,20	
ΕΥΒΟΙΑΣ	1.948.373	72.161,97	
ΦΩΚΙΔΑΣ	209.649	104.824,50	
ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ	630.114	48.470,31	
ΛΕΥΚΑΔΑΣ	232.141	46.428,20	
ΖΑΚΥΝΘΟΥ	110.179	55.089,50	
ΚΕΡΚΥΡΑΣ	324.612	81.153,00	
ΛΑΡΙΣΗΣ	1.847.468	68.424,75	
ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	832.850	69.404,17	
ΤΡΙΚΑΛΩΝ	1.373.248	80.779,29	
ΚΑΡΔΙΤΣΗΣ	858.543	78.049,36	
ΚΥΚΛΑΔΩΝ	843.751	56.250,07	
ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ	2.502.842	67.644,37	
ΚΟΖΑΝΗΣ	909.306	60.620,40	
ΦΛΩΡΙΝΑΣ	163.432	40.858,00	
ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	736.288	73.628,80	
ΓΡΕΒΕΝΩΝ	123.630	61.815,00	
ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	784.815	71.346,82	
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	9.304.336	68.414,23	
ΣΕΡΡΩΝ	1.206.988	70.999,29	

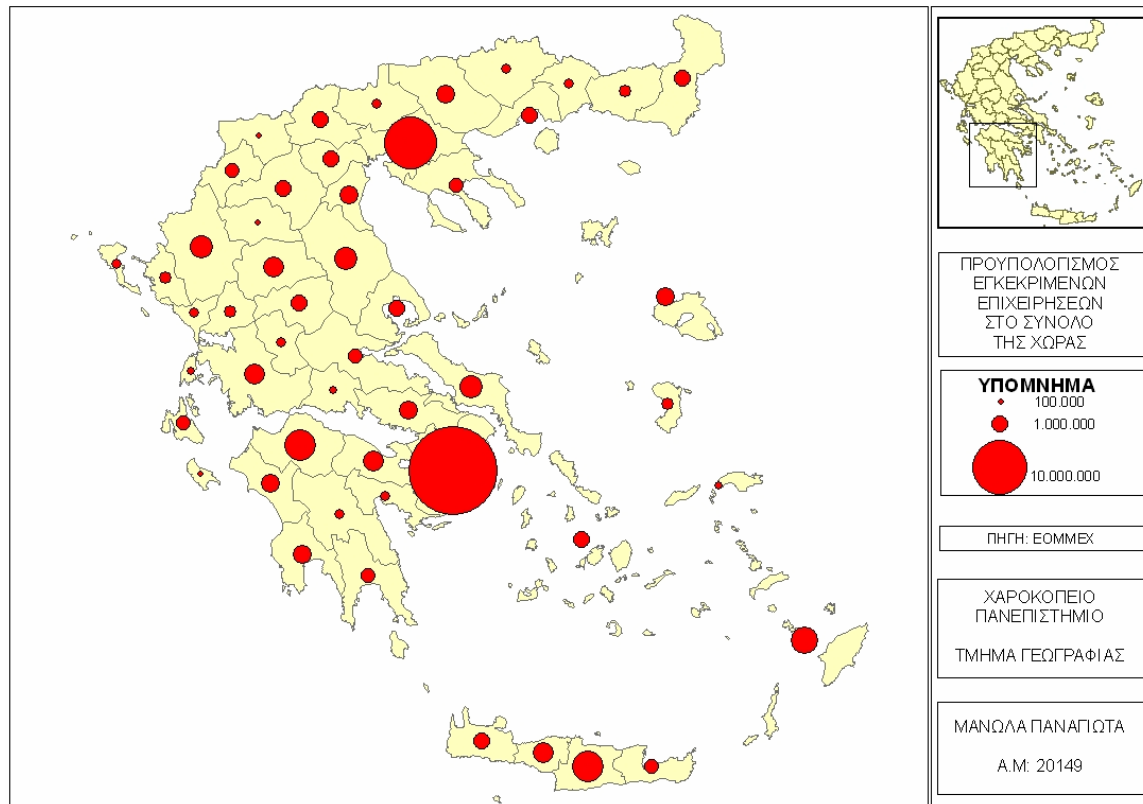
ΠΙΕΡΙΑΣ	1.158.496	89.115,10
ΗΜΑΘΙΑΣ	833.450	69.454,17
ΚΙΛΚΙΣ	376.521	75.304,20
ΠΕΛΛΑΣ	1.052.842	70.189,47
ΑΧΑΪΑΣ	3.230.780	75.134,42
ΗΛΕΙΑΣ	1.076.571	59.809,48
ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	1.479.356	77.860,82
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	3.268.249	65.364,98
ΡΕΘΥΜΝΗΣ	1.585.093	56.610,47
ΧΑΝΙΩΝ	943.313	55.489,00
ΛΑΣΙΘΙΟΥ	717.719	59.809,92
ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	1.334.258	70.224,13
ΑΡΚΑΔΙΑΣ	320.698	45.814,00
ΛΑΚΩΝΙΑΣ	677.448	61.586,18
ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ	385.359	55.051,29
ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	1.148.333	88.333,31
ΑΤΤΙΚΗΣ	26.611.859	67.371,79

Πηγή :ΕΟΜΜΕΧ

ΧΑΡΤΗΣ 3

ΧΑΡΤΗΣ 4

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 : ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

5.1 Συμπεράσματα- παρατηρήσεις

Με την ολοκλήρωση της μελέτης μας σχετικά με την ενίσχυση της γυναικείας επιχειρηματικότητας παρατηρούμε ότι πρόκειται για ένα φαινόμενο το οποίο βρίσκεται σε έξαρση τα τελευταία χρόνια σε παγκόσμιο επίπεδο. Πολλές είναι οι διαφορές που εντοπίζονται όσον αφορά την κατάσταση της γυναικείας επιχειρηματικής δράσης ανάλογα με τη χώρα την οποία μελετάται το φαινόμενο. Τα στατιστικά στοιχεία που διαθέτουμε και οι σχετικές μελέτες δείχνουν ότι υπάρχουν τεράστιες διαφορές στον τρόπο που αντιμετωπίζεται η γυναικεία επιχειρηματικότητα στις ανεπτυγμένες χώρες από ότι στις αναπτυσσόμενες.

Παρατηρούμε ότι στις ανεπτυγμένες κοινωνίες όπως είναι οι ΗΠΑ, ο Καναδάς, η Αυστραλία, οι Σκανδιναβικές χώρες, και διάφορες άλλες, δίνεται στις γυναίκες η ευκαιρία να ασκήσουν τα δικαιώματά τους, υπάρχουν αρκετές διευκολύνσεις με τη μορφή επιδομάτων, φορολογικών ελαφρύνσεων, πιο ευέλικτα ωράρια, κοινωνική μέριμνα για την φροντίδα των παιδιών και πολλά άλλα όσον αφορά τη γυναικεία επιχειρηματική δράση. Γενικότερα στις ανεπτυγμένες χώρες τα τελευταία χρόνια είναι έντονη η προσπάθεια που γίνεται για την ορθή και ισότιμη αντιμετώπιση των γυναικών στις επιχειρηματικές δραστηριότητες.

Από την άλλη πλευρά στις λιγότερο αναπτυσσόμενες χώρες και ειδικότερα στις μουσουλμανικές χώρες, συχνά οι γυναίκες δεν είναι σε θέση να κάνουν χρήση των ατομικών τους δικαιωμάτων πόσο μάλλον να ξεκινήσουν επιχειρηματική δράση. Σε κοινωνίες όπως αυτές η θέση της γυναίκας είναι αρκετά υποβαθμισμένη και η πιθανή έναρξη επιχειρηματικής δράσης από γυναίκες δύσκολα θα υποστηριχτεί από αρμόδιους φορείς και σχετικά προγράμματα.

Σε ευρύτερο πλαίσιο διαπιστώθηκε ότι οι γυναίκες επιχειρηματίες έρχονται αντιμέτωπες με πολλών ειδών εμπόδια όταν έρθει η στιγμή που θα αποφασίσουν να ξεκινήσουν επιχειρηματική δράση. Οι προσωπικές τους επιθυμίες αντικρούονται με τα κοινωνικά στερεότυπα και εμπόδια. Δεν είναι εύκολο να διαχειριστούν τον προσωπικό τους χρόνο και να τον μοιράσουν ανάμεσα στο χώρο της οικογένειας και αυτόν της απασχόλησης. Οι ώρες που απαιτούνται για μια γυναίκα από τον χώρο της οικογένειας είναι πολλές καθώς είναι υπεύθυνες για την ανατροφή των παιδιών και το

χώρο του σπιτιού. Από την άλλη οι γυναίκες επιχειρηματίες δεν έχουν ούτε σταθερές ώρες εργασίας ούτε σταθερές αμοιβές και έτσι είναι λογικό αυτή η κατάσταση να δημιουργεί ανασφάλειες και αμφιβολίες στις γυναίκες όσον αφορά την έναρξη επιχειρηματικής δράσης.

Ένα άλλο σημαντικό εμπόδιο που οι γυναίκες πρέπει να υπερβούν είναι η εξασφάλιση του χρηματικού κεφαλαίου. Η πρόσβαση των γυναικών στη χρηματοδότηση δεν είναι τόσο εύκολη υπόθεση από τη στιγμή που το φύλο τους δεν διευκολύνει τη συνεργασία τους με τον τραπεζικό τομέα, ο οποίος συχνά εμφανίζεται επιφυλακτικός ως προς την έγκριση χρηματοδότησης σε γυναίκες επιχειρηματίες. Παράλληλα, η γυναίκα επιχειρηματίας άπαξ και καταφέρει να διεισδύσει στους επιχειρηματικούς κύκλους θα πρέπει να είναι ικανή να αντιμετωπίσει τις επιφυλακτικές και αρνητικές συμπεριφορές άλλων στελεχών, κυρίως ανδρών, οι οποίες προέρχονται από κοινωνικά στερεότυπα.

Επομένως οι γυναίκες, παρόλο τις αλλαγές που έχουν συμβεί, δεν αντιμετωπίζονται ισότιμα στον εργασιακό και επιχειρηματικό χώρο. Δεν είναι εύκολη η είσοδος τους στην επιχειρηματική δραστηριότητα, η πρόσβαση τους στη δανειοληψία και ταυτόχρονα διαφορετική είναι και η αντιμετώπιση που δέχονται από το φορολογικό σύστημα, τις δημόσιες υπηρεσίες και τους συνδικαλιστικούς φορείς.

Παρόλα αυτά δεν είναι δυνατό αγνοήσουμε τις αλλαγές που έχουν πραγματοποιηθεί στον τομέα της γυναικείας επιχειρηματικότητας και τις οποίες μαρτυρούν οι αριθμοί. Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται δυναμική είσοδος των γυναικών στο εργατικό δυναμικό της χώρας, ολοένα και αυξανόμενη συμμετοχή των γυναικών στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό και η αντίστοιχη μείωση τους στον οικονομικά μη ενεργό πληθυσμό.

Ωστόσο αν θέλουμε να μιλάμε για πραγματική ισότητα των δυο φύλων, όλα τα παραπάνω εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες στην προσπάθεια τους να ξεκινήσουν επιχειρηματική δράση θα έπρεπε να εκλείπουν και να ισχύουν οι ίδιοι κανόνες σε όλους τους επιχειρηματικούς τομείς τόσο για τους άνδρες όσο και για τις γυναίκες.

Επιπλέον μελετώντας τα διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία και τις διάφορες μελέτες που έχουν πραγματοποιηθεί σχετικά με τη γυναικεία επιχειρηματική δράση συμπεραίνεται ότι η ανάγκη να ενισχυθεί η γυναικεία επιχειρηματική δράση είναι επιτακτική. Πολλοί είναι οι λόγοι που συντελούν σε αυτό και έχουν εντοπιστεί μελετώντας τα διαθέσιμα στοιχεία. Ο σημαντικότερος είναι ότι έχει παρατηρηθεί ότι

με την αύξηση της συμμετοχής των γυναικών στην επιχειρηματικότητα υπάρχει και αντίστοιχη μείωση της ανεργίας και ταυτόχρονα αυξάνονται τα ποσοστά της απασχόλησης των γυναικών στο εργατικό δυναμικό. Το γεγονός αυτό είναι πολύ σημαντικό γιατί έτσι αξιοποιούνται πλήρως οι ικανότητες του πληθυσμού και βελτιώνονται οι συνθήκες ζωής της κάθε χώρας.

Όταν μελετήσαμε τις συνθήκες που επικρατούν στην Ελλάδα παρατηρήσαμε ότι όλα όσα αναφέρθηκαν παραπάνω ισχύουν και στην περίπτωση της Ελλάδας και μάλιστα σε μεγάλο βαθμό. Αυτό σημαίνει ότι οι άντρες υπερισχύουν των γυναικών όσον αφορά την πρόσβαση τους στον τομέα της εκπαίδευσης και στον τομέα της απασχόλησης. Αντίστοιχα το ποσοστό των ανέργων γέρνει σαφώς προς το μέρος των γυναικών συγκρινόμενο με αυτό των ανδρών. Η πρόσβαση των γυναικών σε ανώτερα επαγγέλματα είναι εξαιρετικά δύσκολη και συχνά έρχονται αντιμέτωπες με τον κλασσικό διαχωρισμό που κατανέμει τα επαγγέλματα σε αντρικά και γυναικεία και που σε κάποιο βαθμό εξακολουθεί να υπάρχει στην Ελλάδα. Την ίδια στιγμή οι γυναίκες πρέπει να συμβιβαστούν με το διαχωρισμό που υπάρχει στις αμοιβές των ανδρών από τις αμοιβές των γυναικών αλλά και στα ωράρια εργασίας τα οποία διαφέρουν ανάλογα με το φύλο.

Όταν προσπαθήσαμε να μελετήσουμε τη φυσιογνωμία της Περιφέρειας Πελοποννήσου διαπιστώσαμε ότι πρόκειται για μια περιφέρεια που χαρακτηρίζεται από αρκετές αδυναμίες. Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Περιφέρειας παρόλη τη θετική του εξέλιξη παραμένει χαμηλό, αν και έχει παρατηρηθεί ότι ο ρυθμός μεταβολής του Ακαθάριστου Προϊόντος της Περιφέρειας είναι υψηλότερος από αυτόν της χώρας, κάτι που φανερώνει και τους έντονους ρυθμούς ανάπτυξης της Περιφέρειας τα τελευταία χρόνια. Παρατηρήθηκε ότι οι γυναίκες επιχειρηματίες απορροφούνται ευκολότερα σε δραστηριότητες του τριτογενή τομέα, του οποίου σημαντική είναι η αύξηση συμμετοχής του στο ΑΕΠ της Περιφέρειας, ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια.

Εξετάζοντας το ρυθμό μεταβολής του πληθυσμού διαπιστώσαμε την πληθυσμιακή αποδυνάμωση που παρουσιάζει η Περιφέρεια Πελοποννήσου και ανακαλύψαμε τις ενδοπεριφερειακές ανισότητες που υπάρχουν. Για παράδειγμα υπάρχουν νομοί όπως αυτός της Κορίνθου ή της Αργολίδας όπου παρουσιάζουν ρυθμούς μεταβολής του πληθυσμού υψηλότερους από τους υπόλοιπους νομούς και έντονο αναπτυξιακό δυναμισμό.

Σχετικά με την εξέλιξη της ανεργίας παρατηρήσαμε ότι η ανεργία των γυναικών μειώνεται αλλά εξακολουθεί το ποσοστό των ανέργων γυναικών στην Περιφέρεια να

είναι διπλάσιο από αυτό των ανδρών. Κατά συνέπεια η έναρξη γυναικείας επιχειρηματικής δράσης θα συνέβαλλε στη μείωση των ποσοστών της γυναικείας ανεργίας αλλά και της ανεργίας γενικότερα καθώς θα δημιουργούσε πολλές νέες θέσεις εργασίας.

Στη μελέτη μας σχετικά με τα χαρακτηριστικά του πληθυσμού που αφορούν την ηλικία και το επίπεδο εκπαίδευσης διαπιστώσαμε αρκετές διαφοροποιήσεις μεταξύ των δυο φύλων. Αρχικά στην Περιφέρεια Πελοποννήσου οι άνδρες υπερτερούν των γυναικών και οι γυναίκες υπερτερούν των ανδρών μόνο μετά την ηλικία των 64 ετών, κάτι το οποίο δεν ισχύει και για το σύνολο της Ελλάδας όπου σε αυτή την περίπτωση οι γυναίκες πλειονηθούν έναντι των ανδρών. Παράλληλα συμπεράναμε πως η αναλογία ανδρών και γυναικών σχετικά με το μορφωτικό επίπεδο κλίνει προς το μέρος των ανδρών. Μεγαλύτερο είναι το ποσοστό των ανδρών που φτάνει στις ανώτερες βαθμίδες εκπαίδευσης από ότι αυτό των γυναικών, μολοταύτα το ποσοστό των γυναικών που αντιστοιχεί στις ανώτερες βαθμίδες εκπαίδευσης ολοένα και αυξάνεται τα τελευταία χρόνια.

Όταν εστιάσαμε στο πρόγραμμα ενίσχυσης της γυναικείας επιχειρηματικότητας και μελετήσαμε τις παραμέτρους του διαπιστώσαμε ότι πρόκειται για μια προσπάθεια που μπορεί να συνεισφέρει ουσιαστικά στην ενίσχυση της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Αρχικά μελετώντας την χωρική κατανομή των εγκεκριμένων επιχειρήσεων στο σύνολο της χώρας συμπεράναμε ότι οι περισσότερες εγκρίσεις από το πρόγραμμα έχουν δοθεί σε επιχειρήσεις που χωροθετούνται γύρω από μεγάλα αστικά κέντρα, με τη μεγαλύτερη συγκέντρωση να παρατηρείται γύρω από τα μεγάλα αστικά συγκροτήματα της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης, και γενικότερα γύρω από τις πρωτεύουσες των νομών.

Όταν επικεντρωθήκαμε στην Περιφέρεια Πελοποννήσου και στην εφαρμογή του Προγράμματος παρατηρήσαμε ότι και σε αυτήν την περίπτωση οι περισσότερες εγκρίσεις έχουν δοθεί σε επιχειρήσεις που βρίσκονται γύρω από μεγάλες πόλεις της Περιφέρειας όπως είναι η Καλαμάτα, η Σπάρτη, η Κόρινθος και άλλες. Η έναρξη αυτών των επιχειρήσεων θα δημιουργούσε αρκετές νέες θέσεις εργασίας και έτσι θα συνέβαλλε στη μείωση της ανεργίας της Περιφέρειας. Επίσης όπως κάθε νέα δραστηριότητα θα μπορούσε να προσελκύσει περισσότερο πληθυσμό γύρω από την έδρα της κάθε επιχείρησης με αποτέλεσμα την πληθυσμιακή ενδυνάμωση των περιοχών η οποία θα μπορέσει να οδηγήσει και στην οικονομική τόνωση της Περιφέρειας.

5.2 Προτάσεις για την ενίσχυση της γυναικείας επιχειρηματικότητας

Αρχικά το πρώτο το οποίο πρέπει να εκλείψει για να τονωθεί η δράση της γυναικείας επιχειρηματικότητας είναι όλες αυτές οι προκαταλήψεις που υπάρχουν και λειτουργούν αποθαρρυντικά ως προς τη γυναικεία δραστηριότητα. Πρέπει να βρεθούν κίνητρα έτσι ώστε οι συμπεριφορές που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες μέσα στον εργασιακό χώρο να είναι λιγότερο επιφυλακτικές και ταυτόχρονα περισσότερο ελαστικές.

Το αμέσως επόμενο στοιχείο το οποίο χρίζει προσοχής για να αναπτυχθεί η γυναικεία επιχειρηματικότητα είναι η σωστή πληροφόρηση και η εύκολη πρόσβαση των γυναικών σε αυτή. Το ζήτημα της πληροφόρησης είναι ένα καίριο σημείο γιατί και οι γυναίκες επιχειρηματίες έχουν δικαίωμα να γνωρίζουν τις επαγγελματικές ευκαιρίες που τους αναλογούν, τα ατομικά τους δικαιώματα ή ακόμα και τα διάφορα επιχειρησιακά προγράμματα που απευθύνονται σε αυτές.

Την ίδια στιγμή πιο προσβάσιμη και πιο συνεργάσιμη θα πρέπει να είναι η αντιμετώπιση που δέχονται οι γυναίκες από τις Τράπεζες και γενικότερα από το δανειοληπτικό σύστημα. Οι προκαταλήψεις που γενικά υπάρχουν σε μεγάλο βαθμό και που έχουν να κάνουν με το αν οι γυναίκες σαν επιχειρηματίες είναι ικανές να αντεπεξέλθουν απέναντι στους ενδεχόμενους επιχειρηματικούς κινδύνους που θα προκύψουν ή ακόμα και στο κατά πόσο μπορούν να ασκήσουν με ασφάλεια επιχειρηματική δραστηριότητα, θα πρέπει να περιοριστούν έτσι ώστε να δίνεται και σε αυτές η πιστοληπτική δυνατότητα και να διευκολύνεται η έναρξη της επιχείρησης τους.

Ταυτόχρονα, η γυναικεία επιχειρηματικότητα είναι ένας τομέας που είναι δυνατό και πρέπει να τονώνεται οικονομικά και να χρηματοδοτείται από κρατικά προγράμματα. Για την ορθή και αποτελεσματική εφαρμογή αυτών των προγραμμάτων, ζωτικής σημασίας είναι να λαμβάνονται υπόψη εκ των προτέρων οι συνθήκες της συγκεκριμένης χώρας για την οποία έχει σχεδιαστεί το εκάστοτε πρόγραμμα, έτσι ώστε και οι γυναίκες να είναι δυνατό να ακολουθήσουν το σχηματισμό του και να μπορούν να κατανοήσουν τις παραμέτρους και τα κριτήρια του προγράμματος.

Εν συνεχεία, αναμφίβολα θα πρέπει να δίδονται ίσες ευκαιρίες επαγγελματικής καταξίωσης τόσο σε άνδρες όσο και σε γυναίκες. Στις μέρες μας πλέον οι γυναίκες εμφανίζονται ικανότητες στο να διοικούν ανώτερες διοικητικές θέσεις από τη στιγμή που το μορφωτικό τους επίπεδο έχει διευρυνθεί και η κατάρτιση τους είναι κατά πολύ πιο εμπλουτισμένη από ότι ήταν τα παλαιότερα χρόνια.

Παράλληλα, δε θα πρέπει να αγνοείται και το γεγονός ότι για να ξεκινήσει μια γυναίκα επιχειρηματική δράση απαραίτητη προϋπόθεση είναι να γίνει αντιληπτός από τους αρμόδιους φορείς ο δισυπόστατος ρόλος της σαν επιχειρηματίας και σαν μητέρα που είναι υπεύθυνη για την ανατροφή των παιδιών και τη συντήρηση του σπιτιού. Κατά συνέπεια θα πρέπει να εκλείψουν φαινόμενα όπως αυτά της απλήρωτης εργασίας ή των εξαντλητικών και μη ελεγχόμενων ωραρίων που πολλές φορές εξαρτώνται και δημιουργούνται καθαρά και μόνο από το φύλο. Αντίστοιχα θα πρέπει να υπάρξει κοινωνική μέριμνα και οι κατάλληλες κοινωνικές υποδομές που θα υποστηρίζουν τη φροντίδα των μελών των οικογενειών. Ακόμα θα πρέπει όλα αυτά τα επιδόματα που προορίζονται για τις γυναίκες, όπως επιδόματα γάμου και παιδιών, να τους παρέχονται κανονικά όπως ορίζει ο νόμος και να μη τα στερούνται εξαιτίας του φύλου τους.

Επίσης εκείνο που θα διευκόλυνε σε μεγάλο βαθμό την παρακολούθηση της κατάστασης στον τομέα που αφορά την επιχειρηματικότητα των γυναικών, είναι η ύπαρξη περισσότερων στατιστικών δεδομένων που αφορούν καθαρά τη γυναικεία επιχειρηματική δράση, όπως για παράδειγμα η είσοδος των γυναικών στις επιχειρήσεις, οι κλάδοι τους οποίους προτιμούν, οι ετήσιες απολαβές τους, και άλλα πολλά τα οποία θα βοηθούσαν στον να εντοπιστούν τα τρωτά σημεία της δράσης τους και θα διευκολυνόταν η επίλυση τυχών προβλημάτων που αντιμετωπίζουν.

Τέλος ένα πολύ σημαντικό στοιχείο είναι ότι οποιαδήποτε προσπάθεια γίνεται για την ενίσχυση της γυναικείας επιχειρηματικότητας θα πρέπει να εφαρμόζεται τόσο στο δημόσιο αλλά και στον ιδιωτικό τομέα, για να μπορούν όλο και περισσότερες γυναίκες να κάνουν χρήση των διευκολύνσεων που έχουν προβλεφθεί για αυτές.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ανθοπούλου,Θ., Γιδαράκου,Ι., Δημοπούλου,Ε., Καζακόπουλος,Λ., Σκεμπέρη,Δ., Σκορδίλη,Σ., Στρατηγάκη,Μ.,(2005)«*Επιχειρηματικότητα Γυναικών, Όψεις ιδιοκτησίας και διοίκησης*»,Αθήνα : Gutenberg.
- ΚΕΘΙ (Ιούνιος 2004), Ντερμανάκης,Ν., «*Το εύρος της γνάμνης οροφής σε επλεγμένους κλάδους στην Ελλάδα*».
- Νάζου,Δ., «*Γυναίκες και εργασία στην Ελλάδα: Παρουσίαση και σχολιασμός της βιβλιογραφίας με έμφαση στις κοινωνικές επιστήμες*».
- Κράτσα,Ρ., «*Έτσι θα ενισχυθεί η θέση μας στην Ελλάδα*», Ημερήσια,16/12/2003.
- Πιπερόπουλου,Π., «*Απούσα η γυναίκα επιχειρηματίας στην Ελλάδα*», Ημερησία,07/09/2003.
- Τσακίρη,Τ., «*Δουλειές για γυναίκες*», Το Βήμα,24/09/2000.
- Κτενάς,Σ., «*Ποιες γυναίκες επιδοτούνται για μπίζνες*», Το Βήμα,01/11/1998.
- Τσακίρη,Τ., «*Οι μπίζνες ταιριάζουν στις γυναίκες αν...*», Το Βήμα,07/01/2001.
- Σχοινά,Α., «*Ευκαιρίες για γυναίκες με πολλές φιλοδοξίες*», Το Βήμα,27/09/1998.
- Αρτινοπούλου,Β., «*Η γυναικεία επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα σήμερα και ο ρόλος του ΚΕΘΙ*»,29/05/2004.
- «*Η γυναικεία επιχειρηματικότητα είναι κλειδί γνώσης και ανάπτυξης*», Εξπρές,14/12/2001.
- «*Η γυναικεία επιχειρηματικότητα ανθεί στις ΗΠΑ*», Το Βήμα,08/04/2001.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- OECD (26-27 November,2001), «*Issue related to statistics on women's entrepreneurship workshop on firm-level statistics*» : OECD publications.
- OECD (3-5 June,2004), «*Women's entrepreneurship: issues and policies*»,Instabul,Turkey: OECD publications.
- United Nations Headquarters (29 April,2003), «*Women in entrepreneurship*».
- EKKE (National Centre for Social Research) (August,2000), «*The division of paid and unpaid work in Greece*»,Athens.

ΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ

- www.ert.gr/eu/Pronomia_EE_News.asp?id=12894catid=Pronomia
(29/05/2003)
- www.helsinki.fi/science/xantippa (16/02/2004)
- www.istoselides.gr/economy (29/05/2004)
- www.kethi.gr/greek/statistika/index.htm (20/01/2006)
- www.oecd.org/country/0,3021,en_33873108_33873421_1_1_1_1_1,00.html
(20/01/2006)
- www.acci.gr/bie/geaegyn.htm (13/02/2006)
- www.gge.gr/7/sub.asp?774 (13/02/2006)
- www.infopeloponnisos.gr (14/03/2006)

- [http://www.peloponnisos.gr/Documents/perifereia/XAPTHΣ%20KATA%20KΕΦΑΛΗ%20ΑΕΠ%20\(ΜΑΔ\)%202001.doc](http://www.peloponnisos.gr/Documents/perifereia/XAPTHΣ%20KATA%20KΕΦΑΛΗ%20ΑΕΠ%20(ΜΑΔ)%202001.doc) (14/03/2006)
- www.angelfire.com/ab3/GIANNNO/mme/regionalpress.htm (16/03/2006)
- www.diasnews.com/topikostypos.htm (19/03/2006)
- www.disabled.gr/lib/?p=7299 (07/04/2006)
- www.economics.gr (12/05/2006)
- www.statistics.gr (25/05/2006)
- www.eommex.gr (02-24/09/2006)

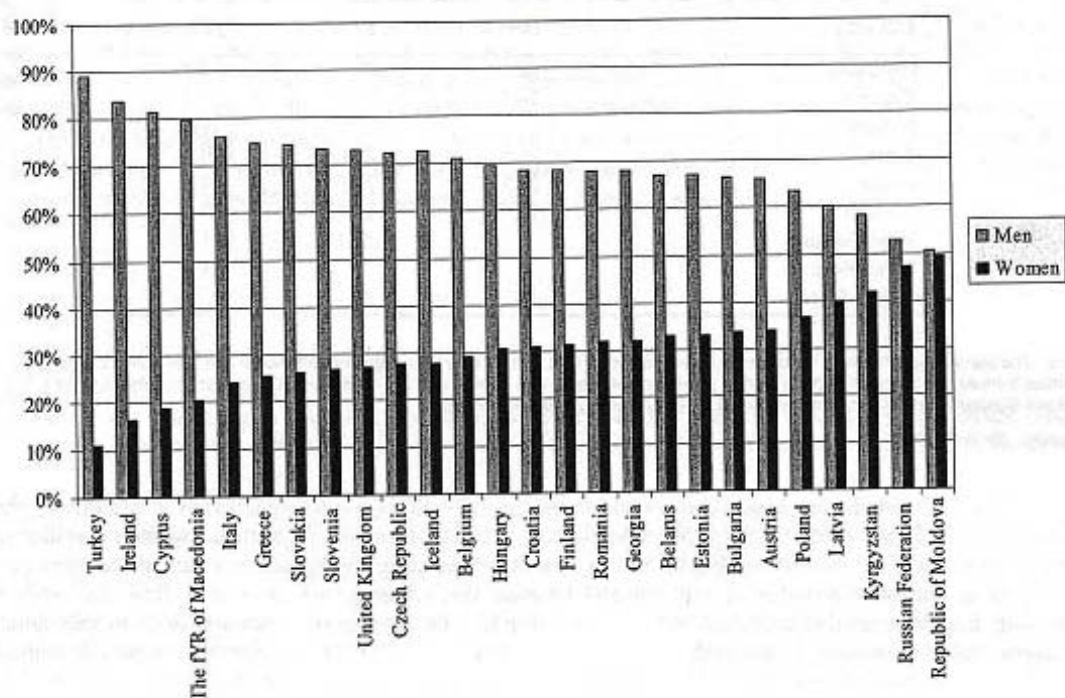
■ **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ**

Κατάσταση απασχόλησης των γυναικών κατά επίπεδο εκπαίδευσης.

	ΣΥΝΟΛΟ	Εργατικό Δυναμικό	Απασχολούμενοι	Άνεργοι	Μη ενεργοί
ΣΥΝΟΛΟ	4652816	1682402	1415076	267326	2970414
Διδακτορικό ή Μεταπτυχιακός τίτλος	6000	5396	4945	451	604
Πτυχίο Ανωτάτων Σχολών	346710	266469	236705	29764	80241
Φοίτηση σε ΑΕΙ(τουλαχ. 1 χρόνο) αλλά δεν πήρε πτυχίο	2643	848	589	259	1795
Πτυχίο Ανώτερης Τεχν.Επαγ. Εκπαίδευσης	220079	171361	133764	37597	48718
Απολυτήριο Μέσης Εκπαίδευσης	1137779	497824	386714	111110	639955
Απολυτήριο 3-ταξ Μέσης Εκπαίδευσης	501702	130046	101127	28919	371656
Απολυτήριο Δημοτικού	1828515	529362	475725	53638	1299153
Μερικές τάξεις Δημοτικού	376876	54097	51406	2692	322778
Δε πήγε καθόλου σχολείο	232513	26997	24101	2896	205515

ΠΗΓΗ : ΚΕΘΙ

ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΝΔΡΕΣ ΕΡΓΟΔΟΤΕΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΜΕ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥΣ ΣΤΙΣ 26 ΕΥΡΩΠΑΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ ΤΟ 2000

Πηγή : Οικονομική Επιτροπή Ηνωμένων Εθνών για την Ευρωπαϊκή στατιστική βάση δεδομένων φύλου

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΑΝΔΡΩΝ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ, 2000, ΑΤΟΜΑ ΗΛΙΚΙΑΣ 15-64 ΕΤΩΝ

	Εργασία/αναλογίες πληθυσμού		Δείκτες συμμετοχής εργατικού δυναμικού		Δείκτες Ανεργίας	
	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ
ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ	76.6	61.6	82.0	65.5	6.6	5.9
ΑΥΣΤΡΙΑ	76.2	59.7	80.1	62.5	4.8	4.6
ΒΕΛΓΙΟ	69.8	51.9	73.8	56.6	5.3	8.3
ΚΑΝΑΔΑΣ	76.3	65.8	82.1	70.5	7.0	6.7
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΤΣΕΧΙΑΣ	73.6	56.9	79.4	63.7	7.4	10.6
ΔΑΝΙΑ	80.7	72.1	84.0	75.9	4.0	5.0
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	69.4	64.5	76.5	72.0	9.2	10.6
ΓΑΛΛΙΑ	68.1	54.3	74.4	61.7	8.5	12.0
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	74.8	57.7	81.1	63.2	7.7	8.7
ΕΛΛΑΔΑ	71.3	41.3	77.1	49.7	7.5	16.9
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	63.3	49.7	68.0	52.7	7.0	5.6
ΙΣΛΑΝΔΙΑ	88.2	81.0	89.8	83.3	1.8	2.8
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	75.6	53.3	79.1	55.7	4.5	4.2
ΙΤΑΛΙΑ	67.6	39.3	73.8	46.2	8.4	14.9
ΙΑΠΩΝΙΑ	81.0	56.7	85.2	59.6	5.1	4.7
ΚΟΡΕΑ	73.3	50.1	76.9	51.8	4.8	3.4
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	75.0	50.0	76.4	51.7	1.8	3.2
ΜΕΞΙΚΟ	84.0	40.1	85.8	41.2	2.1	2.5
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	82.1	63.4	83.9	65.7	2.2	3.5
ΝΕΑ ΖΗΛΑΝΔΙΑ	78.0	63.5	83.2	67.5	6.2	5.9
ΝΟΡΒΗΓΙΑ	81.5	74.0	84.8	76.5	3.6	3.2
ΠΟΛΩΝΙΑ	61.2	48.9	71.7	59.9	14.6	18.4
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	76.2	60.4	78.8	63.6	3.2	5.1
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΣΛΟΒΑΚΙΑΣ	61.5	51.5	77.0	63.2	18.7	18.6
ΙΣΠΑΝΙΑ	71.4	41.1	79.1	51.8	9.7	20.6
ΣΟΥΗΔΙΑ	76.1	72.3	81.2	76.4	6.3	5.4
ΕΛΒΕΤΙΑ	87.3	71.6	89.4	73.9	2.3	3.2
ΤΟΥΡΚΙΑ	71.2	25.1	76.4	27.0	6.8	6.8
ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ	79.1	65.5	84.3	68.9	6.1	4.8
ΗΠΑ	80.6	67.9	83.9	70.8	3.9	4.2
ΣΥΝΟΛΟ OECD	76.3	57.1	81.1	61.3	5.8	7.8

ΠΗΓΗ : OECD Labour Force Statistics, 1980-2000.

ΤΕΧΝΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Τα στατιστικά στοιχεία που διαθέτουμε διαφοροποιούνται με την πάροδο των ετών και υπάρχουν αποκλίσεις εξαιτίας της περιφερειοποίησης της χώρας σε 13 Διοικητικές Περιφέρειες που πραγματοποιήθηκε τη δεκαετία του 80' και είχε σαν αποτέλεσμα τα περισσότερα στατιστικά στοιχεία των τελευταίων δυο δεκαετιών (1991 και 2001) να περιλαμβάνουν μόνο 5 νομούς στην Περιφέρεια Πελοποννήσου και να μην συμπεριλαμβάνουν το νομό Αχαΐας και Ηλείας. Αρχικά θα εξετάσουμε την εξέλιξη του ρυθμού μεταβολής του πληθυσμού της Πελοποννήσου και για να είναι πιο εύκολες οι συγκρίσεις μεταξύ όλων των ετών θα μελετήσουμε την Περιφέρεια Πελοποννήσου εξετάζοντας και τους 7 νομούς.

Την απασχόληση στην Περιφέρεια της Πελοποννήσου θα την εξετάσουμε σε δυο κομμάτια. Το πρώτο κομμάτι θα έχει να κάνει με το χρονικό διάστημα 1961-1981 και το δεύτερο κομμάτι θα αναφέρεται στο διάστημα 1991-2001. Ο λόγος που συμβαίνει αυτό είναι επειδή τα στατιστικά στοιχεία που διαθέτουμε για την Περιφέρεια Πελοποννήσου διαφέρουν ως προς το ποιους νομούς περιέχουν, δηλαδή τα στοιχεία των απογραφών 1961-1981 αναφέρονται στους 7 νομούς της Περιφέρειας, ενώ τα περισσότερα στοιχεία του 1991 και 2001 δεν περιλαμβάνουν τους νομούς Αχαΐας και Ηλείας, με αποτέλεσμα να υπάρχουν διαφοροποιήσεις και η σύγκριση των ετών μεταξύ τους να μην είναι έγκυρη.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.2: ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΙΩΝ 1991

ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΙΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΡΡΕΝΕΣ	ΘΗΛΕΙΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΔΡΩΝ (%)	ΠΟΣΟΣΤΟ ΓΥΝΑΙΚΩΝ (%)
ΣΥΝΟΛΟ	607.428	308.929	298.499	50,85	49,14
0-29	231.529	120.160	111.369	51,89	48,1
30-44	113.351	59.352	53.999	52,36	47,63
45-64	152.751	77.915	74.836	51	48,99
65 και άνω	109.797	51.502	58.295	46,9	53,09

πηγή ΕΣΥΕ(απογραφή 1991)

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.4: ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΙΩΝ 1991
ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΙΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΡΡΕΝΕΣ	ΘΗΛΕΙΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΔΡΩΝ (%)	ΠΟΣΟΣΤΟ ΓΥΝΑΙΚΩΝ (%)
ΣΥΝΟΛΟ	10.259.900	5.065.408	5.194.492	49,27	50,72
0-29	4.254.635	2.168.762	2.085.873	50,97	49,02
30-44	2.083.507	1.049.690	1.043.817	50,38	50,09
45-64	2.517.406	1.228.953	1.278.453	48,81	50,78
65 και άνω	1.404.352	618.003	786.349	44	55,99

πηγή ΕΣΥΕ(απογραφή 1991)

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.5: ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΙΩΝ 2001
ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΙΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΡΡΕΝΕΣ	ΘΗΛΕΙΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΔΡΩΝ (%)	ΠΟΣΟΣΤΟ ΓΥΝΑΙΚΩΝ (%)
ΣΥΝΟΛΟ	10.934.097	5.413.426	5.520.671	49,5	50,49
0-29	4.069.963	2.110.911	1.959.052	51,86	48,13
30-44	2.435.288	1.221.513	1.213.775	50,15	49,84
45-64	2.601.613	1.263.501	1.338.112	48,56	51,43
65 και άνω	1.827.233	817.501	1.009.732	44,73	55,26

πηγή ΕΣΥΕ(απογραφή 1991)

**ΠΙΝΑΚΑΣ 3.6: ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΗΛΙΚΙΑΣ 10 ΕΤΩΝ ΚΑΙ ΑΝΩ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ
ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΙΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ 1991**

Επίπεδο εκπαίδευσης και ομάδες ηλικιών	1991 Πραγματικός πληθυσμός		
	Σύνολο	Άρρενες	Θήλειες
Σύνολο	291.590	142.909 (49,01%)	148.681 (50,98%)
Κάτοχοι Μεταπτυχιακού - Διδακτορικού Τίτλου/Ανώτερη-Ανώτατη Εκπαίδευση	27.819	17.112 (61,51%)	10.707 (38,48%)
10-29 ετών	7.262	3.502 (48,22%)	3.760 (51,77%)
30-64 ετών	18.963	12.327 (65%)	6.636 (34,99%)
65 ετών και άνω	1.594	1.283 (80,48%)	311 (19,51%)
Απόφοιτοι Μέσης εκπαίδευσης/τελείωσαν τη Γυμνασίου	158.580	88.400 (55,74%)	70.180 (44,25%)
10-29 ετών	82.297	42.093 (51,14%)	40.204 (48,85%)
30-64 ετών	66.746	38.883 (58,25%)	27.863 (41,74%)
65 ετών και άνω	9.537	7.424 (77,84%)	2.113 (22,15%)
Δεν τελείωσαν το Δημοτικό αλλά γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση & αγράμματοι	105.191	37.397 (35,55%)	67.794 (64,44%)
10-29 ετών	16.436	8.584 (52,22%)	7.852 (47,77%)
30-64 ετών	39.825	14.203 (35,66%)	25.622 (64,33%)
65 ετών και άνω	48.930	14.610 (29,85%)	34.320 (70,14%)

πηγή ΕΣΥΕ(απογραφή 1991)

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.9: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΜΗ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ 1961-1981

	1961			1971			1981		
ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ									
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ/ΕΤΗ	ΑΡΡΕΝΕΣ	ΘΗΛΕΙΣ	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΡΡΕΝΕΣ	ΘΗΛΕΙΣ	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΡΡΕΝΕΣ	ΘΗΛΕΙΣ	ΣΥΝΟΛΟ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ									
ΕΝΕΡΓΟΣ	322.289	156.614		279.268	106.936		288.834	104.640	
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	(67,29%)	(32,7%)	478.903	(72,31%)	(27,68%)	386.202	(73,4%)	(26,59%)	393.474
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΗ									
ΕΝΕΡΓΟΣ	95.642	295.729		106.896	302.440		124.732	323.826	
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	(24,43%)	(75,56%)	391.371	(26,11%)	(73,88%)	409.336	(27,8%)	(72,19%)	448.558

πηγή ΕΣΥΕ(απογραφές 1961-1971-1981)

**ΠΙΝΑΚΑΣ 3.12: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ 1971-1981**

	1971			1981		
	ΑΡΡΕΝΕΣ	ΘΗΛΕΙΣ	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΡΡΕΝΕΣ	ΘΗΛΕΙΣ	ΣΥΝΟΛΟ
ΑΣΚΟΥΝΤΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ & ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ	9.292 (63,27%)	5.392 (36,72%)	14.684	16.169 (62,39%)	9.743 (37,6%)	25.912
ΔΙΕΥΘΥΝΤΕΣ & ΑΝΩΤΕΡΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΣΤΕΛΕΧΗ	972 (95,44%)	44 (4,33%)	1.016	3.701 (88,62%)	475 (11,37%)	4.176
ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ ΓΡΑΦΕΙΟΥ	12.784 (75,11%)	4.236 (24,88%)	17.020	16.144 (63,44%)	9.280 (36,47%)	25.444
ΕΜΠΟΡΟΙ & ΠΩΛΗΤΕΣ	16.372 (83,17%)	3.184 (16,28%)	19.556	19.546 (78,33%)	5.406 (21,66%)	24.952
ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ & ΣΤΗΝ ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	13.712 (68,75%)	6.232 (31,24%)	19.944	16.975 (70,87%)	6.974 (29,12%)	23.949
ΓΕΩΡΓΟΙ, ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΟΙ, ΥΛΟΤΟΜΟΙ...	156.816 (67,76%)	74.604 (32,23%)	231.420	128.492 (70,67%)	53.306 (29,32%)	181.798
ΤΕΧΝΙΤΕΣ & ΕΡΓΑΤΕΣ	66.864 (84,18%)	12.580 (15,83%)	79.424	78.967 (85,6%)	13.284 (14,39%)	92.251
ΔΗΛΩΣΑΝ ΑΝΕΠΑΡΚΩΣ Η ΑΣΑΦΩΣ ΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΤΟΥΣ	2.476 (78,85%)	664 (21,14%)	3.140	720 (72,14%)	278 (27,85%)	998

πηγή ΕΣΥΕ (απογραφές 1971-1981)

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.13: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ 1991

Κλάδος οικονομικής δραστηριότητας και θέση στο επάγγελμα	1991 Πραγματικός πληθυσμός			Ποσοστό ανδρών	Ποσοστό γυναικών
	Σύνολο	Άρρενες	Θήλεις		
Σύνολο	235.353	165.640	69.713	70,37	29,62
Εργοδότες	12.767	10.786	1.981	84,48	15,52
Εργαζόμενοι για δικό τους λογαριασμό	94.713	76.826	17.887	81,11	18,89
Μισθωτοί	85.916	59.214	26.702	68,92	31,08
Συμβοηθούμενα & μη αμειβόμενα μέλη	25.609	9.862	15.747	38,51	61,49
Δεν δήλωσαν επάγγελμα & νέοι	16.348	8.952	7.396	54,76	45,24
Γεωργία κτηνοτροφία θήρα και δασοκομία, αλιεία	84.413	58.551	25.862	69,36	30,64
Ορυχεία και λατομεία	548	510	38	93,07	6,93
Μεταποιητικές βιομηχανίες	17.587	12.717	4.870	72,31	27,69
Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος φυσικού αερίου και νερού	2.758	2.454	304	88,98	11,02
Κατασκευές	18.043	17.861	182	98,99	1,01
Χονδρικό και λιανικό εμπόριο επισκευή αυτοκινήτων οχημάτων μοτοσικλετών και ειδών προσωπικής και οικιακής χρήσης	23.743	17.105	6.638	72,04	27,96
Ξενοδοχεία και εστιατόρια	7.985	5.190	2.795	65,00	35,00
Μεταφορές αποθήκευση και επικοινωνίες	13.008	12.116	892	93,14	6,86
Ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί, διαχείριση ακίνητης περιουσίας	8.413	5.154	3.259	61,26	38,74
Δημόσια διοίκηση και άμυνα. Υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	14.589	10.430	4.159	71,49	28,51
Εκπαίδευση	9.270	4.038	5.232	43,56	56,44
Υγεία και κοινωνική μέριμνα	5.783	2.301	3.482	39,79	60,21
Λοιπές υπηρεσίες	5.242	3.109	2.133	59,31	40,69
Νέοι, Μη δυνάμενοι να καταταγούν κατά κλάδο	23.971	14.104	9.867	58,84	41,16

πηγή ΕΣΥΕ(απογραφή 1991)